

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLV. évfolyam • 2010. november

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Szoboravatások, kitüntetés

A Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara tudományos ülésel egybekötött ünnepség keretében avatta fel *Dr. b.c. Dr. Igmándy Zoltán* erdőmérnök, az Erdővédelem Tanszék professzorának mellszobrát az egyetem botanikus kertjében. Igmándy professzor egyike volt az 1956 utáni idők nagy professzorainak, aki nemcsak tudása, hanem az ifjúság és a hagyományok iránti elkötelezettsége révén szerzett komoly tekintélyt.

A Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara tudományos ülésel egybekötött ünnepség keretében felavatta *Dr. b.c. Dr. Majer Antal* erdőmérnök professzor mellszobrát az egyetem botanikus kertjében.

Megemlékeztek a mai napig is nagy tiszteletben álló professzorról, aki az erdőművelésben és az erdőesztétikában iskolát teremtett.

(Fotó: Ormos B.)

Nemzeti ünnepünk, október 23. alkalmából *Halász János* parlamenti államtitkár adta át *Dr. Schmitt Pál* köztársasági elnök és *Dr. Réthelyi Miklós* nemzeti erőforrás miniszter megbízásából a Magyar Köztársasági Érdemrend tiszti- és lovagkeresztje, valamint a Magyar Köztársaság Arany, Ezüst és Bronz Érdemkeresztje állami kitüntetések a Néprajzi Múzeum aulájában.

A Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjét **Dr. Varga Ferenc**, a Nyugat-magyarországi Egyetem professor emeritusa kapta.

A legjobb a világon

Máté Bence nyerte a londoni természet-tudomány múzeum és a BBC által meghirdetett éves természetfotós-pályázatot, amely a világ egyik legrangosabb ilyen témájú fotóművészeti versengése, és amelyre az idén is több mint harmincezer alkotás érkezett. A magyar fotográfus a Costa Rica-i esőerdőkben honos levélvágó hangyákról készített képével érdemelte ki Az év természetfotója címet. *Mark Carwardine*, a bírálóbizottság elnöke úgy fogalmazott: a győztes fotós szakmájának művészszemmel bíró mestere. *Máté Bence* díjnyertes alkotása 2011 márciusáig lesz látható a brit fővárosban a legsikeresebb pályaművekből összeállított kiállításon.

(*Magyar Nemzet*)

(*Máté Bence* a szegedi Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola volt diákja. Interjú 2004. februári Erdészeti Lapok.)

A harmadik oldal

Késégtelen, kevés szakma mondhatja el magáról, hogy az ország bázában tartatott sajátos összejövetelt. Nos, esetünkben másodszer fordulhatott elő.

A 2003-as rendezvényt az Erdők Hete megnyitója alkalmából az „Így látom az erdőt” címmel a boni és a batáron túli magyar diákoknak kiírt rajzpályázat eredménybirde-tése tette emlékezetessé több száz gyermeknek és az őket kísérő pedagógusoknak is, jó pontokat szerezve a szakmának és egyesületünknek.

Az idei más volt. Szakmaibb, hivatalosabb. Óriási megtiszteltetést jelentett a köztársasági elnök személyes részvétele és rendkívül tanulságos köszöntő beszéde.

A zsűfólásig megtelt felsőbázi teremben egymás után szólaltak fel a meghívott és felkért előadók. Szinte mindenki, aki jelenleg érintett az „erdőszakmában”. Sajnálatos, hogy a felszólalók között nem hallhattuk az újonnan ki-nevezett főosztályvezetőnket, mert hiányzott e ponton a nagy nyilvánosság előtti „széjkfogaló beszéde”. Annál is inkább, mert a miniszterelnök-belyettes az előadói pulpitusról kérte fel egyesületünk elnökét, hogy készítsünk diagnózist ágazatunk helyzetéről, természetesen a jobbítást elősegítő terápival, egyeztetve az erdészek munkáját befolyásoló „külsősökkel”.

Mivel véleményem szerint problémáink kérdéskörét lényegében négyyszögöz lehet hasonlítani, amelynek oldalait a közismert tényezők alkotják: erdőgazdálkodás, természetvédelem, vadászat és társadalmi elvárások. A természetvédelemmel lassan de biztosan kezdenek összesimulni erdőnevelési és -használati szándékaink. Erről itt, e mértékadó fórumon több szó is esett. Az utóbbi évtizedekben a tevékenységünkről kialakított kép megváltoztatása jórészt rajtunk múlik. Így a négyyszög oldalaiából marad a vadlétszám, amely most is a legneuralgikusabb, épp úgy, mint az elmúlt időkben. Jól tudjuk, túltartott vadállomány mellett természeteszerű erdőt nevelni lehetetlen. Be vagyunk kerítve.

(Az egyik, természetvédelmet képviselő előadó elismerte erdeink természeteszerű nevelésére tett erőfeszítéseinket, egyben reményét fejezte ki, hogy ezekben az erdőkben még a hiúz is otthonra lelhet... néhol. Meg talán a farkas is, és ezzel ott vélhetően megoldódna az illegális fakitermelés problémája is.)

Ezért hiányzott főosztályvezetőnk állásfoglalása, helyzetértékelése, a „bogyan tovább” felvázolása. Különösen most, amikor olyan felvetéseket hallani, mint a dámvad hungarikummá nyilvánítása vagy az akácerdők szociális rászorulókkal való letermeltetése.

Kívánjunk sok erőt és kitartást a miniszterbelyettes által felkért és az egyesület által létrehozott grémiumnak, amelynek – reméljük – sikerül a „négyyszög körösítése”, hogy az erdészek végre zavartalanul végezhesék munkájukat.

Pápai Gábor

Tartalom

Erdők Hete a Parlamentben	366
Asztalos István: Ünnepek és valóság	381
Rédei Károly, Csiba Imre, Keserű Zsolt: A mikroszaporítás alkalmazási lehetőségei a szelekciós akácnevelésben	382

Kovács Gábor:
A vörösiszap által szennyezett területek erdészeti hasznosítása .....

384

Az Erdőmérnöki Kar tanévnyitója	386
Pápai Gábor: Beszélgetés Náhlik Andrással	387
Isó Lajos: Új utak a fatermesztésben	388
Besorolás természetesség szerint	390
Járasi Lőrinc: Erdőfelújítási-erdősítési biztosíték	391

Lakatos Ferenc:
Az ezüst hárs ízeltlábú faunája .....

392

Detrich Miklós: Konferencia az ezüst hársról	393
Mátrabérci Sándor: Gondolatok a IV. Országos Erdészeti Konferenciához	394
Sipos Árpád: Gondoljuk meg!	395

Pápai Gábor:
Matula bácsi nyomában.....

396

Vereb István: Természetközeli erdőgazdálkodás a Bockerek-erdőben	398
A Magyar Fejlesztési Bank és az Északerdő Zrt. sajtótájékoztatója	399
Havaj Kornél: IV. Ipoly Erdő Börzsönyi Hegyi Félmaraton és Családi Futás	401
Pápai Gábor: Egyesületünk is benevezett	402
Kohán István: Szellemi veszteségek Trianon után.....	403
Wagner Tibor: Coburg herceg Cserépvári Uradalma.....	404
Páldy Géza történetek	408

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLV. évfolyam 11. szám (november)

FŐSZERKESZTŐ: **PÁPAI GÁBOR** • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **HARASZTI GYULA**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Lomniczi Gergely, Oroszi Sándor, Puskás Lajos, Sárvári János.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon: 201 62 93, fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER elnök**

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2010. november 10.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Erdészek a Parlamentben. Fotó: Pápai Gábor

Az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának Erdészeti albizottsága 2010. október 8-án az Országház Felsőházi termében erdészeti nyílt napot tartott, mely egyben a „XIV. ERDŐK HETE” nyitó rendezvénye volt.

Fővédnök: *Dr. Schmitt Pál*, a Magyar Köztársaság elnöke

Levezető elnökök:

Jakab István, az Országgyűlés alelnöke, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága Erdészeti albizottságának elnöke,

Font Sándor, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának elnöke,

Gőgös Zoltán, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottságának alelnöke

Font Sándor, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága elnökének köszöntője és megnyitója

Köszöntöm a pulpituson *Jakab Istvánt*, az Országgyűlés alelnökét, aki egyben a Mezőgazdasági bizottság keretén belül működő Erdészeti albizottság elnöke. Ha ő nincs, ma ez a rendezvény nincs, az egészen biztos; ő szervezett mindent. Gratulálok és köszönet ezért.

Az Erdészeti albizottságnak egyik kérése az ott lévő szakemberek követelése volt, hogy beszéljünk őszintén arról, hogy mit jelent nekünk az erdő: természeti erőforrás, környezet, környezetvédelem, és egyben a megélhetés forrása is sokaknak.

Vannak, akik a megélhetés forrását és a jövőben való gondolkodást látják

„Erdészeti erőforrások

az erdőben, és vannak, akik a környezetvédelemre tekintenek, és néha az erdőgazdálkodást és az ehhez kapcsolódó védelmet, a növényekre és a benne élő állatokra tekintettel, olykor nehéz elválasztani a gazdasági, környezetvédelmi tevékenységtől.

A magyar erdészek, főleg az ismert képzési központ, az egyetem miatt nagyon egységesek. Én még ilyen, egy társadalmi rétegben található egyformán gondolkodó társaságot ritkán látam. Természetesen olyan problémákkal is találkozunk, mint a megjelenő nagyon nagyszámú magán-erdőgazdaságok. Az általuk képviselt értékeknek, érdekeknek, amelyek 1990 óta merültek föl, valahogy mind harmonizálni kell az állami érdekekkel.

Hagyományunkhoz híven szó szerinti jegyzőkönyv készül minden egyes ilyen nyílt ülésnapról, amelyet utána könyv formájában is megjelentetünk. A szakmabelieknek ez a későbbiekben igen fontos dokumentum az itt elhangzott beszédek tekintetében.

Dr. Schmitt Pál, a Magyar Köztársaság elnökének köszöntője

Tisztelt Elnök Úr! Alelnök Urak! Miniszterelnök-helyettes Úr! Elnökök! Hölgyeim és Uraim, Barátaim az erdőben! Fantasztikus érzés volt ide belépni; erre nem számítottam. Katonától jövök, a tábornok úr bemutatta nekem az ő zenekarait fönt a Várban, még játszottak is, és gyönyörködtem, milyen szép egyenruhájuk van, és milyen büszkék arra, hogy hozzá tudnak járulni az „egészhöz”, a kultúrához, szórakoztatáshoz, a ranghoz, a hadsereg elismertségéhez. S most ide belépve láttam, hogy ugyancsak szép egyenruhák vannak itt Magyarországon, ami talán nem is előírás, hanem önként vállalt szép viselet, amely bizonyára olyan közel van az önök szívéhez, mint ahogy azt a katonák viselik kötelességszerűen. Fantasztikus látvány, azt kell mondjam, ezért mertem azt mondani, még ha bibliai idézetnek is tűnt, hogy „barátaim az erdőben”.

A mögöttem ülő urak (az Elnökség – a szerk.) nem mindenben értenek egyet. Amíg az Országgyűlés elnöke voltam, addig azt láttam, hogy igen sok dologban keményen vitatkoztak, de itt szerintem egy dologban megegyeztek: abban, hogy az erdő, a környezet védelme, a fenntartható fejlődés szívünk

ügye, a jövőnk záloga, a fenntartható fejlődés minden más megfontolást meg kell, hogy előzzön.

Kérem, engedjék meg, hogy beleolvassak a beszédembe, amelyet készítettem az önök tiszteletére. Előljáróban mondom, hogy nagyon köszönöm a meghívást, nagyon köszönöm Font Sándornak a meghívást, hogy kicsit magam is elmélyedhettem ebben a kérdésben.

Hajlamos vagyok, mint a köztársaság elnöke az alkotmányosság szemüvegén keresztül nézni, és rögtön azt kerestem, hol foglalkozik a magyar alkotmány az erdővel, amely az egész földterületünk, a Kárpát-medencei régióban is és a magyar régió vonatkozásában is több mint 20 százalék. És kerestem – és nem találtam. Az „erdő” szó a magyar alkotmányban nem szerepel. Szerepel az egészséges élethez való jog, szerepel a környezet védelmének a parancsa; áttételesen deriválni lehet ezekből az alapjogokból az erdőre vonatkozó törvényeket és előírásokat – van is belőlük bőven –, de ajánlom az országgyűlési képviselő kollégák figyelmébe: ne hagyják ki a kínálkozó lehetőséget. A magyar parlament foglalkozik az alkotmány megújításával: az erdő, ami az önök szíve ügye, az igenis szerepeljen, explicit, leírva szerepeljen, ennek a jogai, kötelességei, védelme, fejlesztése és megannyi dolog, amiről többek között a mai konferencia is szólhat.

Engedjék meg, hogy Fekete István füveskönyvéből idézzek; egy kicsit könnyed rész ez a beszédemben. „Az erdő beszélt hozzám, mert az erdő beszél ahhoz, aki ismeri, jeleket ad, üzen, kitarja magát, csak meg kell érteni. De az, hogy

a Kárpát-medencében”

érthessük, ismernünk kell a fáit, bokrait, fűveit, virágait, gombáit, állatait, a sok színt, hangot, az állatok mozgását, életrendjét, természetét, az erdő minden lakójának örök ősi törvényeit. Csak ez a tudás hozza közel az embert az erdőhöz, és ha ilyen jó barátságban vannak, akkor aztán szívesen veszik egymást.”

Az erdőről mindenkinek van véleménye, laikus tapasztalata. Ha azt mondjuk, természet, a legtöbbünknek biztos nem kies puszták jutnak az eszébe, hanem a legtermészetesebbnek érzett táj, maga a szép erdő. Abba pedig már egészen kevesen gondolnak bele, hogy az erdő nemcsak kirándulók célpontja, hanem sokaknak, nagyon sokaknak szakma, birtok, kenyérkereset és haszonforrás is. Ha az ember becsületes kapcsolatban van a természettel, akkor az erdő sokat ad, nemcsak madárcsicsergős felüdülést, nemcsak sportos pihenést, hanem energiát, alapanyagot és az esetek nagy részében védelmet is.

Az erdő tehát társadalmi, nemzetgazdasági és közjóléti kérdés. Magyarország területének – mint az előbb is említettem – több mint 20 százalékát borítják erdők. A világ káros folyamatait ismerve örömteli hír, hogy ez a szám az elmúlt években nem csökkent, sőt kisebb mértékű növekedés is tapasztalható. Örömteli, hiszen a rendszerváltással nemcsak a környezetvédelmi szempontok, vagy a gazdasági célok változtak, de az erdők jelentős – több mint 40 százalékról beszélünk – hányada került magánkézbe. Ami természeti erőforrásokból az egyes emberek birtokába kerül, a közös érdekek jóvoltából bizonyos értelemben azért a nemzet kincse maradt, hiszen az a levegő, amelyet megtisztít, az a környezet, amelynek szerves része, az a védelem, amit különböző irányokba nyújt, az közös nemzeti vagyunk. Tehát célokat, fejlesztéseket csak az erdőállomány együttes összefüggő kezelésével lehet végezni.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A magántulajdonosok döntő többsége szerencsére jól működik együtt a hatóságokkal, betartja a szabályokat, sikeres pályázatokon vesz részt, állja az ellenőrzéseket, az új telepítések is elsősorban a magánkézben lévő területeken valósulnak meg. Éppen ezért jó, ha az ilyen alkalmak keretében elhangzanak helyzetelemzések, közös tervek születnek, a tulajdonosok, a szakma és a döntéshozók meg tudják vitatni az aktuális kérdéseket. Mindig vannak meg-

oldásra váró feladatok. Ilyen például: hazánkban esetleg éppen aktuális a túlszaporodott vadállomány, ezen károk kérdése, ezzel kapcsolatban a tulajdonosi és vadászati jogok, vagy a bekerítések ügye, hogy csak egyet említek a sok közül.

De említhetném az őshonos fafajták sorsát is. Tudvalevő, hogy hosszú évekig zajlott a gazdaságilag jobban megtérülő, ámde hazánkban később bekerült fajták nagyarányú telepítése. Szerencsére ma már az őshonos fajok nagyobb figyelmet kapnak, egyfajta védelmet, ha tetszik, támogatást és kiegyenlítetté vált így a kép. Nyilvánvaló, hogy ezen árnyok ökológiai, jogszabályi, szervezési vonatkozásairól is önöknek, a hozzáértőknek kell beszélniük. Ha a tavaszi magyarországi áradásokra gondolok, vagy a pár nappal ezelőtti vörösiszapgátszakadásra gondolunk, nem árt tudatosítani: egyre súlyosabb, egyre változatosabb környezeti hatásokra, vagy emberi mulasztásból eredő károokra kell felkészülnünk. A minap úgy fejeztem ki magam, hogy az ember túlfeszíti a húrt a természettel folytatott viaskodásában.

A laikusok a környezetvédelem kérdésével jobbára csak akkor találkozhatnak, ha igazán valamilyen baj bekövetkezett. A szakértőknek a megelőzésre is komoly hangsúlyt kell fordítaniuk. A közvélemény, hölgyeim és uraim, kevésbé lehet tisztában azzal, hogy a magyarországi erdők jelentős hányada – mintegy 35 százaléka – úgynevezett védelmi erdő; ezt a kifejezést is akkor tanultam meg, amikor készültem erre az előadásra, vagyis vízvédelmi, talajvédelmi, part- és településvédelmi, útvédelmi és egyéb feladatokat lát el, tehát közvetlenül szolgálja az embert azzal, hogy éppen ott áll,

ahol. Az ilyen védő facsoportok aránya évről évre nő, telepítésüket és szerepüket folyamatosan felül kell vizsgálni az épített környezet változásai, az utak, települések, az ember terjeszkedése miatt elsősorban, de eljön az az idő, amikor a környezet változása miatt is majd felülvizsgálatra szorulnak.

A mai nyílt nap a minisztérium, a parlamenti albizottság képviselőinek, az erdészeti, erdőtulajdonosi egyesületek és szövetségek tagjainak jelenlétével alkalmas arra, hogy együtt lássuk az erdőgazdálkodás feladatait. Ezek a feladatok minden mozzanatban összefüggnek a településfejlesztés, a környezetvédelem, a megújuló energiák, a fenntartható fejlődés kérdéskörével, vagyis az élettel magával – a mi életünkkel és a következő generációkéval egyaránt foglalkozniuk önök. És mivel az élet nem áll meg a határoknál, a mai nap a Kárpát-medence közös erdészeti céljaira is kitekint, vagyis egységbe látja azt, ami összetartozik, a táj természeti erőforrásait.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Tanácskozás! Lázár Ervin egy kedves meséjében a főhős menekül a szomorúság elől, és a négyszögletű kerekkerdő látványára hamar megnyugszik. Tudtam, szól az idézet, ha bent leszünk a fák között, már meg vagyunk mentve.

Nos, tisztelt Hölgyeim és Uraim, ha az ember a fák között lehet, gyakran úgy érzi, hogy a legjobb helyen van, vagyis meg van mentve még a mese szerint is. De hogy a jövőnk is meg legyen mentve, ahhoz az erdő szeretete és a felelős erdőgazdálkodás egyaránt szükséges. Mi civilek szívesen adjuk a szeretet részéből a magunkét, önöktől pedig a kőkemény szakmaiságot, a tulajdonosi alázatot, a jövőért érzett felelősséget és a hozzáértés hosszú távú terveit várjuk. Kívánok mindannyiunknak jó munkát, Isten áldását kérem tanácskozásukra.

Dr. Semjén Zsolt, a Magyar Köztársaság nemzetpolitikáért felelős miniszterelnök-helyettese

Nemzetté válásunk bölcsője a Kárpát-medence, Európa egyik legváltozatosabb élővilágú, sajátos és semmihez sem hasonlítható területe. Az ember megjelenése előtt 85 százalékát erdő fedte, de az ide megérkező honfoglaló őseink már csak mintegy 50 százaléknyi, a prehisztórikus őslakók, a római uralom és a népvándorlás által már megbolygatott erdőket találtak. Majd bekövetkezett az az állapot, amikor a Kárpát-medencében az erdők aránya 30 százalék alá süllyedt, és nem volt tovább halasztható az erdők védelme, az okszerű erdőgazdálkodás minél szélesebb körű bevezetése.

A korábbi rendszertelen és helyi szabályozási kezdeményezések után megszületett tehát az első erdőrendtartás, amelyet Mária Terézia a vármegyék nemességének ellenállásával szemben is megjelenített. A jogszabály megjelenésének szükségességét világossá teszi a szöveg bevezetője: „Hogy azért ezen közönséges rossznak és fogyatkozásnak idejénkorán elejét vegyük, és az utánunk való maradékunknak hasznáról is előre gondot viseljünk, ezen erdők megtartásának és favágásnak szabott rendét kihirdetni vagy publikálni akartuk és elvégeztük.”

Az erdészeti oktatás, kutatás és gyakorlat hamar felismerte, hogy itt nem csupán az erdőhöz, fához értő szakemberekre van szükség. Olyan szakembereket képeztek, akik, ha kell, erdészházat építenek, ha kell, facsúszdát, vagy erdei utat terveznek, vagy felismerik a növényt egyetlen rügyről, virágról, a madarat a hangjáról, s akik nem tévednek el, ha lovon vagy gyalog kell bejárniuk bizony több ezer hektáros, sokszor még

feltáratlan erdőket. Annak idején egy faluban a pap, a tanító és az erdész voltak azok, akikhez mindig bizalommal fordulhatott bárki tanácsért, segítségért.

A Kárpát-medencei erdészeknek magyarságuk próbáját már a kezdetektől be kellett bizonyítaniuk, amikor kiálltak a magyar erdészeti szaknyelv megteremtéséért, megalkották, két nagyszerű vezéralakjuk, *Wagner Károly* és *Divald Adolf* vezetésével első szótárukat, útnak indították szaklapjukat, majd a 150 éve megjelenő Erdészeti Lapokat.

Amikor a trianoni békediktátum után gyakorlatilag erdő nélkül maradt az ország. Erdészeink sorban tagadták meg az elcsatolt országrészeket az eskütételt az idegen kormányoknak, majd jöttek haza, először nyomorogni és a semmiből elindulni. A rendkívüli fahiányban szenvedő országban hamar meg is találták érdemi feladatukat. Itt is megmutatkozott a jó iskola és a szakmai ismeretek gyakorlatba való átültetésének tudománya. A hegyvidéki erdészek nem ijedtek meg az Alföld fásításának embert próbáló és bizony teljesen technológiákat követelő feladataitól. Az ország erdőterületének megduplázása és folyamatos növelése valóban olyan mű, amire joggal lehetnek és lehetnek büszkék erdészeink.

Közben a Selmecről elűzött, majd sopronivá lett főiskolások az ágfalvi csatában és az azt követő népszavazás előkészítésében megmutatták, hogy milyen hazafiak. Nem véletlenül mondta róluk a végül magyar kézen maradt Sopron akkori polgármestere: „Áldom a magyarok Istenét, hogy ezt a száműzött, szélvert sereget városunkba hívtam, megsegítettem, oltalmaztam, mert olyan segítő társakat találtam bennük, akik már ismerve a hontalanság keserű kenyerét, teljes erejükkel, magyar szívük minden dobbanásával azon voltak,

hogy nehéz munkámban a magyar Sopront diadalra segítsék.” Erre a hazafiságra és bátorságra nagy szükség volt a későbbiekben is, amikor a főiskolások egy másik megszálló hatalommal is készek voltak szembenézni. És nem rajtuk múlt, hogy nem keveredtek véres összetűzésbe a Sopronba 1956 végén bevonulni készülő szovjet páncélosokkal. Az ellenállás ténye az alma mater zömét a határokon túlra száműzte, és egészen egyedülálló az az otthonkeresés, amit a soproni divízió a nyugati határ átlépésétől a kanadai Vancouverig bejárt. Ma már ők is sokszor hazalátogatnak, visszatérnek emlékezni, találkozni, tanítani az egyetem falai közé, és a sebek, ha lassan is, de gyógyulnak.

A rendszerváltás, a magánosítás, az Európai Unió által támasztott követelmények is merőben új feladatok elé állították az erdészeket. Közel félmillió állampolgárnak van ma erdőtulajdona, és az erdő ezzel még inkább közügyggyé, reméljük, mind többünknek a szívügyévé is vált.

Ilyenkor, egy hosszú évszázadokat átívelő szakmai út áttekintése végén el kell gondolkodnunk azon is, hogy vajon ez a hivatás és maga az erdő megkapta-e a politikától azt az elismerést, amelyet sokszínű és az egész társadalmat érintő szolgálataival kiérdemelt.

Biztosíthatom önöket, hogy számunkra az erdővel kapcsolatban nem az aktuális pénzügyi eredmény az egyetlen szempont, hanem a vagyongyarapodás is.

És ezennel felkérem az Országos Erdészeti Egyesület elnökét, hogy az erdészeti ügyét és problémáit, összefüggéseiben ismerő szakemberek segítségével, az állami és magántulajdonú erdőkre vonatkozó meglátásait fogalmazza meg, és ezzel a tanulmányával és meglátásaival az Országos Erdészeti Egyesület segítse a kormány munkáját.

Dr. Bognár Lajos, a Vidékfejlesztési Minisztérium helyettes államtitkára

A rendszerváltás óta először jött létre olyan szervezet, amely kormányzati szerepében teljes körűen lefedi az erdő, mint természeti erőforrás minden érdemi vonatkozását: a nyersanyagtermeléstől a természetvédelemig.

Hazánk legjelentősebb természeti erőforrása a termőföld, amelynek mintegy negyedét teszi ki a 2 millió hektáros erdő – az erőforrások rangsorában tehát mindenképpen az első között áll. Az erdő a legfejlettebb szárazföldi környezeti rendszer, ökoszisztéma, amelyben a növényzet, kiemelten a faállomány és a termőhely, valamint az állatvilág, a gombák, a mikroorganizmusok szoros, stabil kölcsönhatása érvényesül.

Az erdők értékének meghatározása első ízben *Werbőczy* Hármaskönyvében olvasható, ma már önálló tudományágként tanítják az egyetemen. Kutatások szerint a magyar erdővagyon értéke megközelítőleg 2000 milliárd forint. Az erdővagyon értékéhez kapcsolható az erdészeti infrastruktúra és tágabb értelemben mindazon szaktudás, hagyomány és kulturális érték, amit az erdészek a 200 éves történelmünk során halmoztak fel. A magyar erdők közelmúltbeli történetének is kiemelt eseménye volt a rendszerváltás, mely után a terület közel fele ismét magánkézbe került, és ez az arány az erdőtelepítésekkel folyamatosan növekszik.

Másik jelentős változást az Európai Unióhoz való csatlakozásunk eredményezte, amely új célokat fogalmazott meg és ennek megfelelően teljes egészében átírta az erdőgazdálkodás pénzügyi rendszerét.

Valamennyi erdő több, egymástól elválaszthatatlan alapfunkcióval rendel-

kezik: egyszerre tölt be környezeti, gazdasági és társadalmi szerepet. Ezt az alaptézist magyar javaslat alapján fogadták el az 1972-es Buenos Aires-i világgongresszuson, és azóta a nemzetközi erdészeti politikai egyik alapvetése lett.

A Nemzeti Erdőprogramot az erdőre, az erdőgazdálkodásra vonatkozó nemzeti közmegegyezésnek tekinthetjük, amely a vonatkozó szakmapolitikákat integráló középtávú stratégiaként került elfogadásra. A Nemzeti Erdőprogram frissítése és éves feladattervének elkészítése során kell a stratégiai célokhoz rendelt konkrét cselekvéseket meghatározni. Ebben a munkába a jövőben a minisztérium az ágazat érdekképviselői és szakmai civil szervezeteit is be fogja vonni.

A hazai erdők nagyobb hányada nem tekinthető önfenntartó környezeti rendszernek, mivel jelenlegi formájuk több évszázados emberi ráhatás során alakult ki; fenntartásuk a mai társadalmi viszonyok között csak a fenntartható, szakszerű erdőgazdálkodás keretében lehetséges. Igaz ez a természetvédelmi rendeltetésű erdőkre is. A jövő generációk érdekében gondolkodó és cselekvő ember az erdővel csak a fenntartható fejlődés elveit követve gazdálkodhat.

Mit ad nekünk az erdő napjainkban a fenntartható erdőgazdálkodás keretében? Természeti értelemben szén-dioxidot köt meg és oxigént termel, a talaj vízháztartását szabályozza, a természetes vizek tisztaságát védi, a klíma, a klímaváltozás hatásait kiegyenlíti, a környezet állapotát javítja, a termőtalajt védi, a biológiai sokféleség egyik legfontosabb menedéke, a tápláléklánc fenntartásának helyszíne, az emberi egészség megőrzését szolgálja. Gazdasági értelemben ugyanakkor az erdő szerves anyagot termelő, a fának, mint nyersanyagoknak bővítetten újratemmelhető energiahordozónak és egyéb erdei ter-

mékeknek a forrása, egészséges élelmiszerek forrása; a vidékfejlesztés, a racionális földhasznosítás terepe, a foglalkoztatási lehetőségek bővítője; rekreációs, közjóléti és kulturális javak biztosítója; genetikai erőforrás; és nem utolsósorban tulajdonosa vagyonának, jövedelmének gyarapítója.

A Magyarországon folytatott erdőgazdálkodás a fenntarthatóság fent ismertetett követelményeit teljesíti. Mire alapozzuk ezt? Az egyik legfontosabb garanciája ennek az erdőtervezés és a hatósági rendszer, amelynek keretében az erdőgazdálkodás keretfeltételeit az erdőgazdálkodók és az államigazgatás a közzeti erdőtervekben közösen határozzák meg.

A termőhelyükön álló erdeink egészségi állapota az európai átlagnál jobb. A fenntartható erdőgazdálkodás részeként erdészeink tevékenysége a természeteshez egyre közelebb álló erdőállapotokat alakít ki.

Az országos jelentőségű védett területek csaknem fele, mintegy 47 százaléka erdő. Ez azt jelenti, hogy jelenleg az erdőterületek ötöde, mintegy 355 ezer hektár áll nemzeti jogi védelem alatt. Kijelenthetjük, hogy hazánk erdőállományai, a védett és a nem védett erdők egyaránt az erdészek kezében jó helyen vannak. Fontos, hogy az erdőgazdálkodás közérdekű feladataival arányos legyen az állami szabályozás és a támogatások mértéke.

Az erdőgazdálkodás a működését bevételeiből finanszírozza. E bevételeknek két fő típusa lehet: az egyik az erdei termékek, elsősorban a fa és a szolgáltatások eladásából származó árbevétel, a másik a közérdekű tevékenység ráfordításait ellentételező támogatás. A nemzeti kormányzat mindkét csatornán keresztül fejleszteni kívánja az erdőgazdálkodást. Az erdőre és az erdőgazdál-

kodásra az Európai Fejlesztési Bank is felfigyelt, mivel az agrárszakterületek közül egyedül az erdészeti pályázatok támogatásának nemzeti önrészét finanszírozza kedvező hitelkonstrukcióval.

Az erdészet a jövő agráriumának egyik kitörési pontja lehet. és Az Unió szintjén is szükséges azonban lobbiznunk, annak érdekében, hogy az erdőgazdálkodás a 2013 utáni vidékfejlesztési politikában a jelenleginél is nagyobb szerepet kapjon, az erdőtelepítések intenzívebb támogatásáért, a kvótakereskedelemből származó bevételeknek az erdőkre történő visszaforgatásáért. Ilyenek lehetnek a már működő támogatási lehetőségek hatékonyságának javítása annak érdekében, hogy az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program erdészeti jogcímekre rendelkezésre álló forrásait teljes egészében az eredeti céljaira tudjuk felhasználni: az új támogatási lehetőségek beindítása, kiemelten a Natura 2000 erdőkre, a fiatal erdők ápolására, gazdasági értékének növelésére, az erdők közjóléti beruházásaira és az erdők abiotikus károsításának megelőzésére.

A korábbi támogatási rendszerek nem kezelték megfelelő arányérzékkel a források szétosztását az agráriumon belül, ezért ezeket felül kell vizsgálni. Szektorsemlegesen szavatolni kell a közérdekből – ilyen a természetvédelem is – fakadó korlátozások hatásainak arányos ellentételezését. Sokkal hatékonyabb, célravezetőbb az erdőgazdálkodókat az ösztönzés erejével motiválni, mint szankciókkal, bírságokkal fenyegetni őket. Úgy gondolom, ilyen szemlélettel a természetvédelemmel kapcsolatos konfliktusok is feloldhatók lesznek.

Továbbra is nemzeti támogatással kell segíteni az erdészeti szakszemélyzet foglalkoztatását. Meg kell nyitni a lehetőséget az erdőben lévő közjóléti berendezések fenntartásának, valamint az erdészeti erdei iskolák működtetésének támogatására, mivel ezek kiemelten szolgálják az erdő és a társadalom közvetlen kapcsolatát.

A támogatási rendszer mellett megkezdjük az erdőgazdálkodás működését befolyásoló jogszabályi környezet felülvizsgálatát. Ebben a munkában az erdőgazdálkodók és az államigazgatás szereplőinek érdemi párbeszédére, egyeztetésére van szükség. Ahogy a nemzetgazdaság más területein, az erdőhöz kapcsolódó szakterületeken is meg kell teremteni a nemzeti egységet, az egyetértést.

Az ágazat súlyát mielőbb az erdők területi arányához, jelentőségéhez kell közelíteni.

Jakab István, az Országgyűlés alelnöke, az Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága Erdészeti albizottságának elnöke

Csodálatos érzés, amikor az ember érzi, hogy az összefogás ereje itt van a teremben. Érezzük, tudjuk azt, hogy valamit közösen akarunk, és ennek sikerülnie kell.

Egy nemzet valamit akar. Ebben a teremben itt most jelen vannak az erdő-társaságok, az állami erdőgazdaságok vezetői. Jelen vannak a magán-erdőtulajdonosok, jelen vannak az erdőművelők, jelen vannak a környezetvédők, az önkormányzatok képviselői. Tehát minden olyan szervezet vezetője, képviselője, aki a közjó érdekében tenni akar. Barátaim, még egyszer köszönöm; ez megtiszteltetés, hogy így együtt lehetünk.

Az egyetlen probléma az utóbbi években, hogy az erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók, erdészek csak a vidékfejlesztés kiskapuján közlekedhettek, ahol minden igyekezet ellenére is csak lassan fért át az a sok jó szakmai javas-

lat, szándék és kezdeményezés, amit önök megfogalmaztak.

2007-ben az erdőgazdálkodóknak bizakodásra adott okot, hogy az Európai Unió által meghatározott valamennyi erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó támogatási jogcím bekerült az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programba. Mindnyájan tudjuk azonban, hogy az erdészeti támogatási jogcímek egy része még 2010 elején sem került megnyitásra. Minél hamarabb meg kell nyitni valamennyi, az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó támogatást.

Le kell szögeznünk, az erdészet kiemelt munkaadója lehet egyes vidéki térségeknek. A vidék fejlesztése új erdők telepítése nélkül nem képzelhető el, ezért szükség van mind a területi pályázati, mind a pénzügyi feltételek megteremtésére és működtetésére.

Az erdőtelepítéssel sok ezer képzetlen munkaerő folyamatos foglalkoztatása válik lehetővé.

Talán az első lendületet már megadta a kapu kinyitásához a vidékfejlesztési miniszter 11/2010. évi rendelete, amely megemelte az erdőtelepítés egy-ségárait.

Nem elég a támogatás, a hozzáférésnek a hazai és uniós jogi keretek között lehetőség szerint gyorsnak és minde-nek előtt kiszámíthatónak kell lennie. a tárca jelenlegi intézkedései arra irányulnak, hogy egyszerűbb, átláthatóbb jogszabályok szülessenek, és minél gyorsabban tudjanak az erdészek, az erdőgazdálkodók, a tulajdonosok a forrásokhoz hozzájutni.

Azonban itt szeretném kiemelni, hogy az erdő védelme nemcsak az erdész feladata, nemcsak a tulajdonos feladata, nemcsak az erdőt művelő feladata, hanem valamennyiünk érdeke. És az erdő közjó szempontjából törté-

nő hasznosításánál mindig figyelembe kell venni az erdő védelmét és azt, hogy az erdőtulajdonos, a gazdálkodó tudjon annyi jövedelmet elérni, hogy fent tudja tartani az erdőt, hogy növelni tudja a területet, és hogy megtörténhessen az erdő szakszerű, okszerű hasznosítása.

Jó együttműködésre van szükség erdőtulajdonos, erdőművelő, magán- és állami erdészetek, önkormányzatok, természetszerető és -védő polgárok és szervezeteik között. Én kívánom, hogy ez az együttműködés szülessen meg a mai napon, tegyük egyértelművé mindenki számára, hogy a magyar polgárok számára mind a jövedelemtermelés, a vidéki munkahely-teremtési lehetőségek, mind a közjó szolgálata 2 millió hektár erdő tekintetében kiemelten fontos.

Prof. Dr. Náhlik András, az Országos Erdő Tanács elnöke, a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar dékánja

Nagy örömmel és elismeréssel vettem tudomásul azt, hogy megalakult a Mezőgazdasági bizottság Erdészeti albizottsága. Úgy gondolom, hogy erdész-társadalmunk, amely az elmúlt évtizedekben folyamatosan volt kényszerűen elszenvedni önnön jelentőségének csökkentését, csökkenését, marginalizálódását, kormányzati szerepvállalása egyre kisebb lett, nagy örömmel veheti szintén tudomásul.

Miután a Kárpát-medencéről kell szólnom, ez szerepel az előadásom címében, hogy ebben az időszakban, tehát a kiegyezésig hogyan alakult az erdészhallgatók összetétele a Selmecebányai Akadémián. Látszik, hogy magyarhonból 613, Erdélyből rendkívül sok, 100 hallgató volt, illetve szerzett okle-

velet, de voltak hallgatók Csehországból, Bánátból, Bánságból, Galíciából, Tirolból, Ausztriából, s ha lejjebb ug-runk egy kicsit, még Olaszországból, sőt a krakkói nagyhercegség területéről is. Tehát nemcsak a Kárpát-medencei térségben, hanem azon túl is nyúlt a hatása, illetve az oktatás.

Aztán a kiegyezés következett, amikor is a Bányászati és Erdészeti Akadémia magyar állami intézménnyé vált, a Pénzügyminisztérium felügyelete alá került, és *Wagner Károly*, *Lázár Jakab*, *Fekete Lajos*, *Illés Nándor* és *Szécsi Zsigmond* nevéhez fűződik, és elsősorban *Wagner Károly* nevét kell itt emlí-tenem. Az erdészeti szaknyelv megma-gyarítása és a képzés nyelvének meg-változtatása három év alatt gyakorlatilag egy kifutást hagytak a magyarul nem jól tudó hallgatóknak, és három év alatt magyarrá változott az oktatás nyel-ve az addigi németből.

1872-re tesszük az erdőmérnök-kép-zés kezdetét, hiszen addig tulajdonkép-pen általános erdész-képzés folyt. Fontos dátum 1890, amikor az új erdészeti palotát átadták, érzékelve azt, hogy ki-nőtte már az addigi kereteket. 1904-től kizárólag okleveles erdőmérnököket képezett az intézetünk. Valamivel keve-sebb most már a külfönből érkezett hallgatók száma, hiszen az oktatás nyel-ve magyar lett, de még így is azt kell mondanom: Horvátországból 57-en, Ausztriából 15-en, de még Amerikából, Lengyelországból, Romániából, Szilé-zsiából is voltak hallgatók, akik oklevelet szereztek a selmecebányai akadé-mián.

A rendszerváltoztatás utáni oktatás-ról szeretnék még néhány szót elmon-dani. Ahogy ez megtörtént, jelentkeztek az első erdélyi hallgatók intézményünkben, Sopronban tanultak. Sajná-latos módon a lemorzsolódás meglehe-tősen nagymértékű volt, de így is 2 fő végezni tudott. És az igazi megoldást az jelentette, hogy kihelyezett oktatást, táv-oktatást hoztunk létre 1993-ban. Ennek következtében 13 fő erdőmérnök vég-zett Csíkszeredán helyben, Sopronban, illetve Csíkszeredán folyt az oktatás fel-váltva – öközülük ketten már doktori oklevelet is szereztek. És folytattuk a csíkszeredai távoktatást, hiszen '98 és 2001 között 2 környezetmérnök és 3 vadgazda-mérnök évfolyam is végzett. A vadgazda-mérnökök közül 20-egyné-hány főt fogadtunk már Sopronban a mester szintű képzésünkön is, ezáltal ők oklevelet szereztek és az addigi al-mérnöki beosztásból sok esetben

mérnöki beosztásban folytathatták munkájukat. Nem utolsósorban pedig 13 székelyföldi hallgatónk szerzett er-dővédelmi szakmérnöki oklevelet.

Szeretnénk, ha az erdészeti kutató-sok finanszírozása megoldódna. Na-gyon jó lenne, ha a Vidékfejlesztési Mi-nisztérium felvállalná ismét a kutatások anyagi támogatását.

Dr. Borovics Attila, az Erdészeti Tudományos Intézet főigazgatója

Kutatás a mi megfogalmazásunk szerint egyfajta útkeresés, utak hiányában pe-dig új ösvények kitaposása. Nagyon fontos, hogy ezt követően jól látható táblákat hagyjunk hátra a szakma számára.

Ennek a legfontosabb eszköze a kí-sérletek létesítése, fenntartása, értékelé-se és a következtetések levonása. Egyre ritkább a lehetőség arra, hogy a kísérle-tek által adott eredményeket, követke-zéseket megérleljük, és ezek alapján hozzunk fontos döntéseket. Sokan féltő szándékból, jó szándékúan nyilvánul-nak meg az erdővel kapcsolatban, de az esetek többségében nem látjuk a ku-tatási-tudományos háttérét ezeknek a megnyilatkozásoknak.

A kísérletezés legfontosabb eszközei a tartalomkísérletek, amelyek veszély-ben vannak. Össze kell fognunk, hogy ezeket megmentsük. Legfontosabb ré-szei ezeknek a kísérleteknek azok az ötven-hatvan éves kontrollterületek, ahol ötven-hatvan éve semmiféle em-beri beavatkozás nincs. Ezek ma még megvannak. Ezekben az erdőrészekben, ezekben a néhány hektárnyi, ön-magukban fejlődő erdőkben tudjuk megtapasztalni azt, hogy valójában ho-gyan is működik az erdő, és ez az a vi-szonyítási alap, amelyhez képest ki kell jelölnünk a gazdálkodás mozgásterét.

Ilyenek például az erdőnevelési modellek, amelyek termőhelyre, fafajra, korosztályra kézzelfogható, receptkönyvszerű utasításokat adnak, segítséget, amikor kérdések merülnek föl.

Ha a munkánkat jól végezzük, akkor ki tudjuk jelölni az utakat, amelyek az erdei ökoszisztéma működése és a gazdálkodás törvényszerűségei közötti összhangot megteremtik. És azt gondolom, ez a mi legfontosabb feladatunk: megteremteni azokat a módszereket, amelyekkel a fenntartható, az ökoszisztéma szabályait is figyelembe vevő, ugyanakkor az erdőt hasznosító módszereket megtaláljuk és átadjuk önknek.

Ugyanakkor be kell látnunk, nem elég angol nyelven nemzetközi szaklapokban publikálni, hanem igenis felelősséget kell vállalnunk sok szempontból; mondhatjuk azt, hogy egyfajta szakmapolitikai felelősséget is kell vállalnunk, és ennek nagyon fontos eszköze a magyar nyelvű tudományos publikáció. Az Erdőmérnöki Karral közösen az intézetünk alapít egy új erdészeti tudományos szakfolyóiratot, és az eddigi hiányt, amely, lássuk be, az elmúlt tíz-tizenöt évben létrejött, pótoljuk.

Minden bizonnyal nagyon nagy jelentőséget fog kapni az erdő ügyében az erdőnek mint ökoszisztémának nem csupán a faanyag-szolgáltató, hanem sok más egyéb szolgáltató képessége.

Magyarországon a legutóbb elérhető adatok alapján 73 millió szén-dioxid tonna-egyenértékű kibocsátás van, ehhez képest 4,5 millió tonna elnyelés. Ennek az elnyelésnek a döntő többsége az erdőhöz kötődik. Ennek a mai piaci értéke több mint 30 milliárd forint. Érdemes összevetni az egész ágazatunk eredményességével ezt a hatalmas számot, és azt kell mondjam, a mi közös

felelőségünk, hogy ennek a hatalmas összegnek legalább részben az erdőben, az erdészeti ágazatban való visszatérülése és vissza-befektetése is megtörténjen.

Természetesen nemcsak az erdőtelepítés, hanem az erdők és a klímaváltozás kapcsolatában is érdekes lehet ez a hatalmas összeg, és nyilvánvaló, hogy sok egyéb olyan szolgáltatás van, amelyet elő kell vennünk, és amelyet mérlegelnünk kell, hogy az az ágazat, amelyik ezt megtermeli, valamilyen módon részesüljön is ebből.

Az elmúlt évben, évtizedekben, évtizedben az volt a jellemző, hogy akkor támogatunk egy kutatást, ha ott egy késztermékként, egy innovációként, egy eladható terméként jelenünk meg, ehhez képest itt az eladható termék – idézőjelben – nem kevesebb, mint az életfeltételeinket biztosító erdő.

Dr. Sebestyén Róbert, a Nemzeti Földalap elnöke

A Nemzeti Földalapkezelő Szervezet 2010 szeptember első napjával egy új,

önálló szervezetként kezdte meg működését. Erre az új szervezetre hárul immár 1,8 millió hektár állami termőföld vagyongazdálkodása. Ennek a termőföldnek több mint 50 százalékát állami tulajdonú erdőterületek teszik ki.

A természetvédelemről szóló törvény is meghatározó a mi működésünkre. Szeretném itt megjegyezni, hogy a Nemzeti Földalapba számos olyan erdőterület tartozik, amely a Natura 2000-es programban kijelölt terület, tehát itt, ha nem is a klasszikus természetvédelmi körülményekről beszélünk, de számunkra is köztötségeket és betartandó szabályokat tartalmaz a besorolás.

Ez egyrészt kötelezettség, másrészt olyan felelőség, ami a rendelkezésre álló törvényben szabott hasznosítási formákból ered. A mintegy 1 millió hektáros állami tulajdonú erdővagyon, amely kezelésünkben van, olyan szakképzett és olyan gazdasági erdőt képviselő társaságok kezelésében van és hasznosítható, amelyek az ehhez kapcsolódó feladatokat maradéktalanul el tudják látni.

1996 óta az érintett erdőgazdaságokkal a magyar államnak, illetve a mindenkori tulajdonosi joggyakorlójának keresztül, csak ideiglenes vagyongazdálkodási szerződése áll fenn. Ez több szempontból is probléma. Valamilyen okból – mely számomra talán mélységében nem is ismert – minden olyan törekvés, amely ezen vagyongazdálkodási jogviszony rendezését, vagy pedig annak megfelelő szintű szabályozását eredményezte volna, valami úton-módon elsikkadt. Ez elsősorban az erdőgazdaságokra és azon erdőgazdaságokra vonatkozik, amelyek az idei év állami vagyonnal kapcsolatos jogszabály-változások okán az MFB Zrt. tulajdonosi joggyakorlásába kerültek.

A Nemzeti Földalapba tartozó állami erdőterületek jelentős részét vagyongazdálkodási szerződéssel költségvetési szervek és egyéb más vagyongazdálkodók is használják. Itt többek között a nemzeti parkokat, a honvédség által még használt területeket kell megemlítenem, illetve oktatási célra oktatási intézményeknél és más egyéb szervezeteknél is vannak vagyongazdálkodásban állami erdőterületek.

Van egy speciális helyzetünk, az ideiglenes vagyongazdálkodási szerződésektől függetlenül, ezek pedig azok a haszonbérleti szerződések, amelyek annak idején elsősorban a volt állami gazdasági területek haszonbérbe adásánál, a privatizációnál magánosított társaságok

használatába kerültek. Ezen haszonbérleti szerződések megkötésekor az ÁPV Rt. egy mellékletében – haszonbérleti szerződés mellékletében – rögzítette azokat az erdőterületeket, amelyek a volt gazdasági területeken voltak találhatóak és még ott is voltak abban az időben, és bár ugye erre a haszonbérleti szerződés, mint szerződéses forma nem adott megfelelő szabályozási keretet, de időlegesen így rendelkeztek a szerződő felek. Ez ma már nem lehetséges, ezért fokozatosan, ahogy ezek a haszonbérleti szerződések lejárnak, az előbb említett szabályok szerint ezen erdőterületeknek a rendezése szükséges.

Szeretnék még egy dolgot megjegyezni, ami véleményem szerint fontos és lényeges körülmény, hogy a magyar termőföld privatizációját követően – a kárpótlási folyamatot értem most ez alatt – jelentősen megnőtt az erdőterületeken is az osztatlan közös tulajdon megjelenése. Meglátásom szerint az osztatlan közös tulajdonnak a megszüntetése, illetve csökkentése az erdőterületeknél is elengedhetetlen.

Azt azonban egyértelműen megállapíthatjuk, hogy állami tulajdonú erdőterületet elsősorban csak cserével lehet elidegeníteni, és ezen cserének is mindenekelőtt birtokrendezési célú cserének kell lennie, és nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, előírás az is, hogy legalább azonos, ha nem jobb minőségű erdőterület állami erdőterületbe történő bevonásával oldható meg ez a probléma. Legvégső esetben lehet szó vagyonátruházásról, erre viszont már speciális szabályokat kell alkalmazni.

Feladatunk teljesítésénél természetesen a Nemzeti Erdőtelepítési Programnak való megfelelést is támogatjuk, ami

elsősorban olyan földcserék és birtokrendezések után oldható meg, amelyek további erdőtelepítésekhez nyújtanak segítséget, ellenőrzésünket pedig olyan megválasztott ellenőrző bizottság végzi, amelynek egyik tagja szintén ezen a szakterületen jártas.

Baranyay László, a Magyar Fejlesztési Bank elnök-vezérigazgatója

Az állami erdőterületek 92 százalékán közel 1065, tehát 1 millió 65 ezer hektáron a Magyar Fejlesztési Bank tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó 22 állami erdészeti részvénytársaság látja el az erdészeti és erdőkezelési feladatokat. Ezek közül 3 korábban a Honvédelmi Minisztérium, 19 pedig a Nemzeti Vagyonkezelő tulajdonosi irányítása alá tartozott.

Hazánk 350 millió köbméterre becsült fakészlete jelentős nyersanyagbázis, hasznosítása nemzetgazdasági érdek. A 22 állami erdészeti társaság 2009. évi erdőtervi fakitermelési lehetősége 5,1 millió bruttó köbméter volt,

aminek 85 százaléka: 4,3 millió bruttó köbméter került kitermelésre.

Az erdőgazdálkodás egyik kitörési pontja a fa energetikai hasznosítása. Az elkövetkezendő években törekednünk kell minél több közösség helyi hőellátásának megteremtésére.

Az erdészeti társaságoknak különösen fontos feladata, hogy miközben meg kell felelniük a piacgazdaság követelményeinek, aközben a vagyonkezelésükben lévő erdők természeti értékeit megőrizték.

A természetvédelmi előírások betartása egyrészt korlátozza a gazdálkodási tevékenység idejét, másrészt az erdővagyon hasznosításának mértékét. A társaságok a többi gazdálkodási tevékenységük hozamából finanszírozzák a természetvédelmi korlátozásból adódó többletfeladataikat és többletköltségeiket. Az elmúlt évtizedek eredményei bizonyítják, hogy a kialakult természeti értékek kezelését a jövőben is rá lehet bízni az erdészeti társaságok szakembereire, hiszen a védett erdőket jelenleg sem a nemzeti parkok gondozzák, ők a hatósági munkát látják el.

Nem szükséges tehát a védett erdőterületek kezelésére párhuzamos szervezet kialakítása, az állami erdőgazdálkodók a jövőben is képesek színvonalasan ellátni ezeket a feladatokat.

Az erdők legfontosabb szociális szerepe a vidékfejlesztés alapjául szolgáló munkahelyek létrehozása. Az állami erdőgazdaságok munkahelyek tízezreit jelentik közvetlenül vagy közvetve a magyar vidék számára. Szakembereik, erdészeik a mai napig ott élnek, dolgoznak a legapróbb településeken, falvakban. Az erdőgazdasági munkák elvégzéséhez az állami erdőgazdaságok a helyi, jellemzően kis- és középvállalkozásokra támaszkodnak, sok ezer családnak biztosítva így megélhetést.

Az állami erdőgazdaságok kezelik az ország parkerdeinek döntő többségét, erőfeszítéseik nélkül már régen tönkrementek volna a napjainkban oly népszerű kirándulóhelyek.

Az állami erdészeti társaságok élen járnak a környezeti nevelésben. Az általuk létrehozott és működtetett erdei iskola-hálózat évente több ezer gyermeket fogad.

Az erdészeti erőforrások további hasznosítási módjainak keresése, azok fejlesztése, figyelembe véve a természetvédelmi szakmai előírásokat, az állami erdőgazdaságok kiemelt feladata volt és marad a jövőben is.

Támba Miklós, a Napkori Erdőgazdák Zrt. elnöke

Az elmúlt időszak egyik legfontosabb hozadéka az, hogy bátrabban ki merjük mondani a bajainkat, és újra bízunk abban, hogy szavaink meghallgatásra találjanak. Nagyon remélem, olyan időszak következik majd, amikor a porhintés és a megtévesztés a mindennapi gyakorlatból kiüzetik, ahol alapelvvé válik az, hogy aki rendel, az fizet, és az adott szónak becsülete van. Ebben a helyzetben, azt gondolom, a szakma meri vállalni azokkal szemben az ütközést, akik megpróbálták elhitetni a döntéshozókkal és a társadalommal, hogy a földet és az erdőt a gazdától kell félteni, óvni.

Munkahelyem, a Napkori Erdőgazdák Zrt. működési területe Szabolcs-Szatmár-Bereg megyén belül a Nyírség szívére, ahol a Teremtő igen szűkmarkúan mérte a jó termőföldet, és futóhomokkal hintette meg a tájat. Őseink akácérdősávokkal fékeztek meg a homokot, fedték be a buckatetőt, ültették be a legrosszabb földeket. A jobb minőségű domboldalal talaját istállótrágyával javították, kapás és kalászos növényeket termesztettek, vagy alma- és egyéb gyümölcsültetvényeket tartottak fenn, a mélyebb fekvésben káposztát, még lejjebb rét-legelőgazdálkodást folytattak. Tudták, hogy a földhasznosításnak ez a formája egész esztendőben ad tennivalót.

A nagyüzemi mezőgazdasági művelésre való áttérés más táblaméreteket, kevesebb és más módon tartott jöszágot, több gépet és kevesebb élőmunkát igényelt. Egyre több mezőgazdasági termelésre alkalmatlan föld került beerdősítésre, döntően akáccal. Így alakult ki Európa legnagyobb egybefüggő akácterülete a Nyírségben, ahol ma már

szerencsére sokan valljuk, hogy az akác a Nyírség aránya, amely a helybéli gazdálkodóknak biztos megélhetési lehetőséget kínál.

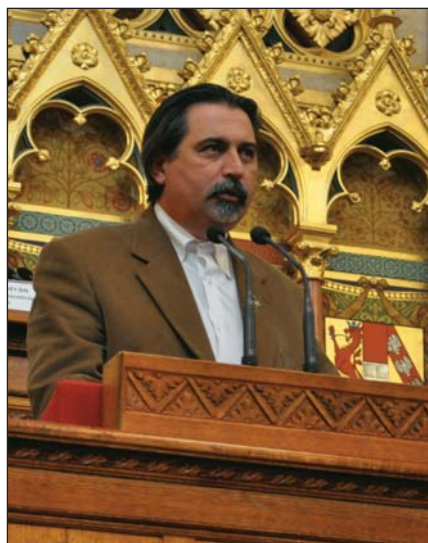
A minőségi fatermesztés legfontosabb szakmai követelménye a fiatal és középkorú erdők ápolása, amely program elindítása szintén csak szándék kérdése. A megváltozott kormányzati szemléletet remélem ehhez is biztosít forrást és lehetőséget.

A bonyolultabb jogszabályok sokasága keseríti mindennapi életünket. Ezek óriási veszélyt jelentenek nemcsak az egyéneknek, de a nemzetnek is; és mindemellett komoly versenyhátrányt jelentenek számunkra. Az erdészeti joganyag újbóli áttekintése kapcsán az önkéntes jogkövetés irányába történő elmozdulás a hatóságok és a gazdálkodók együttműködését könnyíthetné meg.

A falvakat és városainkat olyan önfenntartó településekké kell alakítanunk, ahonnan a keservesen megkeresett forintjainkat nem gázcsöveken keresztül vezetik el. Helyette csak a Lajtán túli sógorokat kellene megnéznünk, és annak mintájára lakásainkat, középületeinket a rendelkezésünkre álló kis szállítási távolságra lévő fával kellene fűtenünk. Mennyi munkát adna ez az ott lakóknak, ne adj' isten, ha még a kazánt is mi csinálhatnánk. De ezt a rendszert előtte létre kell hozni, és utána kell a nagy hőerőműi égetés további sorsát végiggondolni.

Gencsi Zoltán, a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft. igazgatója

Kedves Barátaim! Erdészgenerációk tanulják, hogy a magyar Alföld valamikor erdős, mocsaras táj volt és a nagy legeltető állattartó kultúra, amivel ideérkez-

tünk a Kárpát-medencébe, az állattartás, a nagy állathajtó utak, a hozzátartozó kézművesség, például a bőrnek a cserzése, okozta azt, hogy fogynak az erdő, közben pedig a tatárjárás és a török idők is eléggé csökkentették az erdő-sültséget.

Egy kicsit lépjünk vissza a történelem kerekébe! *Széchenyi István* Angliából úgy érkezik haza, hogy beleszerelmesedik a lokomotívba és megálmodja azt, hogy Magyarországon vasúti hálózatot kell felépíteni. Mivel találkozik? A Kárpát-medencének több mint negyede vizenyős, vízjárta terület, úttalan utakkal. Az első és legfontosabb dolog ahhoz, hogy vasúti hálózatot fejleszthessünk, a folyókat szabályozni kell. Nincsen gépesítés. Az egész ország összefog, óriási erőfeszítéssel kezdődnek a munkák, majd *Vásárhelyi* halála után *Paleocapa Péter* segít ebben.

Mit eredményez ez? Hajózhatókká válnak a folyóink, szilárd úthálózat alakul ki – mármint hogy állandó úthálózat alakul ki, és megindul a vasútépítés. Rövid fél évszázad alatt, amikor elérkezünk az első világháborúhoz, már az egész Kárpát-medencét átszövik a vasútvonalak. De a természetre milyen hatással volt ez? A vizenyős területek eltűnnek, és az a nagy Kárpát-medence, amelyiknek 20-25 százaléka vizes volt, összesen 2 százalékra csökken az a vízjárta terület, amelyik ma már jellemző.

Már a XIX. század közepén, a folyószabályozást követően ezerszámra hullik a jöszág, például a cívigazdák Debrecenben mondták azt, hogy elvitték a vizeinket, hozzátok vissza a vizeinket, és kényszerből kutak épülnek, illetve szárnyékerdőket létesítenek. Már a XIX. század második felében rengeteg javaslat születik az Alföld átalakítására. Úgy volt, mint most: sok javaslat, kevés tett.

Alföld. Nemcsak arról szól, hogy természetvédelem, hanem Európa kiváló helyszínei, amelyek turisztikai célpontot jelentenek. Véletlen-e az, hogy Hortobágy és a Tisza-tó 2008-ban és 2010-ben ilyen kitüntetésekben részesült? Nemcsak az Alföldről kell beszélni, hanem az egész Magyarországnak, a biológiai sokféleségnek a fenntartásáról. Itt komoly szerepünk van, és ebben nem vagyunk egyedül, nemcsak erdészek vannak, hanem vizes szakemberek, vannak gazdászárságok, akik földkormányzók, persze vannak halászok, vadászok, madarászok, természetvédők – mind egy fészekaljából származunk itt a Kárpát-medencében. Ne lökjünk ki senkit a fészekből, mert az, aki kiesik,

az kicsi, szomorú, és tuskés lesz. Mindenki részese a nagy egésznek; legyen együttműködés ebben az ügyben!

Néhány napja nagyon komoly magánéleti problémákban volt részem (az előadó itt elbocsájtására utalt – a szerk.) – illetve még mindig részesülök –; köszönöm szépen, hogy nem szólítottatok le emiatt a pulpitusról. Nagyon jól éreztem itt magam köztetek.

Zambó Péter, az Országos Erdészeti Egyesület elnöke

Sok éve nem volt ilyen alkalom. Megtisztelő, egyben reményt keltő számunkra az, hogy az ország és az agrárium legmagasabb rangú vezetői elfogadták a meghívást. Eljöttek közénk, kezét nyújtottak, együttműködésükről, támogatásukról biztosítottak bennünket. Megfogalmazták, mit vár tőlünk a kormányzat és a társadalom. Köszönjük, hogy bizalmat szavaztak nekünk.

Elődeink 1851-ben alapították az Ungarische Forstvereint, mely 1866-ban alakult Országos Erdészeti Egyesületté. Így a jövő évi 142. Vándorgyűlésünkön Zalában tulajdonképpen már az egyesület létrejöttének 160. évfordulóját ünnepelehetjük. Megszületésénél a máig legnagyobb hatású erdész személyiségek bábáskodtak; mások mellett: *Divald Adolf, Kálmoki Bedő Albert* és *Wagner Károly*.

Wagner, akinek emlékévét 2010-ben hirdettük meg, a magyar erdész szaknyelv és műszótár megeremítője, a második legrégebben kiadott magyar folyóirat, a másfél évszázados Erdészeti Lapok alapító atyja és első korszerű erdőtvényünk megalkotója.

Az 1879. évi erdőtvény megvetette az államilag ellenőrzött üzemterv szerinti erdőgazdálkodás alapjait. E törvény már a valódi gazdaszemlélet, a közvagyonot óvó, gyarapító, annak jövedelmét felelősséggel beosztó hazafiak szellemisége hatotta át. Ebben a közegben – a dualizmus korában – vált először egyértelművé, hogy az erdészek az erdők ügyének letéteményesei és az erdőgazdálkodás maga a vidékfejlesztés. Az erdészek teremtették meg az erdőben a gazdasági és a közérdek egészséges egyensúlyát.

Az egyesület súlyának, vagyonának akkori gyarapodását példázza az 1886-ban: tagjaink és támogatóink forrásából felépült Alkotmány utcai székházunk. Ez a székház a maga idejében a Kárpát-medence erdészvilágának fontos központjává vált

Ma egyesületünk kiemelten közhasznú egyesületként működik. A határon is túlnyúlva, 36 helyi csoportunk és 23 szakosztályunk 4200 egyesületi tag tevékenységét szervezi. Wagner Károly szakkönyvtárunk mindenki előtt nyitva áll, folyóiratunk: az Erdészeti Lapok másfél évszázadnyi tartalma ma már az interneten is olvasható.

Számunkra a legfontosabb, hogy hatékonyan képviseljük az erdészek és a modern társadalom igényeit kielégítő, fenntartható többcélú erdőgazdálkodás, benne az ökológiai alapú természetkezelés érdekeit.

Felelősséggel tartozunk utódainknak, akikre vonatkozó egyesületet és olyan természeti környezetet kell örökölni, hogy méltányolható szükségleteiket kielégíthessék.

Hogyan képzeljük el egyesületben a szakmánk jövőjét? Meggyőződésem, hogy elkötelezett erdészek nélkül nem képzelhető el fenntartható gazdálkodás, fejlődés a Kárpát-medence természeti viszonyai között.

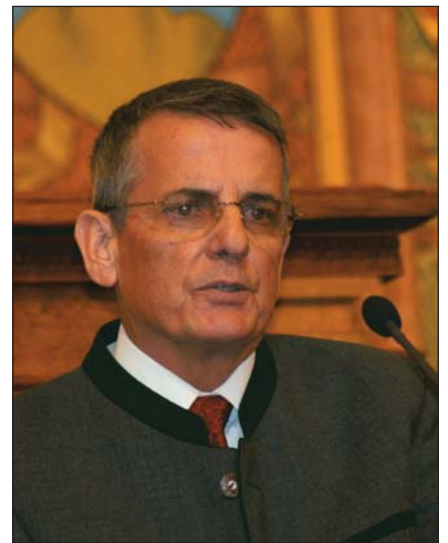
A klímaváltozás hatásait nem lehet mérsékelni az erdők szénmegkötő kapacitásának növelése nélkül. Ehhez teret ad a természetközeli erdőgazdálkodás, emellett újabb erdőtelepítésekre, a fatermékek reneszánszára volna szükség. A szükséges forrásokat a szén-dioxid-kvóták bevételeiből javasoljuk kiemelni. Célunk: a társadalom, az er-

dő és az erdészek kapcsolatának szoros megeremítése. Eszközünk: a színvonalas környezeti nevelés, az érdemi együttműködés az állami, a magán-erdészeti, a kormányzati és hatósági szervezetekkel, civil szervezetekkel.

Az Erdők Hete jegyében gyűltünk most egybe. A rendezvénysorozat gondolata a kommunikáció javítása érdekében az egyesületben született meg. Mi indítottuk útjára 1997-ben, az állami erdőgazdaságok, majd a magán-erdőgazdálkodók szervezeteinek bevonásával. Az Erdők Hete országos sikerét a kormányzat is elismerte. 2008-ban nemzetközi szintű programsorozatot valósult meg, majd a parlament a 2009. évi erdőtvényben szabályozta az Erdők Hete miniszteri felügyeletét.

Szeretettel várjuk minden kedves vendégünket az Erdők Hete rendezvényeire, a minden korosztálynak tartalmazó elfoglaltságot kínáló programokra.

Horváth Ferenc, a Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség elnöke

Rövid előadásom címének egy jelmondatot választottam, amit a CEI-Bois, az Európai Faipari Szövetség, melynek a FAGOSZ közel húsz éve tagja, fogalmazott meg: küzdj a klímaváltozás ellen, használj fát!

A meghirdetett program lényege, hogy a fa és a fatermékek növekvő mértékű felhasználása kedvező hatású a klímaváltozás elleni küzdelemben. A fa és fatermékek használata nemcsak csökkenti a szén-dioxid-kibocsátást, de azok az egész életciklusuk alatt szén tárolnak, életciklusuk végén pedig fosszilis energiahordozók helyett hő- és energiatermelésre használhatók fel.

Az erdők, melyekben gazdálkodnak, hatékonyabb szénelnyelők, mint a ter-

mészet szerint növekedni hagyott erdők. A gazdasági erdőkből kitermelt fákból lekött szén-dioxid továbbra is tárolt marad a belőlük készített fatermékekben. A fa szénszeges fűtőanyag, amely fosszilis fűtőanyagok helyettesítésére használható, így tehát fontos és folyamatosan bővülő alapanyagforrás. Több fa használata nyilvánvaló megoldás a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére.

De elegendő-e, ha az erdészek megvannak győződve munkájuk hasznáról? Természetesen nem. Sajnos az elmúlt évtizedekben nem fordítottunk elég energiát arra, hogy a közvélemény, a társadalom is megismerhesse az erdészek valós tevékenységét, az erdőgazdálkodás fontosságát, az erdőgazdálkodásból származó fatermékek felhasználásának hasznosságát. A szinte kizárólag költségvetési forrásból finanszírozott természetvédő mozgalmak, civil szervezetek, nemegyszer a hivatalos természetvédelem támogatásával, minden alkalmat kihasználják, hogy a közvéleményt a munkájukat a szakmai és törvényi keretek között becsülettel végző erdészek ellen hangolják.

Meg kell tehát teremtenünk az összefogott, hatékony erdészeti kommunikáció feltételeit, hogy az erdész munkájáról kialakult hamis képet megváltoztassuk. Úgy gondolom, szükség van az erdészeti ágazati kommunikációs alap létrehozására.

Luzsi József, a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége elnöke

Hozzászólásomnak témája az, hogy a magánerdő a vidékfejlesztés kiemelt területe. Ha ez a mondat már igaz, akkor megint nagyon jó helyen vagyunk, mert a magánerdő, ha kiemelt területe lesz a

vidékfejlesztésnek, akkor mi ígérjük, hogy ezeket a kiemelt területeket megillető támogatásokat hasznosan fogjuk elkölteni.

Mellettem a nemzeti lobogó, melyen a piros szín a harcos múltat, a fehér a tisztaságot, a zöld pedig a reményt jelképezi. Nos, az erdészeknek ez a zöld szín talán soha nem jelentette annyira a reményt, mint most. A rendszerváltás után, de az uniós csatlakozásunkkal főleg azt hittük, az egyetlen kitörési pontja az erdőgazdálkodásnak, a magán-erdőgazdálkodásnak a vidékfejlesztésben van. Az erdő nemzeti támogatásának nagy részét az uniós előírásoknak megfelelően a versenysemlegesség biztosítása miatt megszüntették, az EU-s támogatásokat viszont nem indították el vagy csak részlegesen. Szinte valamennyi jogcím igénybevétele körülményes, bonyolult, túladministrált. A forráshoz jutás időpontja hektikus, bizonytalan.

Az eddig kiírt pályázatokat le kell egyszerűsíteni, azok igénybevehetőségét szélesebb kör számára kell megnyitni, hogy végre a vidékre is források juszanak.

A Natura 2000 el nem indított jogcímre négy éve lehetne területalapon támogatást fizetni az érintett több mint 200 ezer hektár magánerdőre. Mivel ez sem történt meg, milliárdoktól estek el a tulajdonosok és gazdálkodók, akik területeit alkotmányellenesen, önkényesen jelölték ki erre a célra. Az el nem indított jogcím, a csökkentett visszatartott támogatás mind-mind elvonást jelent. Mint említettem, az erdőtelepítés a negyedére csökkent, melyet újra fel kell futtassunk 10-15 ezer hektárra.

Szükség van az Európában is egyedülálló módon egyedülállóan szigorú erdőtvény oly fokú leegyszerűsítésére, oldására, hogy az ne gúzsba kösse a

dolgozni vágyó kezet, hanem segítse annak munkáját.

Higgyék el, az erdőgazdálkodók minden olyan vidékfejlesztési lehetőséget kihasználnak, amire nem fizetnek rá! A képlet logikus és egyszerű: értékarányos munkáért értékarányos támogatást várunk el. A politika, a minisztérium felelőssége, hogy munkánkat ne csak kontrollálja, hanem segítse is. Összegezve: miénk a végrehajtás felelőssége, az önöké viszont az optimális feltételek biztosítása.

Telegdy Pál, a Magyar Erdőgazda Szövetség elnöke

750 ezer hektár került magántulajdonba, ebből 530 ezer hektár szövetkezeti erdő volt, a többi került az állami erdőgazdálkodáshoz és az állami gazdaságokhoz, és lett 400 ezer olyan erdőtulajdonosunk, akinek a döntő többsége ugyan az ősein keresztül kötődött az erdőhöz, de erdőgazdálkodási ismeretekkel nem rendelkezett, gyakorlatilag ehhez a jelentős erdőmennyiséghez infrastruktúrát nem kapott, ismeretei sem

igen voltak, és túl sok segítséget sem kapott az első időkben. Emellett a szövetkezeti szektorban dolgozó több ezer erdész, erdőmérnök és erdei munkás földönfutóvá vált, illetve állását elvesztette, jelentős részük véglegesen. Csak érdekességképp megemlítem, hogy a biztosítótársaságokhoz rengeteg erdész és erdőmérnök került át, és azt mondták, hogy a legjobb szakemberek voltak ezen a területen is.

2004-ben megalakult a Magyar Erdőgazda Szövetség, amely azokból a kis tulajdonosokból alakult ki, akik még nem találták meg az utat a nagy szövetségekhez. Most pillanatnyilag négy szövetség működik országos hatáskörrel és vannak azért kisebbek, például a Hajdu-Bihar megyei Erdőtulajdonosok Szövetsége, és még egy-két vidéki lent Baranyában, és talán Zalaiban is most szerveződnek.

A specialitások mellett nyilvánvalóan azért közös érdekeink is vannak. Ez a közös érdek elsősorban az, hogy alapfokú ismereteket szerezzen az erdőtulajdonos, amire nagy szüksége van.

A másik közös célunk az, hogy elhittessük az erdőtulajdonosokkal és az erdőben dolgozó szakemberekkel, hogy ők a természet egy darabkájának a fenntartói és erre ők legyenek büszkék, és a tulajdonukba és a munkájukba örömet találva működjenek a közös cél érdekében.

Szakács Sándor, az Országos Erdészeti Egyesület Erdélyi Helyi Csoport elnöke

Románia erdőalapja 6 millió 400 ezer hektár, az ország területének 27 százalékát teszi ki, amelyből 6 millió 300 ezer hektár erdő és ennek több mint a fele véderdő jellegű. A privatizáció során, vagyis a reprivatizáció során – ellentétben Magyarországgal, nálunk reprivatizáció volt – a tulajdonforma a következőképpen alakult: 3 millió 600 ezer hektár állami tulajdonú erdő, 1 millió hektár önkormányzati erdő, 800 ezer hektár közbirtokossági, közösségi, egyházi erdők, 960 ezer hektár természetes személyek tulajdonában lévő erdők – és 2700 hektár egyéb tulajdonformák. A domborzati formák szerint 10,9 százalék sík vidéki erdő, 37,2 dombvidéki erdő és 51,9 százalék hegyvidéki erdő, tehát a legtöbb erdő hegyvidéken található.

Romániában az állami közhatóság a Környezetvédelmi és Erdészeti Minisztérium. Jelenleg a minisztériumnak magyar minisztere van: *Borbély László*

személyében. Alárendelt területi szakhatóságok: 8 területi erdészeti és vadászati felügyelőség van, 4-5 megye esik hatáskörükbe.

Az állami erdőgazdálkodást a Rom-silva, vagyis a Nemzeti Erdészeti Egyed-áruság látja el az állami köztulajdonú erdőkben, valamint szerződéses alapon az önkormányzati és magántulajdonú erdőkben körülbelül 4 millió 200 ezer hektáron. Minden megyében vannak kirendeltségek, összesen 41, ahány megye van.

A magán- és önkormányzati erdészetek gazdálkodnak 1900 ezer hektáron. A magánerdészetek a tulajdonosok által létrehozott erdészetek. Több mint 120 magánerdészet működik Romániában, legtöbb Erdélyben, ezek keretein belül az alkalmazott erdészeti szakemberek száma több mint 2300 személy.

Az 1989-es romániai események után lehetőség nyílt szakmai civil szervezetek és társaságok megalakulására. Így alakult meg 1990-ben kolozsvári központtal az Erdélyi Magyar Műszaki-Tudományos Társaság, a romániai magyar mű-

szaki és természettudományos szakemberek érdekképviseleti egyesülete.

Az Erdélyi Magyar Műszaki-Tudományos Társaság tizenegy szakosztállyal működik.

Az erdészeti szakosztály 2001-ben alakult meg mint önálló szakosztály. Évente rendezünk szakmai konferenciákat és szakmai kirándulásokat a magyarországi társszervezeteinkkel közösen. Szakosztályunk tagjainak száma több mint 80 személy, magyar vagy magyarul beszélő erdészeti szakember. Itt szeretném megemlíteni, hogy a szakosztály megalakulásában nagy szerepe volt az Erdészeti Tudományos Intézetnek, és azóta is az egyik fő támogatónk a működésünkben.

A 2009 októberi szakkonferencia alkalmával határozat született az Országos Erdészeti Egyesület Erdélyi Helyi Csoportjának megalakulására. Az erdélyi csoport 2010. május 18-án alakult meg hivatalosan a pécsi vándorgyűlés alkalmával, 30 taggal. Ezennel is köszönöm a támogatásukat, hogy meg tudunk alakulni. Az Erdélyi Helyi Csoport megalakulásának célja: minél szorosabb kapcsolat kiépítése az erdélyi erdész szakemberek, valamint az anyaországi és Kárpát-medencei erdész szakemberek között, az Országos Erdészeti Egyesület keretein belül. Az Erdélyi Helyi Csoport a híd szerepét hivatott betölteni az erdélyi és magyarországi erdész szakemberek között. A csoport megalakulásával megtettük az első lépést az Országos Erdészeti Egyesület egységének helyreállítására a Kárpát-medencében.

1990 után az erdőtulajdonjog megváltozása szükségszerűvé tette különböző szakmai érdekképviseletek megalakulását Romániában is. A magán-erdő-tulajdonosok több egyesületet hoz-

tak létre, a legnagyobb ezek közül a Romániai Erdőtulajdonosok Szövetsége, amely 1998-ban alakult, azzal a céllal, hogy az erdőtulajdonosokat segítse és érdekeiket képviselje a hatóságokkal szemben. Tagjai erdőtársulások, közbirtokosságok, egyházak, önkormányzatok, erdőszövetségek, természetes személyek.

A magánerdészetek megjelenésével szükségserűvé vált egy újabb érdekvédelmi szövetség megalakulása. 2004-ben a magánerdészetek megalakították az Erdőgazdálkodók Országos Szövetségét.

Egy másik szakmai érdekképviselő az Erdészeti Haladás Tudományos Társaság, amely a legrégebbi erdészeti társaság Romániában, 1886-ban alakult. Fontos szerepe volt az erdőgazdálkodás tudományos alapokra való helyezésében. 1990-ben újjáalakult.

Szándékaink szerint az Országos Erdészeti Egyesület helyi csoportja kapcsolatot teremt a különböző erdészeti szakmai érdekképviselőket és hasonló szakmai érdekképviselőket között a Kárpát-medencében.

Horváth Jenő, Füzér polgármestere

Védett erdőterületeink vannak, a teljes külterületünk védett és itt örömmel mondhatom, hogy 1971-ben lett az első a védett területek között a Füzéri Várhegy.

Az erdő mindenkoron, így Füzér történetében is, a vidék társadalmának és gazdaságának meghatározó eleme volt. Példaképpen említem: Füzér községében 450 hektár területen gazdálkodó füzérvári erdőbirtokosság ellátja a helyi lakosokat az erdőterület hozamából származó tüzelővel, amely az önkor-

mányzat számára öröndetes tény, hiszen ez helyi vidéki szinten a tűzifakérdést alapvetően megoldja.

Füzér község önkormányzatának saját, mintegy 70 hektár, erdőterületéről származó tüzelőfával fűti a közintézményeit, az iskola, óvoda épületét.

Az erdőre, mint adottságra vidéki gazdasági infrastruktúra és munkahelyek épültek.

Vidéki önkormányzati vezetőként céljaim közé tartozik, hogy a közigazgatási területünkön működő gazdasági egységek, így az állami és a magán-erődők hozama is a térségben maradjon és a helyi infrastruktúrára és gazdaságfejlesztésekre tudjuk azokat fordítani, melyek munkahelyeket teremtenek és a helyben maradt jövedelmek további fejlesztéseket generálnak.

A természetvédelem intézményrendszer, amely a Natura 2000-es élőhely és madárvédelmi szabályozás bevezetésében közreműködött, tehát ezen rendszerrel alkotmányosértés áll fenn, mint ahogy már az előttem szólók is említették. Tehát e Ház falai között kell elmondanom, hogy a jelenlegi jogi helyzet jogalkotói mulasztásban megnyilvánuló alkotmányosértés az Alkotmánybíróság 33/2006. (VII.13.) számú határozata, mivel nem biztosítottak a Natura 2000-es korlátozó bejegyzés ellen fellebbezési jogot. Egyfajta gazdálkodási moratórium került ekkor a területeken bevezetésre kártalanítás nélkül. Az okozott kár a gazdálkodók részére csak a zempléni régióban több száz millió forintban mérhető.

Néhány konkrét javaslatot szeretnék röviden elmondani.

- Az erdőtelepítési program újjáélesztése és a szén-dioxid-kvótával történő támogatása szükséges.
- Faalapú zöldenergia-program kialakítását el kell végezni.
- A Natura 2000 felülvizsgálata.
- Az erdőgazdálkodás nemzeti támogatásának felülvizsgálata.
- Az állami erdők és az önkormányzatok kapcsolata.
- A természetvédelem társadalmasítása.
- A naturparkok kérdésének rendezése.

További véleménycserére, konzultációra meghívom az itt jelenlévőket egy zempléni, kőkapui Kastélyszállóban rendezendő, az elhangzott témákat érintő, javaslattevő vidékfejlesztési konferenciára, melyet a nemzeti együttműködés kereteiben 2011 januárjára az Országgyűlés önkormányzati, területfej-

lesztési és mezőgazdasági bizottságainál, valamint a Magyar Fejlesztési Banknál, az Országos Erdészeti Egyesületnél és a szakmai szervezeteknél kezdeményezek.

Dr. Gálhidy László, a WWF Magyarország erdészeti programvezetője

Talán mindannyian egyetértünk abban, hogy védett erdőkre szükség van. Természetvédelmi szempontból a Kárpátok és a hegyek által közbezárt pannóniai ökorégió globális jelentőségű. Különleges növény- és állatvilág található itt, ahol sajátosan keverednek egymással az európai és a sztyeppei fajok. A Kárpátok hegylánca emellett Közép-Európa egyik legnagyobb természetes erdőterülete. Napjainkban is vannak háborítatlan vadonok, őserdőnek számító részei, amelyekhez hasonlót Nyugat-Európában, sőt a fejlett világ nagy részén hiába keresünk.

A Kárpátok-egyezmény hatálya alá tartozó területeken összesen 36 nemzeti park – ebből három található Magyarországon területén –, 51 naturpark vagy tájvédelmi körzet, 19 bioszféra-rezervátum és 200 egyéb védett terület található, összesen 36 ezer négyzetkilométeren. A Szörényi-érchegység vagy a Máramarosi-havasok őserdei, a Magas-Tátra fenyvesei éppúgy rendkívüli természetvédelmi értékek, mint a Bükk-fennsík, a Szénások-csoport, vagy a Mecsek és az Őrség erdei. Magyarországon van az Európai Unió legnagyobb pusztai tölgyese – folytathatnánk a sort. Abban, hogy ezek az értékek megmaradhattak, a megkésett fejlődésen felül, mindenek előtt a helyben élő embereknek, valamint a törvényeket, rendeleteket megalkotó uralkodóknak, parlamenteknek

van elvülhetetlen érdeme. Természetesen az erdővel foglalkozó szakemberek is fontos szerepet játszottak az erdők védelmében.

Kaán Károly, aki szintén Selmecen végzett, a két világháború között az erdész ágazatot irányította, később az Országos Természetvédelmi Tanács elnöke is volt, nagy hatású műveiben egyértelműen kiállt a természeti értékek védelme mellett, akár egyedi fákról, akár különleges értékeket hordozó erdőkről, vagy más növényzeti típusokról volt szó.

Felmerül a kérdés, hogy mi ellen kell az erdőket védeni: az illegális tevékenységektől? Nem elsősorban. Az illegális tevékenységektől nemcsak a védetteket, hanem minden erdőt meg kell védeni. A védett erdőket elsősorban attól kell megóvni, hogy a gazdasági hasznosítások nyomán az egyedi értékeik odavesszenek, ezért vagy egyáltalán nem folyik bennük gazdálkodás – itt elsősorban külföldi példákat tudnánk említeni –, vagy olyan kíméletes eljárásokkal történik, ami biztosítja, hogy az erdő működése alapjaiban ne változzon meg. A védett erdőt nem elég kijelölni, úgy szükséges benne gazdálkodni, vagy inkább úgy szükséges művelni, hogy a természetvédelmi célkitűzések megvalósuljanak.

Mik a lehetőségek és a tennivalók Magyarországon? Magyarországon az erdőterület mintegy ötöde védett, ami nemzetközi összehasonlításban kimagasló arány. Sajnos elmondható ugyanakkor, hogy a bennük folyó gazdálkodás eddig gyökeresen nem tért el a nem védett erdőkben folyótól. Tarra vágni megfelelő indokkal lehetett őshonos védett, sőt fokozottan védett erdőkben is. Tavaly óta az új erdőtvény szigorított a tarvágások lehetőségén. Mi ezt nagy vívmánynak tartjuk és örülünk, hogy a különböző érdekképviselőkkel sikerült ezen a téren egységre jutni.

Nagyon nagy előrelépésnek tartjuk azt is, ami a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodás, hétköznapi nevén: „szálasás” terén az utóbbi 10 évben Magyarországon történt. Nyugodtan állíthatjuk, hogy európai mércével mérve is kiemelkedő eredményeket tudunk felmutatni, ami az állami erdőgazdaságoknak, magántulajdonosoknak és az erdészeti igazgatásnak egyaránt köszönhető.

Még egy fontos kérdés, amiről szót kell ejtenünk, a vadászat. A jelenlegi vadsűrűség sok területen az első számú akadálya a természet megőrzésének. Több vadászatra és még több, a jelenle-

gitől eltérő vadgazdálkodásra lenne szükség, amelynek egyformán feladata a vadállomány és az élőhelyül szolgáló erdei életközösségek egészségének megőrzése.

A tulajdoni viszonyok döntően meghatározzák, hogy a természetvédelem költségeit ki állja. A magántulajdonú erdők esetében támogatással lehet és kell a kitűzött célok elérését biztosítani. Állami tulajdon esetén a védett területeken folyó gazdálkodás pontos célkitűzése a legfontosabb, amelynek végrehajtásához megfelelő anyagi, személyi és szervezeti feltételeket kell teremteni.

Fontos továbbá, hogy az erdészszakma is nyitottabbá váljon a természeti értékek teljességének megőrzése iránt.

Az erdészek szakértelmére éppen a védett erdők kezelésében van a legnagyobb szükség.

Farkas Andrea, a Klíma Klub elnöke

A Klíma Klub egy fiatal szervezet, 2009-ben alakult. Első gondolata az volt, hogy olyan hidat képezzen a tudomá-

nyos szféra, a lakosság, a civil szervezetek, a gazdasági szervezetek és a kormány között, ami elősegíti azt a párbeszédet, ami megteremti az egyensúlyt.

Több előadásban is elhangzott itt, hogy legyen saját hang, társadalmi megismerés és megmértetés és elfogadás. Ezért jöttünk létre, ez az üzenete 11 ezer tagunknak, és ezért hoztuk létre és szerveztük meg az elmúlt évben és azt megelőzően az első és a második magyarországi klímacsúcsot. A következő év februárjában ismételtelen megrendezzük, sok szeretettel várjuk önököt is.

A Klíma Klub különösen fontos céljának tekinti, hogy a kutatási eredményekről beszámoljon és a társadalom tagjait tájékoztassa, és mindazokat a kommunikációs eszközöket és lehetőségeket, amelyeket a XXI. században alkalmazni lehet, alkalmazzuk is. Azt gondolom, a környezettudatos nevelés és a fiatalokat segítő támogatás, a tudásalapú gazdaság építése első számú és fontos feladatunk.

Amikor felkértek erre az előadásra, nagy örömmel fogadtam el, és kicsit megijedtem. Többben, akik a Klíma Klubot támogatják, szakértők, akadémikusok azt mondták: elég bátor vagy, ha oda mersz menni ennyi erdész közé, és el mered mondani, amit gondolsz. Én azt mondtam, hogy eljövök. Elismerem, hogy szakmailag csak tanulhatok önöktől; és ezt fogjuk tenni a későbbiekben is. Azt gondolom, a kormány döntésére ugyanilyen szükség van, és arra a tudatformálásra, amelyet a Klíma Klub magára vállalt, abban szerepet vállalt, hogy a tagságát bővítsse, hogy a tagjai körében mindezeket a gondolatokat népszerűsítse, melyek az önök szájából és az önök képviselétében elhangzott.

Ormos Balázs, az Országos Erdészeti Egyesület Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály elnöke

Ez a kis csapat 1996. október 2-án alakult, és már akkor elhatározta, hogy Erdők Hete rendezvényeket fog szervezni a kommunikáció érdekében, amely rendezvénysorozat a mai napig is tart. Először 1997-ben „Tegyünk többet az erdeinkért!” címmel rendeztük meg országos rendezvényünket. A másik, hogy az emberiség jövőjét meghatározza az ember és a természet harmóniája. Ez a harmónia visszacsengett a III. Erdők Hete rendezvényünkön, amelyet az Akadémián szerveztünk. *Solymos* akadémikus és *Glatz Ferenc*, az Akadémia elnöke volt a nyitóelőadó annak

idején. Majd a VII. Erdők Hetét 2003-ban ebben a teremben szerveztük, az akkori erdészeti albizottság támogatásával, és az Erdészeti Egyesület volt a társszervező. Akkor ugyan 400 erdész volt jelen, de velünk volt 200 erdei iskola is, illetve diák, akik a Kárpát-medencében egy rajzversenyen vettek részt, és itt volt a díjátadó ünnepség.

S most itt vagyunk ismét az Országházban, a felsőházi ülésteremben, a XIV. Erdők Hete nyitó rendezvényén.

Ahhoz, hogy ez az erdészeti erdei iskola program kialakuljon, részt veszünk folyamatosan az Országos Érdekegyeztető Tanács munkájában, és ott olyan szerepet vállaltunk, hogy egyrészt sikerült elindítanunk az erdei iskola program minősítési rendszerét, másrészt pedig az erdei iskola rendszerben egyre jobban az erdő irányába fordítottuk a figyelmet, hiszen általában az erdei iskolák a környezeti neveléssel foglalkoznak.

Tapasztalatainkat meg kívánjuk osztani a Kárpát-medencében az erdészeti erdei iskolákkal, illetve az erdei iskolákkal, és a kormánynak támogatjuk azt a törekvését, hogy minden fiatal tanulmányai alatt legalább egyszer kerüljön ki a határos országok valamelyik iskolájába. Mi abban szeretnénk szerepet vállalni, hogy ez erdészeti erdei iskola legyen, és ebben kérjük a segítséget is.

Most, mint ennek a rendezvénynek egyik külső szervezője, az itt ülő erdésztársadalom nevében élő szóban szeretném megköszönni *Jakab István-*

nak ezt a nagyszerű rendezvényt. *Horváth Zoltánné Katalinnak*, aki nemcsak ezt a rendezvényt szervezte, hanem hosszú évek óta segíti az Erdészeti albizottság munkáját. Továbbá *Pappné Máté Erzsébetnek*, aki szintén közreműködött ebben a munkában.

Jakab István zárszavában kiemelte, amit szinte minden előadó hangsúlyozott:

... ez az együttműködés. Nagyon jó érzés volt megtapasztalni azt, hogy az itt lévő előadók és az itt lévő hölgyek és urak – ez a tapsokból is érzékelhető volt –, igen, mindenki azt keresi, hogy hogyan lehet együttműködni, hogyan lehet még sikeresebbé tenni ezt az ágazatot. Meggyőződésem, hogy ez a parlament képviselőikön nem múlik.

Szervezők:

Országgyűlés Mezőgazdasági bizottsága Erdészeti albizottsága

Országos Erdészeti Egyesület

Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége

Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség

Magyar Mező- és Erdőgazdasági Érdekképviseleti Szövetség

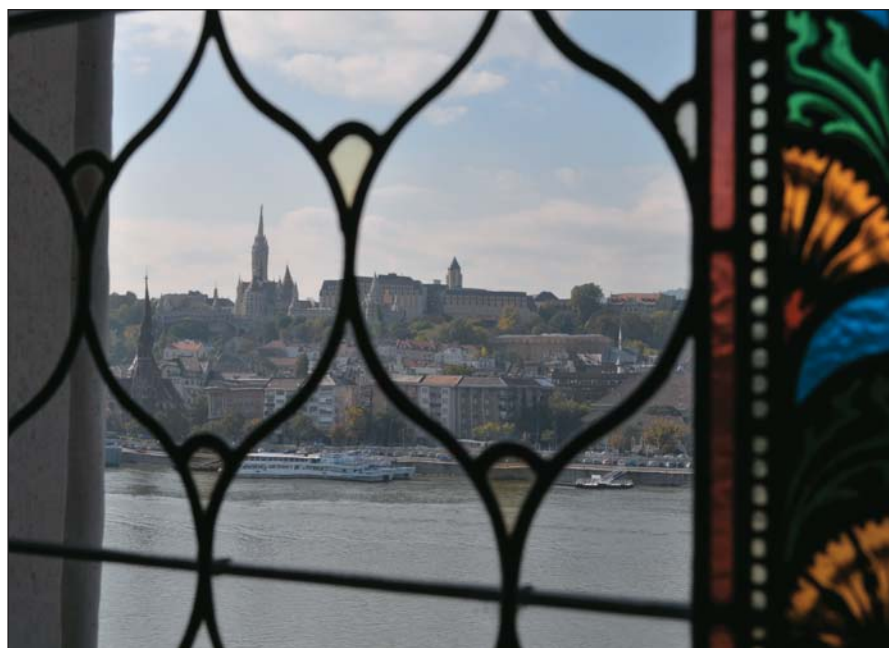
Magyar Erdőgazda Szövetség

Az előadások szerkesztett változatát közzöltük.

Fotó: **Greguss László Géza,**
Pápai Gábor, Zétényi Zoltán

Ünnep és valóság

Hódmezővásárhelyen, Kaposvárott és Gödöllőn. Az itt végzetek tevékenységének haszna bizonyára arányban áll képzésük sokmillió költségeivel.

*

Október 22-én az MVH Soroksári úti központjában jártunk, ahol az elnökkel, *Palkovics Péterrel* volt megbeszélte randevúnk. A látogatás meglehetősen kurtára sikeredett. Mindössze félórát volt módunk rabolni az elnök idejét. Az eszmecsere során csak vázlatosan érintettük a bennünket nyomasztó megoldatlan problémákat. Szakemberek nem voltak jelen a megbeszélésen, bár ezt előzetesen kértük. Különösen a jogi főosztály nemrég megválasztott új vezetőjét hiányoltuk, hiszen tele vagyunk rendezetlen jogértelmezési ügyekkel. Emiatt garmadával születnek az erdőtelepítőket elmarasztaló határozatok milliós szankciók kíséretében, majd ezek fellebbezése. Ez utóbbiakat azonban egyszerűen nem bírálja el a hivatal! Jellemző, hogy a megválaszolatlan fellebbezések közel fele 2009-es keltezésű. A kifizetések ilyenkor persze szünetelnek. Nem hivatalos értesüléseink szerint közel kétszáz valamilyen szintű jogorvoslati ügy van folyamatban.

A hivatalban uralkodó tarthatatlan állapotokat jelzi, hogy éppen ott jártunkkor pattant ki a – másnap a médiákat is megjárta – szoftverhasználati botrány, melynek során a szoftvertulajdonos HP rendezetlen járandóságaira hivatkozva távozott a terepről. (Másnap elindulhatott a kézi feldolgozása a területalapú támogatásoknak.) Úgy látszik tehát, eddig a kormányváltással sem normalizálódott a helyzet az MVH-ban. Ideje lenne a rendteremtésnek ebben a hivatalban is!

Asztalos István, Szabó Nándor

Képviselési szerveink – OEE, MEGOSZ – jelentős sikere és kommunikációs előrelépés, hogy október 8-án az Erdők hete rendezvénysorozat keretében erdészeti nap kerülhetett megrendezésre az ország házában.

A parlament általában csak az alakuló üléseken és a költségvetési végszavazásokon van úgy tele, mint ahogy most volt, bár idővel – a helyi gyakorlatnak megfelelően – kezdtek foghíjassá válni a padosorok.

Talán nem vagyok elfogult, ha azt mondom, hogy a jeles rendezvényt elsősorban a magánerdő-gazdálkodás területéről érkező előadók tudták leginkább tartalommal megtölteni. (De más kollégák minősítése szerint két előadás volt igazán megkapó: a köztársasági elnök úr, s azé a természetvédelemben dolgozó kollégáé, akit sajnos napokkal előtte menesztettek.) Ezek az előadók egyebek mellett elsősorban a magánerdők környezetvédelmi korlátozásainak anomáliáiról beszéltek, valamint az erdő, mint újrateljesítmény energiaforrás hasznosításával kapcsolatban vetettek fel javaslatokat a helyi, kis kapacitású felhasználási lehetőségek előnyeit méltatva, szemben a jelenlegi nagygyerműi gyakorlattal. A magán- és az állami erdészeti szféra egyszerű együttműködési formája is megfogalmazódott: nevezetesen a védett és Naturás magánerdőknek az ültetvényyszerű – korlátozás alá nem eső – államiakkal való kicserélhetőségének gondolata. A felvetést azért tartom he-

lyénvalónak, mert mindkét fél jól járhat vele: a profitérdekelt magánerdőtulajdonosok megszabadulhatnak az őket ellentételezés nélkül sújtó természetvédelmi korlátozásoktól, az állam pedig társadalmi szempontból sokkal értékesebb, magasabb természetességi kategóriába tartozó területekhez juthat. *(De hiszen a magánerdő-tulajdonosok is a társadalom részét képviselik. A szerk.)*

Viszont egyetlen szó sem hangzott el a sokunk munkáját már-már ellehetetlenítő vadkárosításokról, pontosabban egyedül a WWF-s Gálhidny László hangoztatta annak tűrhetetlenségét.

Osztom azok véleményét, melyek szerint a főosztályvezetői poszt – gazdasági és az erdővel kapcsolatos társadalmi elvárások súlyát figyelembe véve – az erdészeket illeti, mert ennél alacsonyabb rangú – osztályvezetői – képviselőtünk már úgyszemint lehet a VM-en belül stb.

Ha már itt tartunk, az elmúlt fél évszázadban ugyanis a szemünk előtt, sokszor bűnös elhallgatásainktól kísérveteljesedett ki az a folyamat, hogy a nagyhatalmú vadászlobbi elvárásai mára felülírhatnak minden alapvető erdőgazdálkodói és természetvédelmi érdeket.

Vajon most az ágazat legfelsőbb vezetői szintjén is „helyére” kerültek a dolgok?

Az országban amúgy hat helyen folyik felsőfokú vadgazdaképzés. Sopron mellett Gyöngyösön, Debrecenben,

Honlapjaink:

www.oee.hu

www.erdeszetilapok.hu

www.forestpress.hu

www.erdo.hu

www.mgszh.gov.hu

A mikroszaporítás alkalmazási lehetőségei a szelekciós akác nemesítésben

Bevezetés

Az *in vitro* mikroszaporítás a növények különböző vegetatív szerveinek, szövevényeinek, illetve sejtjeinek tenyésztését jelentő steril és kontrollált feltételek mellett. A klónozás ilyen módszerrel történő megvalósíthatóságát az adja, hogy a különböző növényi részek (pl. rügyek, bizonyos szövetek, illetve azok sejtjei stb.) *in vitro* körülmények között teljes növény regenerációjára képesek. A mikroszaporítás alapvető célja a sejt-, szövet- és szervtenyészetekből a lehető legtöbb növény regenerálása. A steril vegetatív mikroszaporítás a növényi biotechnológiának az a területe, amelyet ma már széles körben alkalmaznak az agrárium különböző növénytermesztési ágazataiban. Az erdei fafajok, gyümölcsfajok, dísznövények stb. mikroszaporítására az elmúlt évtizedekben korszerűen felszerelt laboratóriumok és azok kiegészítő telephelyei létesültek az egész világon és hazánkban is. A mikroszaporítással előállított növények száma napjainkban sok száz millióra becsülhető évente.

Erdei fafajok esetében a különböző izolált növényi részek mesterséges tenyésztésén alapuló első mikroszaporítási kísérletek már több mint 100 évvel ezelőtt elkezdődtek (Haberlandt, 1902). Az első, kambiális szövetekből létrehozott rügydifferenciálódást Gautbered 1940-ben érte el, *Ulmus campestris*-sel kísérletezve. Az első teljes növényt *Populus trichocarpa* leveléből Winton nevelte fel 1968-ban. Az ezt követő évtizedekben a mikroszaporítás technológiájának fejlesztése területén olyan új eredmények születtek, amelyek hatékonyan segítettek és segítik az alap- és alkalmazott növény nemesítésben, valamint a gyakorlati növénytermesztésben dolgozók munkáját (Mátyás, 1986, Dudits – Heszky, 2003, Benczúr – Dobránszki, 2005). Az erdészeti növények esetében e módszer legnagyobb jelentősége az alkalmazott nemesítésben és az üzemi szaporításban van. Magyarországon az akác, a nyárfélék, a tölgyek, a kőrisek, illetve a berkenyék vonatkozásában folytak, illetve folynak eredményes szaporítási kísérletek, illetve ezekre alapozott klónszelekciók. Gyakorlati jelentőségű, klónspecifikus

szaporítási technológiákat ez idő szerint az akácra, illetve a fehér nyárra sikerült kidolgozni.

Az üzemi mikroszaporítás jellemzői

A mikroszaporítás üzemi technológiája – figyelemmel a szaporítás módjára – a következő főbb lépésekből áll: anyanövények kiválasztása – anyanövények vizsgálata – steril törzstenyészetek létesítése – a törzstenyészetek fenntartása – steril mikroszaporítás – előkészítés a kiültetésre (gyökeresítés *in vitro*) – kiültetés (*ex vitro* szaporítás).

Erdei fás növények klónjainak előállítása kórokozómentes izolátumot, valamint egyedspecifikus táptalaj-összeállítást igényel. A technológia kritikus pontjai lehetnek: az anyanövény, illetve a törzstenyészet nem kórokozómentes; a fenntartás, illetve a mikroszaporítás fázisában baktériumos vagy gombás fertőzés következhet be; a szaporított hajtástenyészetek nem gyökeresednek; a kiültetési korai megmaradási százalék alacsony.

A mikroszaporítás más vegetatív szaporítási technológiával szembeni legfőbb előnyei a következőkben foglalható össze: helyigénye kicsi; kórokozómentes végtermék állítható elő; évszaktól és időjárástól független, folyamatos előállítást tesz lehetővé; olyan új klónok (fajták) vegetatív szaporítása válhat lehetővé, amelyek más módszerrel nem voltak klónozhatók; gyors és automatizálható technológia alkalmazását teszi lehetővé.

A technológia *bátrányai* között kell megemlítenünk a következőket: fertőződések állandó veszélye; szomaklonális varabilitás (mutációs ráta fokozódása), vagyis a szaporított növényanyag, vagy annak egy része genotípusában eltér a

1. ábra. Meghajtott, sterilizált áttelelő rügyek

2. ábra. Gyökereztetés

kiinduló fajtától; nagy lehet a kiültetési veszteség; nagy az előállítási költség; speciális laboratóriumi feltételeket és képzett munkaerőt igényel.

Több évtizedes kísérletek alapján az *organogenezis* az a biotechnológiai módszer, amely a legeredményesebben alkalmazható az erdei fafajok, illetve azok klónjainak *in vitro* szaporítására.

A mikroszaporítási technológia alkalmazása az akác szelekciós nemesítésében

Akác klónok mikroszaporítási eljárásának alapjait az Erdészeti Tudományos Intézet közreműködésével, illetve a kiinduló növényi anyag (szelektált akácgyedek hajtásmintái) rendelkezésre bocsátásával Balla I. és Vértessy J. (1985) do1gozta ki. Az általuk összeállított technológia a következő főbb szakaszokból áll:

- rejuvenilizálás (idősebb fák esetében),
- hajtásdarabok fertőtlenítése, steril táptalajra helyezése,
- a lombikban nőtt új hajtásokból friss médiumon szubkultúrák létesítése,
- hajtássokszorozódás kiváltása (oldalrügyek hajtata),
- gyökérindukció és gyökereztetés,
- akklimatizálás és szabadföldi továbbnevelés,
- konténeres növényi anyag előállítása.

Kiültetés előtt az akklimatizációs folyamat (temperált üvegházban) – 70-80%-os ráta mellett – 4-6 hétig tart. Ezt követően szabadföldön lehet a növényeket továbbnevelni. Megfelelő árnyalással és öntözéssel a május – júniusban szabadba helyezett növényekből 1-1,5 méter magas, külterjes körülmények közé is kiültethető csemetét nevelhetünk.

¹ Erdészeti Tudományos Intézet

3. ábra. Továbbnevelés fényszobában

4. ábra. Mikroszaporítással előállított akác-csemete

A mikroszaporítás alkalmazási területei a szelekciós akácnevelésben

Az akáctermesztés minőségi fejlesztése területén az említett szaporítási eljárás a következő területeken alkalmazható eredményesen:

- új, a kedvezőtlenül megváltozott ökológiai feltételek között is eredményesen termeszthető klónok előállításakor (az elmúlt évek során öt új akácklónunk került fajtajelölti bejelentésre, egy klón esetében pedig ez az eljárás folyamatban van: *Guth-189 jelű klón*),
- fajtakiválasztó klónkísérletek ültetési anyagának előállításakor (az ERTI az ország különböző tájain négy új klónkísérletet létesített az újonnan szelektált klónokkal – lásd még 1.táblázatot),
- magtermesztő ültetvény (klónplantázs) létesítéséhez szükséges ültetési anyag előállítása során (Pilis község határában öt évvel ezelőtt létesítettünk akác klónplantázst),

1. táblázat. Akác klón- és fajtakísérlet átlagadatai (Debrecen 206 C erdőrészlet)

Kor: 8 év

Klón (fajta neve)	Magasság		Mellmagassági átmérő		Törzsalak (1-4)
	(m)	a kontroll %-ában	(cm)	a kontroll %-ában	
<i>Guth-189</i> klón	9,6	123	8,0	148	2,6
' <i>Szajki</i> '	9,7	124	6,8	126	3,1
' <i>Nyírségi</i> '	8,5	109	6,3	117	3,1
' <i>Appalachia</i> '	8,6	110	6,2	115	3,0
<i>Kommersz akác</i> (kontroll)	7,8	100	5,4	100	3,5

- idős, más vegetatív eljárással nem szaporítható egyedek génkészleteinek megőrzésére,
- genetikai alapvizsgálatok elvégzéséhez szükséges vírusmentes növényi anyag előállítására.

A táblázat alapján látható, hogy mind az átlagos magasság, mind pedig a mellmagassági átmérő és a törzsmínőség tekintetében az újonnan szelektált és előzetes fajtaregisztrációra tervezett, mikroszaporítással előállított klón (*Guth-189*), illetve a fajták felülmúlták a kontrollként vett kommersz akácot. A Guthon szelektált klón vonatkozó többlétértékei a magasság, illetve az átmérő tekintetében 123, illetve 148 %.

Összefoglalás

A magyar erdőgazdálkodás és erdészeti kutatás nemzetközi mércével is jelentős eredményeket ért el az akáctermesztés

fejlesztése területén. A fentebb bemutatott K+F +I eredmények és azok gyakorlati alkalmazása területén is – a mértékadó szakirodalmi források alapján – a világ élmezőnyéhez tartozunk. A mikroszaporítási eljárás előnyének és hátrányainak összevetése ugyanakkor azt mutatja, hogy csak nemesített (szelektált) fajták szaporítása esetében célszerű és indokolt annak alkalmazása. Az előállított szaporító- (ültetési) anyag genetikai ellenőrzésére pedig fokozott gondot kell fordítani

Köszönetnyilvánítás

A fentebb ismertetett K+F+I programot a Vidékfejlesztési Minisztérium (szerződésszám: XXI/379), a Nyírerdő Zrt, továbbá az NKTH-Baross program (szerződésszám: REG_EA_KFI_09) anyagilag is támogatja, melyért e helyen is köszönetünket fejezzük ki.

Mégsem Afrikából...

Egy Kínában most felfedezett állkapocscsont megkérdőjelezheti az emberiség egyközpontú fejlődésének, az afrikai kirajzásnak („el Afrikából”) a feltételezését, amely szerint a *Homo sapiens* közös őse Afrikában fejlődött ki, és mintegy 100 ezer évvel ezelőtt onnan kiindulva terjedt szét az egész világon.

Jin Changzhu és munkatársai, a pekingi Gerinces Paleontológiai és Paleontológiai Intézet kutatói egy 110 ezer éves, feltehetőleg egy *Homo sapiens* állkapocscsontját fedezték fel a dél-kínai Guangxi tartomány egy barlangjában. Az első állkapocscsont szerkezete a modern emberéhez hasonló, előreugró állra utal, ezzel szemben a robusztussága a hominidáknak még egy jóval primitívebb fejlődési időszakának leleteire hasonlít – ez viszont azt sejteti, hogy talán kereszteződésből származhat e mostani állkapocscsont egyede.

Viszont ha beigazolódik, hogy mégiscsak modern emberről van szó, akkor a

lelet a többközpontú (multiregionális) fejlődés hipotézisét erősítheti, amely szerint a modern emberek az Afrikából már korábban más kontinensekre szétajzott és az ott talált primitívebb emberelődökkel kereszteződött ősokból fejlődtek ki.

Erik Trinkaus, a Washington Egyetem antropológusa például egyenesen kétségbe vonja, hogy a most felfedezett állkapocscsont *Homo sapiens* volna. „Sosem szabad szem elől téveszteni, hogy a kínai szakemberek többsége minden, a *Homo erectus* utáni embert a *Homo sapiens*-hez sorol be.”

Chris Stringer, a Londoni Természet-történeti Múzeum paleoantropológusa szerint az állkapocscsont akár egy neandervölgyi, vagy más primitívebb hominidáé is lehet. Mint mondta, az eddigi vizsgálatok elsősorban a lelet kor meghatározására összpontosulnak, az alaposabb anatómiai összehasonlító vizsgálatok még hátravannak.

(Élet és Tudomány)

A vörösiszap által szennyezett területek erdészeti hasznosítása

A vörösiszap környezeti katasztrófa alig egy hete történt, de hihetetlen gyorsasággal és szervezettséggel történik a közvetlen életveszély elhárítása után a további megelőzés és a helyreállítás. A legfontosabb lépések megtétele után egyre többször merül föl az a kérdés, hogy mi lesz a jövő alternatívája a több mint 1000 ha-on elterülő, szennyezett talajnak, termőhelynek. Határozott tudományos vélemény és kormányzati szándék rajzolódik abban a vonatkozásban, hogy a vörösiszap-szennyezéssel érintett mezőgazdasági területek rehabilitációját, alternatív hasznosítását nem az élelmiszerláncba bekerülő mezőgazdasági termékek előállításával, hanem fás szárú ültetvények telepítésével lehet megoldani.

Ökológiai állapot rögzítése

A vörösiszappal előntött területeken a legfontosabb feladat a talaj termőképességének a regenerálása. Ennek első fázisa a vörösiszap begyűjtése, a terület vörösiszaptól való mentesítése. A gyakorlati kivitelezést tekintve az érintett területeken valamilyen szintű „maradványszennyezés” kezelését kell megoldani.

A vörösiszap közvetlen hatása a mezőgazdasági területek talajaira

Az előntést követően a lúgos oldat beszívárgott a talajba, ennek következtében a talajoldat pH-ját erősen lúgossá tette. Jelenleg a 9-10 pH tartományban található. A kémhatás azonban gyorsan változó és változtatható reverzibilis folyamatok eredménye, ezért a csapadék (eső, ill. téli hó) vagy öntözés hatására a pH-értékek a talajban is csökkennek. Kérdés, hogy mennyi idő alatt semlegesítődik a talaj, a természetes folyamatokat mennyire kell segíteni? Az összegyűjtés utáni vörösiszap szilárd frakciójának vélhetően nem lesz jelentős módosító hatása a talajban sem fizikailag, sem kémiailag. A talajoldat erősen lúgos hatására a mikrobiális élettér vélhetően teljesen kikapott. Ezért a mikrobiológiai folyamatok újbóli beindulására, beindítására van szükség. Maga a vörösiszap fizikai hatást érdemben csak a talajfelszínen fejt ki, mivel peptizált állapotban,

Fotó: Stubán Zoltán

sűrű masszaként nem szívárog be a talajokba, a felszínén marad, elzárva a talajfelszínt a légcserle lehetőségétől, ill. a talajlakó élőlények helyváltoztatásától. Ennek a megszüntetése tehát annak elhordásával vagy a maradék néhány centiméteres kéregnek a talajba szántásával lehetséges.

Kérdés: szükséges-e ezt a szennyezett feltalajt, ami érintheti a mélyebb talajrétegeket, valamilyen közömbösítő anyaggal kezelni? Ez a talajfelszínre történő kijuttatással és a talajba való bedolgozással végezhető el. Ezt követően a talajba be kell forgatni. Ugyanez érvényes a nem kezelt területekre, hogy a vörösiszap ne száradjon ki, és nem nőjön a levegő porkoncentrációja a kritikus értékek fölé. Itt megjegyzendő, hogy szükséges a talaj feltárása, hogy az esetleg a mélyebb rétegekben eredetileg is talajhibát rejtő talajokat egy esetleges mélyszántással vagy mélyforgatással ne hozzunk a talajfelszínre.

Szükséges beavatkozás

A vörösiszap felületről történő összegyűjtése és elszállítása, a felszínen maradt esetlegesen néhány centiméter vastag anyag semlegesítése vagy direkt talajba történő beforgatása. Ezt megelőzheti a vörösiszap hatásmechanizmusát tompító, közömbösítő anyagok felszínre juttatása, majd a talajba keve-

rése. A kémhatás csökkentése öntözéssel vagy árasztással elősegíthető, de a közelmű csapadékos őszi vagy téli segít a kémiai talajállapot visszaállításában. A harmadik fontos lépés a biológiai folyamatok beindítása a talajban, ami lehetséges különböző baktériumtenyészetek talajba juttatásával, vagy nagyobb adagú szerves trágyázással, amelynek kedvező hatásai évtizedek, sőt évszázadok óta ismertek. A beavatkozásokkal párhuzamosan szükséges a talajokban bekövetkező változások monitorozása, a folyamatos mintavétel.

A környezeti állapot részbeni regenerálása/regenerálódása utáni hosszú távú tervezés és kivitelezés szükséges a tájhasználatban. Ezekkel párhuzamosan előkészíthetők a területek a mielőbbi, de hosszú távú hatást jelentő hasznosításra.

A tájhasznosítást előkészítő/gyorsító javaslatok

A vörösiszappal érintett területek állami kézbe vétele, hogy a kérdés és problémakör egységesen, együttesen kezelhető legyen. A gazdák földjei megválthatók vagy más területeken állami földek rendelkezésre állnak. Ez gyors közigazgatási eljárás keretében viszonylag gyorsan megvalósítható. Az államosított területek erdészeti vonatkozású kezelése miatt a terület pl. átadható a Bakonyerdő Zrt. kezelésébe.

Fás szárú energiaültetvények vagy erdőtelepítések a sérült, de részben regenerálódott területek hosszú távú hasznosítására

A lehetséges alternatív erdészeti célú hasznosítás előnyei a következők:

Tájvédelmi batások

– A fásítás komoly létesítményvédelmi funkciót lát el közvetlenül a tározók környékén, hasonlóan az ipari létesítmények, major-, út- stb. fásításokhoz;

– a levegő tisztítását, a levegő por-szennyezésének megszüntetését végzi a tározók és az ipari üzemek környezetében;

– az árterületeken kialakított gátvédő fásításokhoz hasonlóan jelentős mértékben csökkenti a környezeti károkat egy esetleges hasonló katasztrófa esetén.

Tájrehabilitációs batások

– A fás vegetációval a terület gyorsan és kíméletesen regenerálható, eltüntethetőek a tájsebek;

– nehézfémekkel és egyéb szennyeződéssel terhelt talajokon mintegy 50-60 éve alkalmazzák nálunk is az energetikai-faültetvény telepítésére is alkalmas fafajokkal történő telepítést (szennyvíz-nyárasok – nagy elemfelvétel és párolgás miatt);

– a veszélyes anyagok egy részének kivonása a talajból a biomassa elégetésével, megfelelő helyre biztonságosan elhelyezhető.

Környezetvédelmi batások

– A fás szárú ültetvények telepítésével a talajban akkumulálódott és felvehető, az egészségre ártalmas elemek, mint pl. a nehézfémek nem kerülnek bele az élelmiszerláncba. Sem a háziállatok, sem a vadak nem fogyasztják ezeket a növényeket, mert a telepítési technológia tartalmazza a vadvédelmi kerítést is. Ezzel a vad is kizárható a fogyasztók közül;

– a fás szárú ültetvények hamarabb beindíthatják a szennyezett területeken

a talajéletet, a humuszképződés intenzívebb, mint a hagyományos természetben használt (szántó, rét) növények esetében, ezekre a hatásokra rá is tudunk segíteni;

– a kultúra ésszerű telepítésével és okszerű fenntartásával a deflációs (por) és eróziós (víz, szennyezett iszap, föld) károk minimálisra csökkenthetők, és megszüntethetők (pl. ebben az esetben a sorok sávyszerű művelése, a sorközöket bizonyos mértékig hagyni „gyomosodni” – pl. az egyszikű gyomokat nem irtjuk – és alkalmankénti kaszálással művelni).

Gazdasági batások

– A térség az ajkai erőmű közvetlen közelében található, ezért a biomassa elszállítása elenyésző költséget jelent;

– Ajka térségében jelenleg is vannak fás szárú energiaültetvények tervezés, kivitelezés alatt, épp az erőműi közelség miatt;

– a telepítést követően már a második évtől a befektetés visszaforgatható, kedvező ökológiai feltételek mellett már a 2. aratástól rentábilis lehet a rekultiváció.

Termesztéstechnológiai vonatkozások

Az ültetvények termesztéstechnológiája és mind a fafajok, mind a fajták rendelkezésre állnak, csak adaptálni kell a területre. A szóba jöhető ültetvényekben – akár támogatott fafajok mellett, mint a nyár, a fűz vagy az akác – meg kell vizsgálni, hogy a megváltozott termőhelyi feltételekhez mely fafajok telepítése jöhetne még szóba. Így nem lebecsülendő a pusztaszil vagy a keskenylevelű ezüsfasem, amelyek még a szikes talajok magas, 9 pH fölötti értékeit is képesek elviselni. Az

ilyen ültetvényeket a szukcesszió első fázisának is tekinthetjük.

A szennyeződés mértékétől függően eltérő telepítési technológiákat is szükséges vizsgálni. Ilyen lehet a 1 vagy 2 m mélyre ültethető csúcsrügyes karódugvány, amelyeket az ültetés során a szennyezett talajréteg alá helyezhetünk. Ez is elvi lehetőség, a gyakorlati alkalmazást ki kell próbálni.

Folyamatos környezeti monitorozás

Az állapotváltozás nyomon követése, a pontos talaj- és termőhelyvizsgálatok az első lépés egy olyan jól szervezett, egy kézben levő monitoring felállítására és vezetésére, amely lehetővé teszi az alternatív lehetőségek kidolgozását. Az előzetes eredmények ismeretében már a tavaszi erdősírtési időszakra előkészíthetőek azok a területek, amelyeken a biológiai rekultiváció megkezdhető.

Ehhez többek között erdész-, talajtani, hidrológiai, környezetvédelmi szakemberekre egyaránt szükség lesz.

A folyamatos növény- és talajvizsgálatokkal nyomon követhető a területen bekövetkezett állapotváltozás, a terület regenerációjának sebessége és mértéke.

A monitoring felállítása, a talaj környezeti állapotának jelenlegi rögzítése, valamint a változások időbeni nyomon követése mindenki számára megnyugvást kell, hogy hozzon. Ezek alapján már tavaszra indítható az első fázis, az említett alternatív ültetvények tervezése, kivitelezése.

Ismervén talajaink csodálatos világát, magasan szervezett ökológiai rendszerét, bízunk megújuló képességében, amit legjobb tudásunkkal támogatunk is!!!

Természetesen mindenki számára állampolgári kötelesség ebben talajainkat a legteljesebb mértékben segíteni, és ezt tesszük mi is, talajtani szakemberek.

Dr. Kovács Gábor

egyetemi docens

Nyugat-Magyarországi Egyetem

Erdőmérnöki Kar

Termőhelyismerettani Intézeti Tanszék

Fotó: Pápai G.

Az Erdőmérnöki Kar tanévnyitója

Még délelőtt *dr. Bezzegh László* Kossuth-díjas erdőmérnök mellszobrának leplezésével kezdődött a tanévnyitó. A botanikus kertben felavatott alkotás méltó emléket állít az egykori Geodézia Tanszék tragikus körülmények között elhunyt vezetőjének.

Az avatáson résztvevők örömmel tapasztalhatták, hogy jelentős változás állt be a alma matert körülvevő arborétumban.

Az egyetemi vezetők és meghívott díszvendégek bemutatása után *dr. Faragó Sándornak*, az egyetem rektorának és *dr. Náblik Andrásnak*, az Erdőmérnöki Kar dékánjának megnyitóbeszéde után egyesületünk elnöke, *Zambó Péter* tartotta ünnepi köszöntőjét. Ebből idézünk:

[...] Közös célunk megszilárdítani a Nyugat-Magyarországi Egyetem kizárólagosságát a magyar erdőmérnökképzésben.

Egyetértünk abban, hogy egyedül itt garantálható az ökológiai és a mérnöki

tudományokat átfogó, korszerű műszaki, biológiai és gazdasági ismeretek megszerzésének, hagyományaink továbbvitelének lehetősége.

A fiatal erdőmérnökök széles körű alkalmazhatóságát, produktivitását munkáltatóként is tanúsítani tudom! [...]

[...] az elmúlt időszakban ismét szorosabbá, naprakészebbé vált az Egyetem és az OEE kapcsolata. Örülök annak, hogy az Erdészcsillag Alapítvány önálló ösztöndíjjal segítheti néhány arra érdemes hallgató tanulmányait.

Említésre méltó eredménynek tartom az Erdészeti Lapok digitalizálásában megvalósult együttműködésünket, kapcsolatfelvételünket a Hallgatói Önkormányzattal, valamint a Hallgatói Helyi Csoport régen várt megalakulását.

[...] Együttes törekvésünk, szakmánk túlélésének feltétele, hogy hatékonyan ösztönözzük a harmadik évezred erdészgenerációit. Érdeklődésük felkeltésével, tettvágyuk serkentésével, elkötelezettségük, szakmai alázatuk fokozásával, versenyképes ismeretek és munkakultúra átadásával segíthetjük az érvényesülésüket.

Fel kell készítenünk őket arra is, hogy a piac még hosszú ideig az erdészhetőkönnapok elválaszthatatlan része lesz. Az erdészek többségének a megélhetését továbbra is onnan kell előteremtenie, öfenntartó gazdálkodással, versenyben a környezetével. [...]

[...] Az Egyesület stratégiája megújul. Több, kiemelt célunk azonos az Egyetem érdekeivel:

A szakma és az Egyesület vonzerejének növelése

„Legyen jó dolog erdésznek lenni!” „Legyen jó dolog az Egyesület tagjának lenni!”;

Az erdészeti oktatás és továbbképzés színvonalának fejlesztése;

Az erdészettel kapcsolatos ismeretanyag korszerű megjelentetése;

A mecénás Grátzer házaspár

Az erdész hagyományok őrzése és ápolása.

Egységünk, összetartásunk közös célokkal, szilárd elvekkel és öntudattal őrizhető meg. [...]

Egyetemi Díszpolgári címet kapott *Rakonczay Zoltán* egykor miniszterhelyettes.

80. születésnapja alkalmából a Nyugat-magyarországi Egyetemért emlékéremmel tüntették ki *dr. Szodfridt István* nyugalmazott egyetemi tanárt és *dr. Kovács Jenőt*, a Kar tiszteletbeli doktorát.

A NyME Szenátusa Professzor Emeritus címet adományozott *dr. Kosztika Miklósnak*.

Ezután a vas-, gyémánt- és aranydiplomában részesülő erdőmérnökök vehették át díszoklevelüket.

Köztársasági ösztöndíjban részesültek: *Szokolai Attila, Bende Attila Tibor, Peszlen Roland József, Marinkó Anna Mária, Pécsi János* és *Kovács Gyöngyi Tímea* erdőmérnök-hallgatók.

Grátzer Miklós Ösztöndíjat kapott *Esztió Kinga* mesterszakos erdőmérnök-hallgató.

Röller Kálmán Ösztöndíjat kaptak: *Czili Kármén, Ribíánszky Gergely, Békési Péter* és *Molnár Dénes* erdőmérnök-hallgatók.

A balekokat *Váradai Csaba* erdőmérnök-hallgató köszöntötte.

Beszélgetés Náhlik Andrással

– *Dékán úr, egy elcsépeelt sztereotípiával kezdeném. Hibetelen gyorsan elszaladt az elmúlt év, és mégis úgy érzem a tanévnyitón elbangzottakból, hogy sok minden történt.*

– Valóban. Hogy a legfontosabbat említsem, az elmúlt évben zöld utat kapott a korábbi ötéves, osztatlan erdőmérnökképzésünk visszaállítása. A bolognai szisztéma a hazai erdőmérnök-képzésben – reméljük végképp – megbukott, és az idén kezdődő tanévtől már csak az osztatlan képzésre vettünk fel hallgatókat. Sőt, az alapképzésre felvételt nyert hallgatóinkat is átvettük az osztatlan képzésre. Kétéves erőfeszítéseink eredménye érett be ezzel.

– *Gondolom, a tantervek összeállítására, illetve átalakítására sem lehetett kis feladat.*

– Az osztott tantervet félretettük és alapul véve a korábbi 5 éves képzésünket új tantervet készítettünk. Lehetővé tettük a szakma részére a tanterv véleményezését, igyekeztünk a szép számmal bejött véleményeket figyelembe venni, még ha nem minden esetben sikerült is. Ezek jó része az informatikai és kommunikációs képzés erősítésére vonatkozott. Mivel az idő rövidsége miatt a tantárgyi programok közzétételére nem volt idő, ezek hiányában, sok esetben olyan ismeretek oktatására volt kérés, amelyeket tartalmaztak a tanterv egyes tárgyai. Másrészt figyelembe kellett vennünk a szakindítások a Magyar Akkreditációs Bizottság által megfogalmazott feltételrendszerét, ami komoly kötöttséget jelent a szakok tanterveinek kidolgozásakor. Végül pedig, bár az erdőmérnök-képzés új tantervét tettük alapul az egyéb szakok tanterveivel történő harmonizálás során, egyes esetekben mégsem kerülhettük el azt, hogy az együttoktathatóság érdekében kisebb változtatásokat végezzünk az erdőmérnöki szak tantervén is.

– *Végül is bányahallgató nyert felvételt az elkövetkezendő évre?*

– Az erdőmérnöki – egységes, osztatlan – mesterszakon az újonnan felvettek és az osztott képzésről átvettek összesen 93-an kezdték el vagy folytatták tanulmányaikat, a környezetmérnöki alapszakon 30, környezetmesterszakon 19, természetvédelmi-mérnöki alapszakon 21, a vadgazda mérnöki alapszak nappali tagozatán 39, levelező tagozaton 24 hallgató kezdheti meg tanulmányait. Így karunkon már öt szakon folyik mesterképzés. Ebben a tanévben a kifutó – egyszeres

utoljára indított – erdőmérnöki mesterszakon 16, a természetvédelmi-mérnöki mesterszak nappali tagozatán 9, levelező tagozatán 6, vadgazdamérnöki mesterszak levelező tagozatán 9, a környezetmérnöki mesterképzésen 19, valamint környezettudományi mesterszak nappali tagozatán 5 fővel indul a tanév. Doktorképzésre összesen 12 fő nappali 15 fő esti hallgatót vettünk fel és van 1 fő egyéni felkészülőnk is. Ha már doktorképzés: szeretnénk előrelépni az angol nyelvű PhD-képzés területén is. Itt kell megemlítenem, hogy graduális erdőszékek képzésben oktatóink jelenleg 18 angol nyelvű tárgyat ajánlottak fel külföldi, részben képzésben résztvevő hallgatóinknak, amely tárgyakat a magyar hallgatók is felvehetik.

– *Nagyon tetszett az, amit Apáczaitól idéztél. Hogy is van ez?*

– Igen, ő írta a „De studio sapientiae”-ben: „Bizony, előbb érinthetné új jával akárki a csillagokat, előbb csalhatná le varázskéntével az égről a Holdat, előbb vezethetné az óceán vizét egy kis árokba, előbb mozdíthatná ki helyéből Arkhimédésszel a Földet, mintsem a művészet és tudomány buzgó és lankadatlan művelése nélkül igazán művelté tehetné nemzetét.”

Ezzel jelezni kívántam a kutatások fontosságát a karon. Jelentős, nagy volumenű kutatási projektek indultak az elmúlt években, de a kisebb kutatások száma is megszorozódott. Bár a kutatások volumenét tekintve a legjobbak vagyunk egyetemünk tíz kara közül, mégsem dőlhetünk hátra. A jövőbeni sikeres pályázás érdekében az extenzív kutatások irányából az intenzívebb, a gyakorlatban hasznosuló, innovációt is eredményező kutatások felé kell elmozdulnunk.

A magas színvonalú kutatásokhoz a legfontosabb adottságaink megvannak. Öt szakunk tárgyait összesen 72 saját oktatónk gondozza, akik szinte kivétel nélkül kutatómunkát is folytatnak. Kiemelkedő, 56 fő a tudományosan minősített oktatóink száma. A kutatást szolgáló infrastruktúra tekintetében az elmúlt időszakban nagyot léptünk előre és egy elnyert projekt segítségével jelenleg is egy nagy volumenű laborfejlesztésen dolgozunk.

Nem hallgathatom el persze, hogy vannak gondjaink is. Problémák vannak a projektek finanszírozási feltételeivel, kutatásaink, a résztvevők leterheltsége, ill. a bevételi kényszer miatt sokszor felszínesesek, az alulfinanszírozottság miatt az oktatók bérének egy részét kutatási projektekből kell finanszíroznunk. Ezek a problémák azonban rajtunk kívülálló okok miatt keletkeznek, így érdemben tenni sem tudunk ellenük.

– *Különös szeretettel emlékezett meg a rubin-, vas-, gyémánt- és aranydiplomásokról, akik közül többen még Kanadából is „átruccantak” az eseményre.*

– Igen, mi pedig meghatódva éreztük felőlük a ragaszkodást az ősi alma materhez. Ezt jelzi, hogy *Roller Kálmánról* elnevezett ösztöndíjat alapítottak. Ebben nagy szerepet vállalt – mint kezdeményező – *Baraksó János* Ez évben 2500 dollárnak megfelelő összeg gyűlt össze és került kiosztásra. Természetesen *Grátzer Miklós* alapította ösztöndíj átadására is most került sor, korábban pedig *Kozák Antal* is alapot hozott létre a matematikában jeleskedő hallgatók díjazására. Mindezekért a hálások vagyunk soproni-kanadai kollégáinknak.

– *Erről jut eszembe a megszépült botanikus kert látványa, amely az elmúlt években szintén kanadai segítséggel kezdett megújulni.*

– Valóban, nagy segítséget jelentett például a növények nevét tartalmazó táblák megújítására kapott összeg. Az áttörést azonban az jelentette, hogy az elmúlt évben 30 milliós célzott támogatást kaptunk a botanikus kertre, és ezzel az összeggel már az egész parkra kiterjedő rekonstrukciót végezhetünk. Itt kell megemlítenünk az uszoda helyén épülő bemutató központot, melyben a nagyközönség szabad bejárással tekintheti és ismerheti meg a hazai erdőszeti és a faipari tevékenységet.

– *Köszönöm a beszélgetést.*

Pápai Gábor

Új utak a fatermesztésben

A SEFAG Zrt. „Fás szárú megújuló növényi energiaforrások üzemi termelésbe vonása kedvezőtlen adottságú termőhelyeken” címmel új projektet indított, melynek fő célja olyan új természettechnológia kidolgozása, mellyel a jelenleg gazdaságtalan művelésű mezőgazdasági termőhelyeket jobban ki lehetne használni. Így került sor „A zöld energia hasznosításának lehetőségei napjainkban, különös tekintettel az energiaültetvényekre” című konferenciára.

Indíttatás

A SEFAG Zrt.-t több dolog is sarkallta arra, hogy a hagyományos erdőgazdálkodástól eltérő új gazdálkodási formát keressen. Az Európai Unió az utóbbi években nagy hangsúlyt helyezett a megújuló energiaforrások megismerésére, kutatására, elterjesztésére és a felhasznált energián belüli arányának növelésére. A megújuló energiaforrások egyik lehetséges szelete a mező- és erdőgazdálkodási termékekből nyerhető energia (hő- és villamos energia). Az unió az elkövetkező évekre mennyiségi elvárásokat is meghatározott, mely Magyarország esetén a 2009/28/EK irányelv szerint 2020-ra 13% megújuló energiaforrás részarányt ír elő. Amennyiben növeljük a megújuló energiaforrások arányát, csökkenthetjük a fosszilis energiahordozók beszállítóival szembeni függőségünket. Az unió energiafelhasználásának jelentős része származik unión kívüli országból, komoly függőséget jelentve. Magyarországon belül ez a függőség még jelentősebb. A fosszilis energiahordozók felhasználásának csökkenésével a szén-dioxid-kvóta kihasználhatósága is javul, illetve akár csökkenthetővé is válna. Ez egyfajta lehetőség a globális felmelegedés fékezésére.

A második lényeges indíttatási pont, hogy a világban jelenleg az alapvető mezőgazdasági termékekből számottevő túltermelés van, legalábbis azokból, melyeket Magyarországon a mezőgazdasági termelők preferálnak. Hazánkban az utóbbi években jelentősen csökkent az állattartás, így ezen felvevő piac miatt is csökkent a termelésbe vont területek mennyisége, nőtt az ugartott területek aránya. Az unió csökkentette a mezőgazdasági termelés támogatását, így a gyengébb termőhelyeken a veszteséges termelés miatt újabb és

újabb műveletlen területek keletkeznek. Az erdőtelepítés sem tudja a fel szabaduló területeket abban az ütemben hasznosítani, amilyen ütemben jelentkeznek. Az erdőtelepítés viszont hosszú távra eldönti az adott terület használhatóságát. Cégünk kezelésében meglehetősen nagy mennyiségű olyan mezőgazdálkodásra alkalmas terület van, amelyen a jelenlegi gazdasági körülmények között a mezőgazdálkodás csak nagy veszteséggel lenne megvalósítható. Ezen szántókból a Lábodi Vadászterületen megközelítőleg 3400 hektár szántó és gyepterület van. Cél volt ezen gyenge termőhelyek jobb, gazdaságosabb hasznosítása úgy, hogy bármikor visszaállítható legyen hagyományos művelésbe.

A fent jelzett uniós elvárás és az előrelátó gondolkodás eredményeként az országban több nagy hőerőmű is jelentős fejlesztéseket hajtott végre és tervez a jövőben is a megújuló energiaforrások felhasználására, illetve arányának növelésére. A nagy erőművek mellett több kisebb helyi fűtő- és villamos erőmű is megkezdte a működését. A mező- és erdőgazdálkodásból a lakossági felhasználáson túl egyre nagyobb arányban kerül erőművekbe alapanyag. Az erdőből kihordható és felhasználható faanyag mennyisége véges, könnyen kiszámítható, hogy mekkora erőművi kapacitást tud kiszolgálni a hazai erdőkben lévő fakészlet jelentős csökkenése nélkül. A hazai erdőgazdálkodás célja, hogy a tervszerű erdőgazdálkodás eredményeként a hazai fatömeg ne csökkenjen, lehetőség szerint nőjön. A hosszabb távon biztosan növekvő erőművi igények kielégítésére és biztonságos megtermeléséhez új források, új gazdálkodási módszerek után kell nézni.

A projekt

A SEFAG Zrt. 2008-ban az Új Magyarország Fejlesztési Terv és a GOP (Gazdaságfejlesztési Operatív Program) kere-

tén belül a Piacorientált kutatás-fejlesztési tevékenység támogatására kiírt pályázati lehetőséget kihasználva egy megközelítőleg 200 millió forint nagyságrendű projektbe kezdett. A pályázat és a projekt címe: „Fás szárú megújuló növényi energiaforrások üzemi termelésbe vonása kedvezőtlen adottságú termőhelyeken”.

A sikeres pályázat elbírálását követően 2009. április 22-i dátummal került a támogatási szerződés aláírásra. A projekt 2009. július 1-től 2012. június 30-ig tart. Támogatottsága 55,1%-os. A pályázat során a közreműködő szervezet a MAG (Magyar Gazdaságfejlesztési Központ) ZRT.

A projekt főcélkitűzése, hogy a jelenleg nyereségesen nem művelhető mezőgazdasági területeken gazdaságos alternatívát szolgáltatson úgy, hogy

- jelentős beruházási igény ne keletkezzen,
- rendszeres és biztos jövedelmet biztosítson,
- támaszkodjon a már meglévő gép- és eszközparkra és
- bármikor visszaállítható legyen a terület hagyományos mezőgazdasági művelésbe.

A célkitűzést követően megfogalmazódott a projekt eredményelvárása is, melynek megvalósítása során egy komplex technológiai prototípust kell kidolgozni. A prototípusnak tartalmaznia kell a faj- és fajtaválasztás lehetőségeit a megfelelő termőhelyi paramétereknek megfelelően, részletes létesítési technológiát, fenntartási- és növényvédelmi technológiát, tápanyag-utánpótlási technológiát, betakarítási technológiát és ültetvény megszüntetési technológiát.

További eredmény-elvárásként fogalmazódott meg, hogy az energia alapanyag-termelést szolgáló ültetvények telepítésével és 10-20 éves fenntartásával a hátrányos helyzetű kistérségek foglalkoztatási problémáinak egy része megoldható legyen. Járuljon hozzá a vidék „embermegtartó” képességének javulásához, növeléséhez.

A projekt sikeres megvalósulása esetén az alábbi előnyöket szolgáltatja:

– Hasonló adottságú területek vannak még az országunkban bőven, javulhat a művelésük aránya.

– A jelenlegi és a jövőben várhatóan növekvő biomassza-igény kielégítése stabilabbá válik.

– Amennyiben növekszik részará-

nyuk az energiatermelésben, csökken a nyomás a hazai erdőkre.

– Az esetleges élelmiszer- vagy takarmány-árrobbanás esetén könnyen visszaállíthatóak ezen területek hagyományos mezőgazdasági művelésbe.

– A termőtalaj kizsárolásának a veszélye kicsi.

– Az új munkahelyek teremtésével, a mezőgazdasági termelésből kiszorultaknak új munkalehetőséget nyújtunk.

A projekt során hat faj, fajta felhasználásával üzemi méretben (1-1 parcella 5 hektár területű) négyszeres ismértéssel minirovátiós energiacélú faapríték-termelési kísérletbe kezdünk. Alkalmazott fajok, illetve fajták: „AF-2” és „Monviso” ANC olasz nemesnyár (dugvány), „Kopczky” magyar nemesnyár (dugvány), kommersz szürkenyár, „GYK” akác, kommersz fehérakác.

Az üzemi méretű kísérletet és kutatást öt helyszínen, két községhatárban szántó művelési ágú területen állítottuk be. Az érintett területek: Nagykovács 0186,0271,0286, Szabás 0207, 0209/1-5. A projekt 136 hektár bruttó területen 120 hektár nettó kísérleti terület ölel fel.

Mivel a pályázat K+F (kutatás, fejlesztés) témát tartalmaz, a feladatokat megosztottuk és a munkába bevontuk a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karát is.

Kutatási témaként az alábbiakat jelöltük meg:

– Növényvédelmi vizsgálatok: A téma átöleli az ültetvényben megjelenő károsítók megfigyelését, a „kifertőzési” veszély megállapítását, az ellenük való védekezés kidolgozását.

A termesztés-technológiából adódó sebzéseken megjelenő károsítók és az ellenük való védekezés lehetőségeinek kidolgozását, a technológiai fejlesztését.

– Termőhelyi tényezők vizsgálata: Részletes termőhely feltárás után a projekt során vizsgálni kell a makro- és mikro tápanyagok mennyiségének változását, az egyes növényfajtáknak termőhelyre gyakorolt hatásának feltérképezését és ennek eredményeként tápanyag utánpótlási terv kidolgozását.

– Hozamvizsgálatok: Az aratott hozamok naturáliában (mennyiségek meghatározása) való vizsgálatán túl a minőségi mutatók kutatása, az apríték nedvességtartalom-változásának vizsgálata és a hozam és termőhely kapcsolata, tápanyag-utánpótlás hatásának kutatása a cél.

– Ökonómiai vizsgálatok: A termőhelyi- és fajtakülönbségekből fakadó produktum vizsgálatának eredményeként a gazdaságilag legjobb technoló-

giai sorok, növényfajták kiválasztására törekszünk.

– Környezeti hatásvizsgálat: E téma keretében vizsgáljuk az ültetvény hatását a környező élővilágra, a kivadulás, invázió lehetőségét, hatását, az ültetvény felszámolásának kérdését. Továbbiakban nem elhanyagolható az ültetvény szociális hatása a környékbeli településekre. Mekkora munkaerőt képes eltartani, hogyan növeli vagy esetleg csökkenti a vidék lakosságmegetartó képességét. Eredményes alternatíva-e az ültetvény a növénytermesztéssel vagy állattartással szemben.

Fejlesztési témák: Ültetvény-létesítési technológia,

Ültetvény-fenntartási technológia,

Betakarítási technológia,

Ültetvény-felszámolási technológia kidolgozása.

A telepítés gyakorlati megvalósítása

A területek kiválasztása után két fontos lépés történt párhuzamosan. A területet subméteres pontossággal felmértük. A terepi mérés eredményeként rendelkezésünkre állt egy digitális térképálmány. A tervezés további lépéseit ezen a térképen végeztük. Az itt megtervezett kerítés-nyomvonalat, parcellakiosztást egy újabb terepi munka során ültettük vissza a gyakorlatba.

A másik fontos munka, amelyet a Nyugat-magyarországi Egyetem végzett, pontosan felmérte a termőhelyet. Terepi- és laborvizsgálatok igazolták, hogy a választott kísérleti területek gyenge termőhelyi kategóriákba tartoznak. A vizsgálat során a területeken a váztafajok közé tartozó humuszos homoktalajt (HH), a barna erdőtalajok közé tartozó rozsdabarna erdőtalajt (RBE), illetve kovárványos barna erdőtalajt (KBE), valamint a réti talajok közé tartozó típusos réti talajt (R) írtak le. A faj- és fajtaválasztásunk már előre a gyenge termőhelyet jól toleráló fajtákra irányult, elgondolásunkat a termőhelyfeltárás is igazolta.

Az öt kísérleti területet erős, strapabíró vadkárelhárító kerítéssel vettük körül. A kerítés iránti minőségi elvárásunkat a biztonságra, a térségben megjelenő nagy

„vadnyomásra” és a hosszú élettartamra való megfelelésként fogalmaztuk meg.

A talajmunkákat jelentős részben őszre terveztük. Az igen csapadékos ősz és tél átszervezte a munkákat, így sajnos jelentős talaj-előkészítés jutott tavaszra. A területek gyom- és pajorfertőzöttsége miatt talajfertőtlenítéssel egybekötött mélyforgatást végeztünk. A talajokat a dugványozás és ültetés előtt munkáltuk el a jó talajszerkezet elérése és kedvező nedvességi állapotok megteremtése érdekében.

Hatvan hektáron gépi dugványozást terveztünk Spapperi 200 TP típusú dugványozó géppel. A 60 hektárból 55 hektáron sikerült géppel gyorsan elrakni a dugványokat. Öt hektáron azonban a rossz időjárás okozta késelem miatt kézzel dugványoztunk. A csemetéket kézzel ültettük. A gépi ültetés nem tudott megfelelni azon elvárásnak, hogy a sortávolság 3 méter, a tőtávolság 0,5 méter legyen. Az elültetett csemetéket és a dugványokat a jobb megeredés érdekében tárcsával betakartuk és a csemetéket visszavágtuk. A kiváló munka és a szerencsés tavaszi bőséges csapadék következtében a kísérleti parcellákon a szaporítóanyagok szinte hiánytalan megeredést mutatnak.

Az ültetvény megmaradásának és jó fejlődésének elengedhetetlen része a folyamatos gyommentesség biztosítása. A siker érdekében az ültetést és dugványozást követően azonnal levegyszereztek a területeket magról kelő gyomok ellen. Folyamatosan figyeljük a gyomosodást és szükség szerint a sorokat megkapáljuk, a sorközöket tárcsázzuk.

Az első alapanyagnyerést 2011-2012 telére tervezzük. A továbbiakban 2-3 évente tervezzük az aprítást összesen 6-7 alkalommal. A letermelések számát az ültetvény hozamának alakulása befolyásolja. Jelenleg nem tudjuk megmondani, hogy hány termelési ciklust tud az ültetvény gazdaságosan biztosítani. A letermelés terveink szerint egy járva aprító géppel valósulna meg. Az aprítékot egy jól megközelíthető helyen deponálnánk és megfelelő nedvességtartalom elérése után kerülne erdőmibe. Az apríték nyereségességét a szállítási távolság erőteljesen befolyásolja, így szeretnénk a lehető legközelebbi felhasználási helyre juttatni. Jelenleg a pécsi Pannon Power erdőmű van hozzánk a legközelebb, de ismereteink szerint a megyében terveznek kiserőművet építeni erdőszeti- és mezőgazdálkodási termelésű alapanyag felhasználására.

Isó Lajos

Besorolás természetesség szerint

A 2009. évi XXXVII. törvény (továbbiakban: Evt.) 7. § (1) alapján az erdőket a bennük található erdei életközösség természetességi állapota szerint – aszerint, hogy a természetes folyamatok és a korábbi erdőgazdálkodás együttes hatására kialakult, vagy kialakított állapotuk mennyire áll közel a termőhelynek megfelelő természetes erdő társuláshoz – el kell különíteni.

Amint azt 2009. november 20-án kiadott tájékoztatónkban már írtuk, az erdészeti hatóság az erdők természetességi állapotba történő besorolását az Evt. által előírt szempontok és a 153/2009. FVM rendelet (továbbiakban: Vhr.) 65. § (1) alapján, az Országos Erdőállomány Adattár (továbbiakban: Adattár) adatainak felhasználásával, elvégezte. Ennek segítségével vált megvalósíthatóvá, hogy külön szabályozás vonatkozzon a természetes állapotokat jobban és a kevésbé megközelítő erdőrészekre. Ez jelentős, a természetvédelmi szempontokat jobban előtérbe helyező változtatásnak tekinthető az eddigi szabályozáshoz képest.

Az erdőgazdálkodók és a szakirányítók az illetékes erdészeti hatóság kirendeltségein tájékozódhatnak az erdőrészeik természetességi állapotára vonatkozó adatairól. Az erdészeti hatóság által, az adattári adatok felhasználásával megállapított természetességi állapot felülvizsgálatát a Vhr. 65. § (3) bekezdése alapján – az erdőtervben szereplő faállomány-leírás módosításának kezdeményezése mellett – 2010. december 31-ig kérelmezhetik az erdőgazdálkodók.

A természetesség megállapítására vonatkozó fontosabb szabályok

Az erdészeti hatóság, követve az Evt. szövegét, az Adattár adatai közül azokat vette alapul a besorolás folyamán, amelyek leginkább meghatározzák, hogy az erdőrészlet mennyire közelíti meg a természetes állapotokat. Ezek közül kiemelt jelentőségű az erdészeti tájhoz, a tájidegen, és az intenzíven terjedő fajok területalapú elegyaránya, a fajok eredete és az erdő elegyessége.

Azon erdő természetességi állapotát, amelynek faállománya átmenetileg hiányzik (például üres vágásterület), a Vhr. 2. § (1) szerint, a véghasználat előtti, illetve a kipusztult faállomány jellemzői alapján állapítja meg az erdészeti hatóság. Ennek felülvizsgálatára a sikeres erdődőlétet követően kerül sor.

A törvény megfogalmaz olyan szempontokat is, melyek Adattár adatai alapján nem állapíthatók meg, például, hogy az erdő az adott termőhelyen a bolygatlan erdők természetes szerkezetét, dinamikáját mutatja-e. Amennyiben olyan kérdéses eset merül fel – főleg természetes, természetszerű és származékterületek –, amikor a természetességi állapot meghatározá-

sához az adattári adatok nem nyújtanak egyértelmű támpontot, helyszíni felülvizsgálat válhat szükségessé.

Ennek egyik oka, hogy az Adattárban szereplő adatok megváltozhatnak a tíz éves erdőtervezési ciklus során. Emellett több olyan, a természetességet befolyásoló szempont, adat van, ami vagy nem szerepel a hatósági nyilvántartásban, vagy meghatározása túl szubjektív ahhoz, hogy csak számszerű adatok alapján eldönthető lenne. Ezért nyújt a jogszabály lehetőséget az erdőgazdálkodók számára, hogy kérelmeznek erdőrészletük – hatóság által megállapított – természetességi kategóriájának felülvizsgálatát. Emellett a környezeti erdőtervezés során az erdőtervező is felülvizsgálhatja, helyszíni vizsgálata alapján, saját döntési körében az Adattárban nyilvántartott természetességi állapotot. A változtatásról a tervezési folyamat tárgyalásain, vagy az erdőterv-határozatból értesülhetnek az érintettek.

Az erdők természetességi állapota nem csak tudományos, statisztikai adat, az Evt. több esetben is eltérő szabályozást ír elő a különféle természetességi állapotú erdők esetében. Ezek közül a legfontosabb jogszabályi megkötés, hogy az erdőgazdálkodási tevékenységeket úgy kell végezni, hogy annak következtében az erdők természetességi állapota ne romoljon. Behatárolja a területen folytatható gazdálkodás lehetőségeit, az állami erdők forgalomképességét, ezen túlmenően hatással lehet a szomszédos erdőkben telepíthető fajok fajainak megválasztására.

Összeállította:

MgSzH Központ Erdészeti Igazgatóság

Nem ér a nevem

Húsz év szerkesztői munkám után – talán egy kicsit későn – közlöm az olvasókkal, hogy **nem vagyok azonos** azzal a karikatúristával, aki különféle sajtótermékekben olykor ordenáré rajzaival háborítja fel a jóérzésű olvasókat.

Pápai Gábor

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!

PROJEKT MEGNEVEZÉSE:
IPOLY ERDŐ ZRT.
KOMPLEX ÖKOTURISZTIKAI FEJLESZTÉSE
ÉMOP-2.1.1/B-2F-2009-0022

Projekt helyszíneik:
Balassagyarmat-Nyíres, Diósjenő,
Hollókő-Rimóc, Szendehely-Katalinpuszta

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

ÚMFT infonival: 06 40 638 638
nfu@nfu.gov.hu • www.nfu.hu

Erdőfelújítási-erdősítési biztosíték

A 2009-ben jóváhagyott erdőtörvény és végrehajtási utasítása jelentős terjedelemben részletezi az erdőfelújítási biztosítékra vonatkozó szabályokat. Erre azért volt szükség, mert 80 évvel ezelőtt is volt már „erdősítési biztosíték”, de a rendelkezések joghézagait kihasználó erdőbirtokosok és fakereskedők miatt alig vagy nehezen érte el célját.

A Regéc–Sárospataki uradalom 19. századi felosztásakor Telkibánya erdeit az Ósva-völgy mentén két részre osztották, és 1927-ben a Telki-bányai Felső Uradalom 2565 kat. hold erdeje gróf *Hadik-Barkóczy Endréné* birtoka, 2579 hold a Telkibányai Alsó Uradalom részeként a *Stirling testvéreké* volt.

A Stirling cég évek óta nagy termeléseket végzett, de a Miskolci M. Kir. Erdőgazgatóság csak az F2711927. sz. termelési engedélyben írta elő 2000 pengő erdősítési biztosíték letétbe helyezését. *Stirling Emil* bejelentette: „kézpénzzel nem rendelkezünk, és úgynevezett óvadékhitelt pedig egyik banknál sem sikerült kapni.” Kérte, hogy 1928. február 10-ig fizethessen, de az erdőgazgatóság 1928. január 31. határidőt írt elő; „különben a fahasználat beszüntetése mellett a kihágási eljárás meg fogjuk indítani”. Valószínű fizettek, mert 1928 tavaszán 1270 vagon tűzifát és 34 600 db talpfát ajánlott a cég a MÁV-nak. A tűzifát leszállították, de a talpfát nem vették át, a Stirling cég csődbe ment, és az uradalmat gróf Károlyi Imre vette meg.

Károlyi Imre erdőhivatala már 1928 őszén kérte az erdőgazgatóságtól, hogy hol tud beszerezni 1,8 millió fenyőcsemétét, de eladható csemete nem volt. Az 1932. évi termelési engedély kikötéseinél az is szerepel, hogy „az üzemterv elkészítése ajánlatos”, így az 1933-ban készült előzetes jegyzőkönyv szerint 1892 kat. hold volt az üres vágásterület. A határidő többszöri módosítása után a kész üzemtervet csak 1939-ben hagyta jóvá az FM, ami szerint 1948-ig évente 164,3 hold tisztás erdősítését és fiatalos pótlását kell elvégezni.

1943-ban ismét eladták az alsó uradalmat, de az FM intézkedésére végül az Amadévari Erdőbirtokossági Társulaté lett az erdő. Ők sem erdősítettek, így 1950 után a Hernádvölgyi, majd a Zemplénihegységi Állami Erdőgazdaságok végezték el a sok rontott erdő átalakítását.

A felső uradalomban is volt erdősítési letét, amiből nem kevés huzavona után a hatóságok el is végeztették az erdősítést. *Hadik-Barkóczy Endréné* 1928 novemberében a Cserhegy–Csató–Fővényes térségében eladott 195 hold erdőt és annak fatömegét a Miskolcon bejegyzett Telkibányai Erdőüzem Rt.-nek. A miskolci erdőgazgatóság F444/1928. sz. határozatával engedélyezte, hogy előkészítő és vetővágás címén 16 283 m³-t kitermeljenek, mivel a Fővényes 58 holdja kivételével a „terület 0,3–0,8 sűrűségű újulattal van borítva”. A fakitermelést 1930. április 15-ig, a kiszállítást 1930. december 31-ig kell befejezni, az erdősítés az eladót terheli, az erdősítési biztosíték 9520 pengő, amit azonban nem az eladó, hanem az Erdőüzem Rt. „takarékbetét-könyvecskében” az erdőgazgatóságnál letétbe is helyezték.

Az Erdőüzem Rt. azonban nem termelt, a termelési jogot és a letétet eladta a putnoki *Weisz Jakab és Artur* cégnek, de 1929 márciusában már az Egri Hordó- és Faárugyár Rt. kérte, hogy a nagy hó és jég miatt a határidőt hosszabbítsák meg, amit meg is kapott.

Közben kiderült, hogy a letétet az adóhivatalnál kell elhelyezni, az erdőgazgatóság csak a letéti nyugtát őrizheti. Ennek ellenére 1930-ra a letét a Putnoki Takarékpénztár és Hitelbank Rt.-hez került, amiből a miskolci járásbíróság három végzéssel lefoglalt 1500 pengőt. Az erdőgazgatóság felterjesztése alapján a M. Kir. Jogügyi Igazgatóság rendelkezett: „amíg az erdőgazgatóság a biztosítékot fel nem oldja, az le nem tiltható”, így 1930 szeptemberében a putnoki bank közölte, hogy 8270 pengőt tud kifizetni, de kamatot nem fizet.

Bonyolította a helyzetet, hogy a kitermelt erdőterületet megvette a *Csajka Endre és Társai Erdőbirtokossági Társulat*. Az erdőgazgatóság felterjesztése alapján az FM intézkedett, és Abaúj-Torna Vármegye Közigazgatási Bizottsága – korabeli nevén KGB – utasította a társulatot „a kihasznált és fel nem újult vágásterületek beerdősítésére”. Az előzőekből is látható, hogy ez téves intézkedés volt, a társulat nem is erdősített, hanem perrel fenyegetőzött.

A putnoki bank értesítése alapján a szikszói erdőfelügyelő utasítására *Babós Károly*, az abaujszántói m. kir. erdőhivatal vezetője felmérte az erdősítési feladatot, jelentette, hogy 107 holdon 278 ezer

csemete elültetése szükséges, és megkezdte az erdősítés szervezését. Az erdőhivatal 1931. január 7-én kelt 580/1930. eh. sz. jelentéséből tudjuk, hogy a letétből végül 9980 pengő állt rendelkezésre. 1930 őszén megvették a 278 ezer csemétét, 42 holdon elültettek 83 100 db kocsánytalan tölgy és 20 200 db fenyőcsemétét. Az összes költség 4462 pengő, amiből 2430,51 P a csemete költsége. Azt is jelentette, hogy tavasszal folytatják az erdősítést, de a maradék „5518 P előirányzatból az esetleges pótlások elvégzéséhez nem lesznek, amiért az erdőbirtokos ezen pótlások későbbi fogantatására volna kötelezendő.” Az erdősítés további sorsát nem ismerjük, a Cserhegy fenyves foltjai ma is emlékeztetnek elődeink munkájára.

Összehasonlításként a témához tartozik, hogy 1932 őszén báró *Waldbott Kelen* – ekkor a Tiszajobbparti Vármegyék Erdészeti Egyesület elnöke – 488 kat. hold, 2–6 év alatt elvégzendő tarvágásra kért engedélyt Háromhután a Vadaskert, Barlang, Szelekfej stb. erdőrészekben. Az erdőgazgatóság az F429/1932. sz. határozatában azt is előírta, hogy „erdőbirtokos minden év végéig bejelenti a kitermelt és erdősített területet vázrajzon”. Erdősítési letétet nem írtak elő, de Waldbott báró a világgazdasági válság ellenére is gondoskodott a tarra vágott területek szakszerű felújításáról, ugyanígy a füzerradványi Károlyi-uradalom az üzemterv szerinti véghasználatok természetes felújításáról.

Az erdősítési letét a fakitermelést véleményező, engedélyező szervek – erdőfelügyelő, erdőgazgatóság, FM, KGB – döntésén múlt, mert az 1935. évi erdőtörvény is csak úgy rendelkezett, hogy rendkívüli használat esetén az FM „az újraerdősítés költségeinek megfelelő pénzbiztosíték letétbe helyezését is követelheti.”

Volt erdőbirtokos, aki már 1932-ben kérte az erdősítés elengedését, elutasították, nem erdősített, de a KGB 1936-ban is csak úgy rendelkezett: „ha az erdősítési kötelezettségeknek ...eleget nem tenne... a legszigorúbb erdőrendészeti megtorlást fogjuk alkalmazni.” Ugyanekkor egy másik erdőbirtokosnak 99,3 hold termelésre 6700 pengő erdősítési letétet írtak elő.

Ezért kellett ilyen részletesen szabályozni az erdőfelújítás anyagi feltételeit.

Járás Lőrinc
erdőmérnök

Az ezüst hárs ízeltlábú faunája

Nem könnyű az év fájának választott ezüst hárs ízeltlábú faunájáról írni. Egyrészt azért, mert az év fája sorozatban már szerepelt hárs (kislevelű hárs, 1997) és ennek megfelelően egy összefoglaló is megjelent annak ízeltlábú faunájáról (*Csóka Gy.*; Erdészeti Lapok, CXXXII (11): 351.), másrészt a hazánkban előforduló hársakhoz kötődő ízeltlábúak nagyban hasonlítanak egymásra. Jóval több polifág, vagy legalábbis hársakon oligofág rovarfajjal találkozhatunk, mint kifejezetten ezüst hárs specialistával. A hársakhoz kötődő növényevő (herbivor) rovarok száma is csupán közepesnek mondható (a tölgyeken élők igen magas, vagy a kőrisen előfordulók igen alacsony számához képest), de mivel a hársak a hazai fajokon belül egy jól elkülönülő csoportot alkotnak, ízeltlábú közösségük igen nagy jelentőséggel bír.

Magyarországon még nem is nagyon voltak olyan vizsgálatok, melyek az egyes hársfajok rovarközösségei közötti különbségek feltárását tűzték volna célul. Amit talán ki lehetne emelni, az a virágzási idő között tapasztalt különbség, és az ezekhez alkalmazkodó beporzók fajösszetétele közötti kisebb különbségek.

Lombozaton előforduló fajok

Természetesen a legtöbb polifág lepkehernyő elfogyasztja az ezüst hárs levelet, legyen az gyapjaslepke (*Lymantria dispar*), sárgafoltos púposzövő (*Phalera bucephala*), vagy a barna gyapjaszövő (*Eriogaster lanestris*). Kifejezetten a hársfákhoz kötődik a hársfaszender (*Mimas tiliae*), melynek sárgás színű, szenderhernyókra nagyon jellemző fartüskével rendelkező hernyói igen szembetűnők. Az araszolók közül természetesen a gyakoribb fajok, mint például a kis (*Operophtera brumata*) és nagy téliaraszoló (*Erannis defoliaria*) sem kerülnek el az ezüst hársat. A bagoly-lepkék közül több *Orthosia* faj is fogyaszt ezüst hárs levelet, de talán az *O. gothica*-t célszerű kiemelni. Rendkívül polifág faj ez is, de kifejezetten kedveli az ezüst hársat.

Nem szabad megfeledkezni az aknázó életmódot folytató fajokról sem. A

leghíresebb (vagy inkább leghírhedtebb?) a hárslevél sátorosmoly (*Phyllonorycter issikii*), melynek eredeti hazája Japán Hokkaido szigete (bár ott sem régóta ismert: 1963). Innen terjedt fokozatosan kelet felé. Fő gazdanövénye a kislevelű hárs, de gyakori az ezüst hárs is. Hasonló aknamunkát folytat a hársaknázó bordásmoly (*Bucculatrix thboracella*) is. Ez a gyakorinak mondható aknázó moly viszont nemcsak a hársakon jelenhet meg, hanem több más lombosfafajon is.

Érdekes módon a levélbogarak nem nagyon szeretik az ezüst hárs leveleit, így ez a közösség elég szegényes.

A specialista rovarok egy jelentős csoportja a gubacsképző fajoké. Több, az *Eriophyes* nemzetségbe tartozó atka gubacsait is megtalálhatjuk az ezüst hárs levelein. Ilyen például az *E. tiliae* és az *E. leisoma*. Míg az előbbi feltűnő színezetű gubacsai messziről is jól láthatók, addig az utóbbi vastagon szőrözött gubacsai már alaposabb szemlélőt feltételeznek.

Nem szabad kihagyni a felsorolásból a különböző szívogató rovarokat sem. A hárs takácsatka (*Schizotetranychus tiliarium*) városi hársfasorokban kifejezetten gyakori, de erdeinkben is előfordul. A hárs levéltetű (*Eucallipterus tiliariae*) levélfonákon szívogató egyedeivel is gyakran találkozhatunk. Az előbbi faj esetében először a szívogatások nyomán megjelenő barnás foltok a feltűnők, és csak alaposabb keresés után találjuk meg a foltokért felelős rovarokat. Az utóbbi fajnál a tetvek szívogatása

nyomán keletkező mézharthat, illetve ennek feketés elszíneződése lehet a nyomra vezető.

Kéregben és fában

A fában és kéregben élő fajok közül még kevesebb a kifejezetten ezüst hárs specifikus faj.

A díszbogarak közül akad néhány, amely az ezüst hársához kötődik. Nagy szerencsével megtalálhatjuk az *Agrilus auricollis* nevű ritka díszbogár faj lárváit, vagy a nála sokkal gyakoribb *A. viridis*-t is. Ez utóbbi faj nagyon polifág, és egyre több szakember gondolja úgy, hogy az egyes gazdanövényeken (tölgy, bükk, hárs, ...) előforduló egyedeiket rendszertanilag is külön kellene kezelni. Szintén a hársakban fejlődik ki a *Lampra rutilans* nevű díszbogár faj.

A cincérek közül a *Saperda octopunctata* érdemel említést. Eredendően pusztulófélben lévő ágakban fejlődik ki a koronában, de megjelenhet frissen ki-termelt faanyagban is. Érdekes módon gyakran lép fel az előbb említett *Lampra rutilans* nevű díszbogárral közösen.

Az ormányosbogarak közül alig találni néhány fajt, amely az ezüst hárs kéregében, vagy fájában fejlődne ki. A szűbogarak közül is a polifág fajok dominálnak. Ezüst hársra találtuk néhány évvel ezelőt először a német szűnak keresztelt (*Xylosandrus germanus*) szűfajt, ami mind magyar, mind tudományos nevének ellentmondva Ázsiából, ott is a Távol-Keletről származik. Rendkívül polifág, az utóbbi években már több lombos és fenyőfajból is gyűjtöttük. Csak a hárs-

* NYME Erdőmérnöki Kar, Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

féléken fordul elő a hárszú (*Ernoporus tiliae*), de erővédelmi jelentősége nincsen. Fakitermelés után, a visszamaradó vékonyabb (<10cm) ágakban fejlődhet ki, esetenként akár tömegesen is, de egészséges fát nagy egyedszám esetén sem támad meg.

A lepkék közül az erősen polifág farontó lepkék (*Zeuzera pyrina* és *Cossus cossus*) jelenhetnek meg, összefurkálva a fatestet.

Virágzat és termés

Ahogy az már a cikk elején is előkerült a hárs beporzó rovarközössége igen változatos. Megtalálható benne valamennyi hazai beporzó csoport, mint a méhek, poszméhek, pösörlegyek. Külön említést érdemel a fiatal terméseket fogyasztó verőköltő bodobács (*Pyrrhocoris apterus*) (ami a közhiedelemmel ellentétben nem a vérvörös színéről kapta a nevét, hanem arról, hogy a tél végi-kora tavaszi verőfényes napok már előcsalogatják rejtekhelyéből). Nagyszámú kolóniáit figyelhetjük meg egy-egy hárs tövében. Ez a rovarcsoport a rovar-tani kutatások egyik célcsoportja sok érdekes és új információval (például egyedekre jel-

lemző viselkedésmintázat, nagyfokú genetikai variabilitás etc.).

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy az ezüst hárs ízeltlábú faunája csupán kismértékben tér el a többi hazai hársfajtától. Nagyszámú polifág (szinte mindent elfogyasztó) és oligofág (több gazdanövényen is megélő) rovarfaj él meg

a fa különböző részein és viszonylag alacsony a specialista (monofág) fajok száma. Ennek ellenére jelenléte – a többi hársfajjal együtt – jelentős mértékben hozzájárul egy adott erdőterület ízeltlábú közösség változatosságához. Arról nem is beszélve, hogy a hársmez az egyik (ha nem a) legfinomabb mézünk.

Konferencia az ezüst hársról

2010-ben az ezüst hársra (*Tilia tomentosa*) esett az év fáját meghatározó kuratórium választása. Ennek az értékes fafajnak jelentős hányada Somogyban, itt is kiemelten a Zselichen található, melynek jellegzetes, meghatározó elegyfaja. Erről vall a kiváló somogyi származású tudós, *Haracsi Lajos* 1930-ban megjelent tanulmánya is, a „*Két figyelmet érdemlő fafaj*”, melynek egyike a somogyi ezüsthárs. A fafaj kiemelkedő helyi jelentősége adta az apropóját, hogy a SE-FAG Zrt., az OEE Kaposvári Helyi Csoportja és a Somogy Megyei Erdész és Természetvédő Egyesület szakmai konferenciát rendezett az ezüst hárs témakörében. A programon erdészeti, természetvédelmi, vadgazdálkodási szakemberek – mintegy nyolcvan fő vett részt.

A Kardosfa Hotelben zajló rendezvényen a következő előadások hangzottak el:

– *Bacsi András*, ágazatvezető (Kaposvári Erdészeti): Az ezüst hárs dendrológiai, ökológiai jellemzői, helye és szerepe a zselici erdőkben.

– *Pintér Ottó*, erdészeti igazgató (Zselici Erdészeti): Az ezüst hárs erdőgazdasági és kertészeti jelentősége.

– *Balogh Tamás*, vadgazdálkodási előadó: Az ezüst hárs vadgazdálkodási jelentősége.

– *Mészáros József*, titkár (Somogy megyei Agrárkamara): Az ezüst hárs méhészeti jelentősége.

Az előadásokat hozzászólások, majd terepi bemutatók követték. A résztvevők egyebek között meglátogatták a Millenniumi ezüsthársast is, amelyet

1896-ban az Eszterházy herceg erdőbirtokán a „cserlāti akol körül”, négyszáz darab tíz éves hársból, **18M96** alakban ültettek. Egy bő évszázad után a facsoportból mára 71 darab maradt – a természetes kihalást felelősen beavatkozás is segítette, de a háború alatt a terület még hadászati szerepkört is betöltött.

Detrich Miklós

Gondolatok a IV. Országos Erdészeti Konferenciához

(Sopron, szeptember 9-10.)

Első bozzászólásomnak Jung László előadásának címére bajazva azt a címet adnám: „Tűzifa alapú nagyerművi áramtermelés a tűzifával fűtő magánszemélyek szemszögéből”

2004. évben a lakossági tűzifa köbméterenkénti ára 4000 Ft volt. (Ez a tűzifa még 1 m-es, 25 cm felett hasított szabványosított erdei faválaszték volt, amelyet fel lehetett tenni a daraboló szalagfűrész asztalára.)

Ma a tűzifaként árult fatermék 14-16.000,- Ft köbméterenként. (Hossza 2 m, és nincs hasítva.)

Hat év alatt majd négyszeres a növekedés! Tulajdonképpen a címben megfogalmazott felvetésnek ez a rezüméje!

Mi történt az elmúlt hat évben?

Három erőműben rövid idő alatt leállított szenes kazánokat állítottak át faapríték-tüzelésre. Az apríték alapanyagát biomasszának nevezték el, és energiafaként vásárolták fel a termelőktől. Az energiafa lényegében tűzifa, rostfa, forgácsfa, papírfa és rönk 2 m hosszban – hasítatlanul. Az állam 85 %-os zöldáram támogatást biztosított 2010-ig. E busás támogatásból bőven futotta energiafa vásárlásra, és beindult az árspirál, magával rántva a lakossági tűzifa (és a hagyományos méteres ipari fák) árát!

A 2004. évi WOOD TECH biomassza hasznosítás konferencián itt Sopronban *Hatvani* GKM h. államtitkár elmondta, hogy „a megújuló energiatermelést a mostani 0,9 %-ról 2010-re 3,6 %-ra kell emelnünk.” A biomassza a legjobb lehetőségünk, a tűzifa a domináns, de nem azt kell preferálni!

A FAGOSZ állásfoglalást adott ki: 5 és 20 MW közötti sávós ártámogatási módosítást, energiaültetvényt, energiafűtermelést, „használtfa” begyűjtést preferálva. Szakbizottságok felállítását javasolta, és a programok kidolgozásáig a támogatás felfüggesztését 20 MW felett. A magas szintű javaslatokból nem lett semmi, csak időközi fellángolások (energiafű, energianád, energiaültetvény).

A nagyerművi zöldáram-termelés eltorzította a faárakat, és jelentős árbevételhez juttatta az energiafa-termelőket. Részvénytársaságaink becslésem szerint 6-8 milliárdos évi árbevétel többelhez jutottak (6 év átlagban), amiért nem kellett semmit tenniük!

Összegezve: az adókból finanszírozott zöldáram-támogatásból a lakosság is befizet, és ezután méregdrágán vásárolhat tüzelőanyagot, amely nehezen kezelhető a feldolgozóskor, gondolok itt annak darabolására és hasítására. Félreértés ne essék, nem vagyok apríték-tüzelés-ellenes!

Zala megyében elsőként 1985-87-ben valószínűleg meg ilyen tüzelést Zalabaksán és Zalaegerszegen az új javító-műhelyünkben. Híve vagyok a decentralizált kis-közepes méretű biomasszával használó hőtermelésnek, de változtatlanul ellenzem az ipari fák elégetését.

Második bozzászólásomat a konferencia esti programjában szerettem volna elmondani.

Mondókámat a gépesítési szakosztály fiatal, a szakosztály-gyűléseken nem, vagy alig megszólaló kollégáimnak szántam.

Sajnos az esti, gépesítésről szóló beszélgetésre csak mi öregebbek maradtunk, így hát ezúton teszem közzé és feljűk gondolataimat.

Az én generációm szerencsés és látványos időszakot fogott ki. 1970-ben megalakultak az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok, megkapván a leromlott állapotú fűrész- és faipari kapacitásokat, amelyek rekonstrukcióra szorultak. Elindult a műveleti gépesítés, a központokban műszaki -később fejlesztési- osztályok alakultak a feladatok végrehajtására, amely technológia- és gyártmányfejlesztésekre irányult annak minden vonatkozásában.

Tervezés, beruházás, beüzemelés, üzemfenntartás volt az osztályok feladata.

Pezsgő műszaki élet volt!

Figyeltük egymás dolgait, gyakoriak voltak a gépbemutatók, örültünk egymás sikereinek. Rengeteg új gépet próbáltunk ki, fenyőseket is lombos fafajokra. Magunk is próbálkoztunk adaptációkkal.

Szombathelyen elkezdtek a VALMET forwarderes technológiát, Pécsen traktoros darus kiszállító szerelvényt építettek össze, a gemenciek megoldották a vízi rakodást hidraulikus daruval, a győriek az ártereken lánctalpas közelítő traktorokkal próbálkoztak, a szolnokiak aprítógépet és előtüzelőt, az egriek kérézőgépet gyártottak, *Zsilvölgyi Laci*

kötélpályákat tervezett és épített, és sorolhatnám Keszthelyig, ahol a Bakonyban először vezették be az aprítéktermelő munkarendszert.

A rendszerváltásra begépesítettünk, új és megújult faipari kapacitásokat hoztunk létre.

A rekonstruált fűrészüzemek sorában említeném a ládi, felnémeti, hosszútétényi, franciavágási, körmendi vagy nálunk a lenti üzemeket. Új faipari kapacitások jöttek létre pl.: Szigetváron tömör lomb bútortalpra (frontelemgyártással is), Franciavágáson farugó előállítására, Letenyén műszaki furnér és rétegelt lemez gyártására.

Fennhatósági szinten a minisztériumban műszaki-fejlesztési osztály működött. Aztán jött a fordulat, amely átalakította a tulajdonviszonyokat, leépítette vagy megszüntette a faipari és szolgáltató (gépjavitás, magas- és mélyépítés) kapacitásokat.

Az erdészeti munkák vállalkozói kézbe kerültek saját és bérelt termelőeszközökkel. Megszűntek a központ műszaki-fejlesztő, fafeldolgozási osztályai. Cégenként egy-két „műszaki” kolléga dolgozik szerény és szolid feladatkörrel (gépcserék bonyolítása, vállalkozói számlák újraelenőrzése, közüzemi számlák igazolása, építési beruházások).

Nem tudok – ki is csinálná? – országos fejlesztési irányok kimunkálásáról. (A portfóliókat jelenleg a bank irányítja.)

Pedig a részvénytársasági forma a profitorientáció érdekében állandó fejlesztést igényelne még akkor is, ha a termelőeszközöket vállalkozók üzemeltetik!

Az energiafa extra profitja komoly forrásul szolgálhatna a fejlesztéshez. Nem tudom mire fordítódik. Én például meghitelezném, vagy bérbeadással segíteném a vállalkozások igencsak lehasznált gépeinek minőségi cseréjét; akár faipari fejlesztésekbe kezdenék.

Kétségtelen tény, hogy az elmúlt húsz évben is voltak eredmények. Ezek közül néhányat felsorolnék:

Uralkodóvá váltak a nagy teherbírású önrakodós tehérgépkocsik a faanyagmozgatásban.

Létjogosultságot szereztek a korszerű forwarderek.

Jelentős az előrelépés az aprítéktermelésben.

Hatalmas a fejlődés informatikában és kommunikációban.

Számos területen azonban stagnálás van. Ezek közül is felsorolnék néhányat:

– Tuskós területek erdősítése, ápolása.
– Lombos fakitermelések döntése, gallyazása és darabolása (a motorfűrész ma már csak eszköz).

– Felkészítőhelyi anyagmozgatás gépesítése.

– Csemetekerti munkák gépesíthetősége (pl.: sorápolás).

– Nem látok technológiai és gyártmányfejlesztést.

Nincs koncepció – se országos, se vállalati –, hogy hová is akarunk eljutni közép- vagy hosszú távon.

Végezetül „egy kis olaj a tűzre”!

Úgy érzem, hogy ma nem szívesen dolgoznék a részvénytársaságoknál a mű-

szaki vonalon, mert azt nagyon sívárnak tartanám. Ezzel a kijelentéssel nem szeretném aktív kollégáimat megsérteni, munkájukat lebecsülni. Lehet, hogy tévedek és csak reménykedem, hogy a következő szakosztálygyűlésen a fiatalság meggyőző állításom ellenkezőjéről.

Úgy legyen!!

Dr. Mátrabérci Sándor

Gondoljuk meg!

Az erdő a fatermelés bázisa, otthona a nagyvadnak, termeli az oxigént, elnyeli a káros gázok egy részét, sokféle élőlény géntárolója. Erdészeti szakemberek irányításával évszázadokig visszamenőleg – a törvények alapján – a fentiek egységes egészévé saját erőből biztosítva volt.

Újabb az egységet 3 törvény – erdő, vad, természet – szétdarabolta. Az erdő sokszínűségének előnyös, gazdaságos, ésszerű, tartós fenntartását ez károsan befolyásolja.

A magyar erdők tulajdoni, kezelői, szakmai irányítási viszonyai sokszor változtak. Trianon elvitte százados erdők 80 százalékát. A megcsonkolt országnak 10% erdőterülete maradt. A II. világháború befejezéséig a kevés garasból is cseppent az erdőterület bővítésére.

Ezután az erdő állami tulajdon lett. A magyar erdőgazdálkodás vezetésében is a politika lett úrrá, amely az erdész szakembereket javarészt kirúgta, átnevelő helyekre vitte (internálta), a vezető létszámot pártkatonák pótolták. A fegyver hatalmát segítette, hogy az „ország védelme szükségessé teszi” hamis cél érdekében többszázezer ha erdő a HM kezelésébe került. Az 1966. évi Erdőtörvény előkészítésébe a nép is beleszólt. A gyűlésen hozzászólásomban elleneztem a HM kezelést, azzal az alaptétellel, ha az ország védelme a katonai beavatkozást teszi szükségessé – akkor erdő, mező, lakott terület, vasút stb. – minden rendelkezésükre áll. Egyébként az erdő a torz vadászat, a szabálytalanság színhelye lesz.

A hamis cél megjelölés ma is tart.

Ha én is a „célközönség”-hez tartozom az eddig elmondottak szerint a joganyag kedvezően nem értelmezhető.

Miben hisznek a jogalkotók, azt nem tudom, de az erdőre vonatkozó egységet bontó 3 törvény megszavazása nem

jelent a mai erdőterület 20%-os részesedését biztosító erdő előnyös szerepét az ország számára. Hatástanulmány nem támasztja alá, hogy a jelenkor, de főleg unokáink gyönyörködhesenek az erdő csodáiban.

Az EU tudtommal önálló államok csatlakozásának szervezete, mégis állandóan a jogharmonizáció az alaptétel. Ez ne jelentse azt, hogy ők harmonizálnak, mi meg táncolunk.

Társadalmi szervezeteink jelentősége fontos az erdővel kapcsolatos szabályok megalkotásában, de őket a természet és környezet kezdeti vezetői a nagyobb rangért előnyük érdekében az erdő kárára félrevezették. Egy szó sincs arról, hogy az erdővel kapcsolatos természetvédelmi hatások „az új fellépő” előtt is érvényesültek az erdei ökoszisztémában. Nem szólva arról, hogy az új szemléletüket az erdővel kapcsolatosan hány feleslegesen kidobott milliárd forint terheli. A természetvédelemnek az erdőn kívül van igen sok tennivalója – oda fókuszáljon.

A jogalkotók mind az állami, mint a magántulajdonban lévő erdők vonatkozásában adják vissza a jogot az egységes szemléletű erdőgazdálkodáshoz, az erdőhöz értők szakmailag képzett szakemberek kezébe. Ők az ország javát akarják, és a sok bába közt nem fog elveszni a gyerek. Az éghajlatváltozással kapcsolatos feladat az erdő fennmaradása érdekében tízféle fafaj bevitelével az állományba, és majd a változás szelektál. Ide kívánczik az állandó erdő fenntartásának új szemléletű kérdése. Minden korú egyed biztosítása (a legidősebb korú törzseket a kidőlt, korhadó egyedek képviselik, amelyek géntárolók is), felújítás, ápolás, ápolóvágások, gyérítés, felsőszint bontása.

Milyen gépekkel biztosítható a fenti évi állandó folyamatos munka, milyen

költséggel, a legkisebb károkozással nem rajzban, hanem az erdőben? A szentgyörgyvölgyi példa csalétek, mert az az évszázadok alatt alakult ki – kézi erővel termeltek, lóval és vállon közelítették, kapával, kaszával ápolták.

A vastag tűzifa (évi 3 millió tonna?) villanyfejlesztésre való felhasználása nincs összhangban azzal a célkitűzéssel, hogy energiaerdő, energiafű, faki-termelési hulladék, szalma stb. hasznosítást helyettesítsen. A felhasznált vas-tagfa nagy része iparilag hasznosítható, ezért ottani eltűzése káros.

Az erdőgazdálkodók, erdészeti szakemberek kamarai szervezete talán a jobbítást szolgálná?

Dr. Sipos Árpád
erdőmérnök

Erdőkerülő

címen jelent meg a SEFAG Zrt. 37. évfolyamának szeptemberi száma, mely változatos tartalommal tudósít az üzemi eseményekről és a SEFAG 40 évéről. A lapban *Barkóczi István* vezérigazgató foglalja össze a közel fél évszázad erdőgazdálkodásának történetét. Sok sikert és tartalmas híreket, tudósításokat, valamint hosszú utat kívánunk az „Erdőkerülő”-nek.

*

A 40 éves évfordulóra szép kivitelű, minden fölösleges sallangtól mentes kiadvány jelent meg, amely összefoglalja az erdőgazdaságban eltelt utolsó négy évtizedet. Külön meg kell említenünk az összeállító *Detrich Miklós* és *Merczel István* nevét.

Új belépők

Soproni Hallgatói Helyi Csoport:
Pataki Bálint egyetemi hallgató

Matula bácsi nyomában

Futó Elemér emlékére

Jó két éve annak, amikor *Balogh László* erdőmérnök, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park igazgatója egy bejárásra hívott a Kis-Balaton térségébe. Kapva kaptam az ajánlaton, hiszen a Tüskevár világa addig csak a képzeletemben élt. Kíváncsi voltam a mai valóságra. Igaz, volt komolyabb oka is a csónakos bejárásnak. Nevezetesen az, hogy egy vízügyes szakértő szemlélte, a fenéki tavat vagy ahogy hivatalosan nevezik a felduzzasztott kertes tározó rehabilitálandó területének áramlási viszonyait. Elvittek potyautasnak. Költési időben voltunk, így a madártömeg látványánál csak a hangzavar volt csodálatosabb. A túlszaporodott kárókatónak, és az agresszív, ám dekoratív hatyúk tömegét látván, kérdésemre elmondták, hogy a tojások ritkításával próbálják humánusan csökkenteni a túlzott létszámú halpusztítókat. Elhatároztam, hogy egyszer feltétlenül elhozom unokáimat is e múltat, és regényt idéző madárparadicsomba.

A fenékpusztai kutatóházból indultunk a Diás szigeti bemutatóhelyhez, ahol elmerülhet a látogató a Fekete István emlékszobában kiállított fotók, térképek, és a korabeli vízi élet relikviáinak szemlélésében. Az udvaron a nád-kunyhó, amelyben feljegyzéseit készítette az író a Tüskevár című híres regényéhez. 1950-54 között élt itt, mint egy levelében írja egy búbos banka párral albérlésben.

Hídvégszűz, az Aqua Vendégház udvarán parkoltunk le, majd motorcsónakba szálltunk. Futó Elemér, nyugdíjas

Fotó: Lévy Vince

természetvédelmi őr volt a kísérőnk, és egyben úti kalauzunk. Jobb kezekbe nem is kerülhettünk volna, hiszen egész életét itt élte le a nádasok, vizek világában. A Sopronban végzett erdőszaktikus nem vágakozott a Bakonyi bükkösök szálái közé. Mint mondta, jól érezte magát a Természet e sajátos ökoszisztémájában is. Hát persze hogy úgy mutatam be az én három gazemberemnek, hogy... ismerjétek meg Matula bácsit.

– De neki nem is volt motorcsónakja, jegyezte meg Dénes a középső, aki nagy autószerelő.

– Az nem baj, mert így sokkal messzebbre mehetünk, szolt Vince az első éves iskolás, aki erősen reménykedett, hogy még a délelőt folyamán

csuklója köré tekeredik egy kifogott méretes sikló, mint már annyiszor. Ambrus, a hároméves – akit Bruninak becéztek – egykedvűen dobálta a vízbe a reggeli szendvics maradékát, mormolva, hogy... egyetek halacszkák. Majd induláskor a biztonság kedvéért a csónak közepébe húzódtott.

A kérdésre, hogy miért nem akkumulátoros csónakkal megyünk, Matula bácsi közölte, hogy a motor hangját már messziről érzékeli a madár, míg a halk csónak meglepetésszerűen bukkan elő, és az jóval nagyobb riadalmat okoz. Egy töltésmaradvány előtt elhaladva vidrakotorékat láttunk. Sok vidra van a térségben, és szemmel láthatólag nagyon jól érzik magukat a halban gazdag, egy, másfél méter mély vízben. A védett lápi pócon és a réti csíkon kívül a hazánkban honos tavi halak valamennyi fajtát megtaláljuk. Elpöfögtünk a már említett szellősi kárókatona-telep mellett, ahol a kiszáradt fák ágain most is rikácsoltak a madarak. Azt nem lehetett tudni, hogy jöttünk kezdtek a hangzavarnak tessző hangversenyükbe, vagy a felrebbennő réti sas látványa ijesztette őket. Gyanítom az előző okán kezdődött a ricsaj, mert nem hiszem, hogy a fenséges látványt nyújtó madarak királya ráfanyalodik a haltól bűzös madárhúsról. Ámbátor manapság sosem lehet tudni.

Mivel az 1800 párra felszaporodott állomány csökkentése a tojáskiszedéssel sikertelen volt, hát engedéllyel a fegyverhez nyúltak, kétszáz párral apasztva a fekete sereget. Aztán „tüzet

szüntess” volt a parancs és ismét elkezdődött az állomány növekedése, a szaporulattal elárasztva a környék tavait, a horgászok legnagyobb bosszúságára.

A megfeneklett, keréklápnak nevezett úszóláp mellett siklott a csónakunk. Már messziről fehérlett az Ázsiából behurcolt, tenyérszerű méretű kagyló kinyílt, lakatlan héja. Az ingói csatornához érve lustán, méltóságteljesen emelkedett fel a víz fölé hajló száraz ágról a térségben fészkelő három rétisas-pár közül egy tojó.

A víz felszínét borító algatömeg nem jót jelent a tározónak. Futó Elemér magyarázta, hogy éjjel a vízben kötött oxigént éli fel az alga, és ha csökken a vízszint, bizony a napfelkelte „pipáló” halak sokaságát hozza a felszínre. De ugyanez a helyzet a tartósan borús időjárásakor is, olykor komoly halpusztulást okozva.

De pusztul a nád is, mivel nem működik igazán az 1992-ben elárasztott tározó. Már készen van a terv a rehabilitációra, csak mintegy milliárd hiányzik a kivitelezéshez, de féltő, hogy még évekig változatlan lesz a helyzet.

A zimányi kotrás szélén egy függőcinke-fészekre hívja fel a figyelmet Matula bácsi. Nosza, Vince unokám elkunyerálja a fényképezőgépet, hogy majd ő „lepuffantja” a témát. Ha ez a felvétel nem is sikerült, de később, a száraz fatönk mellett őrt álló kócsagokról már használható felvételt készített.

Kikötünk Hidvégszűzán, ahol *Czakó László* erdész, az Aqua Vendégház gazdája fogad. A szimpatikus kollégáról tudni kell, hogy egy vadászbalesetben térdlövést kapott, és a lábát nem tudták megmenteni. Nem adta fel. Különféle vállalkozásokba kezdett, mígnem megvette Hidvégen a volt Tsz elhanyagolt, az ablakkereteitől is kifosztott szivattyú-

házat. A helyreállítás az akarat diadala. Aki arra jár, ugorjon be megnézni, mert fantasztikus, amit *Czakó László* művelt az épülettel. A középső szint alatti víztö-

meg gondoskodik a hőmérséklet kiegyenlítéséről. A vastag üvegpaddló oválisa, és egy hasonló, nagyobb, körbekerített nyíláson láthatjuk a vizet, a benne úszkáló halakkal. Az épület előtt közel hektárnyi horgásztó, ahol éppen két német vendég kamasz „bénáskodik” a botokkal. Késő délutánra benépesül a part, és egymás után surrognak a felcsalizott zsinórok. Családi hangulat van kialakulóban.

De el kell mennünk, mert Matula bácsi sürget, és a gyerekeknek is időben le kell feküdniük. Még kétféjezetnyi van hátra a Tüskevár-ból, de valószínűleg belealszanak.

Pápai Gábor

Nyugdíjas találkozó

A Gyulaj Zrt. és az EFDSz helyi alapszervezete az elmúlt évek hagyományaihoz híven, idén is megszervezte a vállalatnál nyugdíjba vonult kollégáinak találkozóját. Az új kenyér ünnepét megelőző szép napon, Gyulajon, az óbiródi vadászháznál vártuk kedves volt munkatársainkat. A meghívásra – az egykori fakitermelő brigádok tagjaitól az erdőművelő asszonyokon keresztül, a korábbi vezérigazgatókig – közel százán jöttek el Tolna megye majd minden részéről.

Göbölös Péter vezérigazgató köszöntötte a megjelenteket.

A rövid hivatalos rész után, a külföldi és hazai versenyeken is szebben szerezte el Tamási Koncert Fúvószenekar kápráztatta el, fülbemászó dallamokat játszva kedves vendégeinket. A bő egy órás, csodálatos előadás alkalmával a zenekar csak repertoárjának töredékét tudta bemutatni. Az ebéd előtt még *Schneiderné Eszenyi*

Margit néni „Az erdő” című saját költeményét szavalta el volt kollégáinak.

(Részlet a versből:

„Sosem öreg a vén erdő
Egy fa kidől, a fiatal felnő,
Ha száz ezer éves is,
A lombos erdő mindig friss.)

A megérkezést követően kialakult jó hangulatú beszélgetések késő délutánba nyúlóan folytatódtak, mely alatt az együtt töltött évek szép és kellemes emlékeit elevenítették fel.

Kárász Attila

Természetközeli erdőgazdálkodás a Bockerek-erdőben

Az alföldi körülmények között szinte egyedülálló az az erdőkezelési mód, amelyet az ország keleti határának közelében alkalmaz a NYÍRERDŐ Zrt. Fehérgyarmati Erdészete. A fokozottan védett Bockerek-erdőben nem látni nagy tarra vágott erdőrészeket, a fakitermelés mindig kis területeken történik. A mintegy 600 hektáros összefüggő erdőtömbben az úgynevezett Pro Silva szemléletű erdőkezelést valósítják meg a szakemberek. A napokban az Országos Erdészeti Egyesület Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei és Debreceni helyi csoportjának tagjai ismerkedtek a módszerrel.

A társadalom erdővel kapcsolatos elvárásai megváltoztak az elmúlt időszakban: a gazdasági elvárások mellett felerősödtek az erdő környezet- és természetvédelmi-, valamint közjóléti funkciói. A Bockerek-erdőben fenntartjuk a folyamatos erdőborítást, nem csinálunk nagy területű tarvágásokat, és utánozzuk az erdő természetes folyamatait. Kisebb mesterséges lékeket alakítunk ki, tulajdonképpen utánozva azt, amikor például egy őserdőben 2-3 fa kidől, és a már lehullott magokból, sarkából indul új életnek az erdő – mutatta be a munkát *Szalacsi Árpád*, a NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. vezérigazgatója.

A Szatmár-Beregben levő keményfás ligeterdők az Alföld legveszélyeztetettebb erdőtársulásai közé tartoznak. Itt a tuskózás nélküli erdőfelújításoknak harminc éves múltja van, a Pro Silva szemléletű erdőgazdálkodást pedig az utóbbi évtizedben kezdték meg a szakemberek. Ezek a

természetközeli módszerek figyelembe veszik a biológusok, természetvédők erdőért aggódó nézeteit, természetesen az erdészek biológiai és ökológiai szemléletével együtt. Viszont bebizonyosodott az is, hogy ez a gazdálkodási módszer csak megfelelő termőhelyi és ökológiai adottságok mellett folytatható. A szakemberek úgy látják, hogy a bockereki tapasztalatok – gazdasági számításokkal kiegészítve – átvihetők más területekre is. Ezért a Nyírségi Erdészeti Részvénytársaság az általa kezelt területek közül a megfelelő ökológiai adottságú erdőkben szeretné meghonosítani ezt az eljárást.

A szakmai program az erdőben örök álmukat alvó erdészek sírjának megkoszorúzásával ért véget.

Vereb István,
fotó: **Pápai Gábor**

A Magyar Fejlesztési Bank és az Északerdő Zrt. sajtótájékoztatója

Az elmúlt évben a falopásról elhíresült sajlóládi erdőtümb szélén az utóbbi idők legjobban sikerült sajtótájékoztatóját tartotta az MFB és az Északerdő Zrt.

Zay Adorján vezérigazgató rövid, tömör ismertetőjében összefoglalta a szép számban megjelent újságírók előtt a történeteket.

„Az Északerdő Zrt. kezelésében lévő 103 ezer hektár állami erdőterületen az utóbbi években évente 7–10 ezer m³ becsült mennyiségű fa esik lopás áldozatává. Az így eltulajdonított faanyag értéke évi mintegy 80–100 M Ft-ra tehető.

A társaságunk erdészeti szakszemélyzetének őrzés-védelmi feladatain túl évente átlagosan 10–12 M Ft-ot költ külső, őrző-védő vállalkozások erdővédelmi, faállomány-védelmi feladatainak ellátására. Évente több millió forintért építünk, újítunk fel erdészeti utakat lezáró sorompókat a hatékonyabb őrzés-védelem érdekében. 2009. év folyamán vásároltunk 2 db quad járművet, amiket a BAZ megyei RFK használatába adtunk; a quadok fenntartási és üzemeltetési költségeit az Északerdő Zrt. viseli.

A Sajólád és Girincs községhatároiban lévő, összesen 230 ha állami erdőterületről az utóbbi 15–20 évben mintegy 800 m³ faanyagot loptak el évente, melyből fakadóan a jogszabályi előírásoknak megfelelően 4–5 ha közötti éves erdőfelújítási kötelezettségünk keletkezett. Az eltulajdonított fa értéke kb. 10 M Ft, a közvetlen káron túl a bevétellel nem fedezett erdőfelújítások költsége 5 M Ft, az őrző-védő vállalkozások igénybevétele 3 M Ft, a társaság alkalmazásában álló szakszemélyzet területre irányítása további, mintegy 2 M Ft többletköltséget jelent évente.

Az erőfeszítések ellenére a lopások ezen területeket továbbra is sújtják, pedig a fenti számokból is látható, hogy az

Északerdő Zrt. teljes területének mintegy 0,2%-át kitevő erdőterület külső vállalkozásokkal történő védelmére az átlagos hektáronkénti ráfordítás több mint százszorosát költöttük.

Fentiek alapján a két községhatár erdőterületeinek lopásából fakadóan évente mintegy 20 M Ft a közvetlen anyagi terhe. A lopások mértékének fokozódása óta eltelt 15–20 éves időszak alatt a társaságot terhelő kár és többletköltség közel 400 M Ft, ami nagyon jelentős!

Az erdőterületek felújítása az arra vonatkozó erdészeti hatósági kötelezést követően folyamatosan megtörténik, jelenleg 110 ha terület áll felújítás alatt, további 20 ha-on folynak a befejezett erdősítések ápolási munkái.

Ezen feladatokat, s az ezzel kapcsolatos ráfordítást úgy végezzük, hogy az utóbbi három évben a társaság nem kezdeményezett fakitermelést ezeken a területeken, az erdőfelújítással és az őrzéssel kapcsolatos költséget egyéb területek jövedelméből kell fedezni.”

A Magyar Fejlesztési Bank álláspontját a kérdésben Nyíri János szóvivő ismertette:

„A sajlóládi és a girincsi nem az első ellopott erdő Magyarországon, viszont reményeink szerint az utolsó. A Magyar Fejlesztési Bank meg akarja védeni a közvagyonot képező erdőket, ezért is kapta az Országgyűléstől a felhatalmazást az állami erdőgazdaságok tulajdonosi joggyakorlására.

A lopás súlyos bűn. A falopás is súlyos bűn. A közvagyon védelmében ezúton kérünk mindenkit, hogy ne hunyjon szemet a közvagyon pusztítása fölött, és társadalmi együttműködést kérünk a falopások visszaszorítására. Egyfelől kérünk mindenkit, hogy jogilag tiszta eredetű tűzifát vásároljon, másfelől tudatjuk, hogy föl fogunk lépni a fatolvajok ellen.”

MFB-Északerdő Zrt.

Öreg fák az interneten

Bár korábban már röviden hírt adtam egy öregfás honlap megjelenéséről, úgy gondolom néhány év után – az időközben bekövetkezett változásokkal – nem árt ismét felhívni rá a figyelmet.

www.dendromania.hu – a két görög eredetű szóból alkotott összetételnek a nevéből is kikövetkeztethető: fákkal kapcsolatos megszállottságot feltételez. Nos, aki ellátogat erre a honlapra, tényleg ilyesmivel találkozhat. Az ország közel ezer tekintélyes méretű és korú fájáról lehet információt szerezni: fajaj, méret, helység, GPS-szel meghatározott pontos hely, egyéb megjegyzésekkel – legtöbbször fotókkal. Könnyű a keresés is a gazdag adattömegben. A listákban az egyes fákra kattintva az adott fa adatlapja jön fel- és a legnagyobbak itt is fényképpel együtt.

A médiafigyelő mellett a honlap egyik kiemelkedően fontos része a fórum. Ezen más „dendrománok” adnak hírt felfedezéseikről, gazdagítva a gyűjtemény így is bőséges kínálatát.

Nézzünk bele a honlap elmúlt évi összesítő statisztikájába: *...a honlapon*

jelenleg 886 fa adata szerepel. Közülük 259 éri el a 600 cm-es átlombatárt (89 nyárfá, 72 tölgy, 39 platán, 19 szelídgesztenye, 17 fűz, 8 hárs, 5 mamutfenyő, 2-2 bükk, kőris, japánakác és 1-1 akác, dió, éger, jubar – mindezek közül mintegy tucatnyi erősen megrögzött vagy el is pusztult a közelmúltban). A megyék sorrendje a >600-as fák tekintetében: Somogy 36, Tolna 30, Vas 29. Tolna megye főleg a Gemenc környéki nyárfákkal tört előre.

A honlap falistáinak nagymértékű gyarapodása elsősorban a lelkes dendromán közreműködőknek köszönhető, akik egy-egy területet, megyét alaposan le vadásznak.

Az év nevezetesebb veszteségei: az épp hogy előkerült listavezető kőris óriás (Lad-Patosfa) összeroppant májusban, kidőlt a legnagyobb bükk (Monostorapáti-Dabospusztá), nem biztos, hogy van még élet a legnagyobb szelídgesztenyében (Szentgyörgyvár), kidőlt Gemenc/Címer-fok nagyobbik tölgye.

A legjelesebb új találatok: listavezető, hatalmas gyertyán Somogytúron, rekor-

der eperfa Pakson, egy gyönyörű fehérszárnyú nyár Révleányváron, szürke nyár Vásárosnaményben, fekete nyárfóriások Szekszárdon és Drávatanásiban és a kedvenceim, hat darab nagyszerű hatszáz-as tölgy (Lajosháza, Tarpa, Merenye, Póstelek, Lad-Rákospusztá, Somogytúr).

Mi várható? Minden bizonnyal főleg a nyárfák (itt felbukkantak gigantikus, még ellenőrizetlen fekete nyárok a Dráva mellékén) és a bükkök (itt kicsit alacsonyoknak tűnik a 400 cm-es alsó batár – egyes fás legelőkön igen sok ilyen méretű bükk található) fogják szaporítani az adatokat, de mint az idei év is bizonyítja, bármiből, akár tölgyből is akadhat még ismeretlen, nagy fogás.

A honlapnak az év folyamán 22 000 látogatója volt.

Úgy gondolom szaktársaimnak is kellemes elfoglaltságot jelenthet a listák böngészése. Rajta hát! Ki-ki keresse kedvenc fát a lapokon, és ha nem találja, adott a lehetőség: a fórumon jelezni a „hiányosságot”. Bízhatunk benne, hogy a honlap üzemeltetője, dr. Pósfai György – aki mellékesen egy mikrobiológiával foglalkozó akadémiai intézet igazgatója – hamarosan pótolni fogja a hiányt.

Detrich Miklós

A magyarság nevezetes fái

Kapocsy Györgyöt nem kell bemutatni az olvasóknak, hiszen számtalan kiadványban jelentek meg munkái. S most egy újabb a fenti címen. „Az öreg fák majdnem emberek. Nem történetük, sorsuk van.”

A szerző új, e témában megjelent könyve már-már irodalmi alkotás, hiszen fényképek kísérőszövegeként történelmi, irodalmi művekből idéz bőségesen. Nem az egyes fák magassága, kubatúrja, becsült élettartama a fontos, hanem az egyes fákkal kapcsolatos magyarságtörténeti leírások. Ezekből szemezgetünk néhányat:

Zrínyi-bárs – Homokkomárom

„Azért magyart kívánok oltalomra, nem indust, nem garamantát, sem olaszt, sem németet, sem spanyolt. Csak jobbit-suk meg magunkat, szabjunk más rendet dolgainknak, tegyük régi helyére és méltóságára militarem disciplinam: egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalóak, és ha kevesen vagyunk is, nem oly kevesen azért, hogy a török ebekkel meg ne bánassuk, hogy ily semminek tartott minket.” (Zrínyi Miklós: Ne bántsát a magyart)

Rákóczi- emlékfák – Balatonakarattya

„A magyarnak szilfa a nemzeti fája. A német elfoglalta a tölgyet, a lengyel a fe-

nyőt, az olasz és francia az olajfát. Ezer falu, város, halom, dűlő, határrész viseli nálunk a Szilas és Szilágy nevet. S ahol ez a név van: ott magyar lakik, ott magyar telepedett meg ezer év előtt.” (Eötvös Károly: Utazás a Balaton körül)

Rákóczi- emlékfák – Rombány

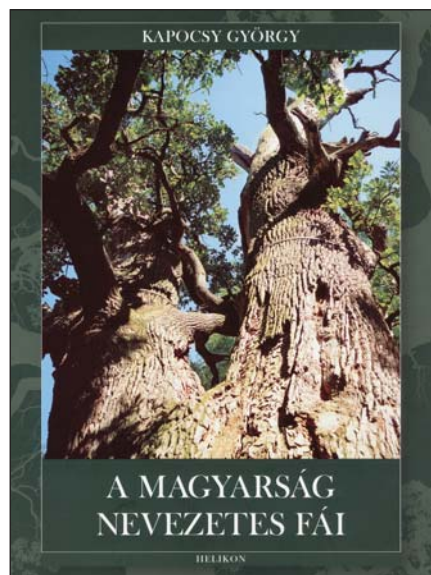
„...vígaszalódjatok meg abban, hogy Isten nem úgy ítél, mint az emberek: bocsássa meg azoknak gyengeségét, akik hagyták, hogy a félelem vezesse őket, és nem követve lelkiismeretük sugallatát, egyaránt hazudtak Istennek és az embereknek.”

(II. Rákóczi Ferenc: Értekezés a hatalomról)

Kazinczy Ferenc emlékfája – Szépbalom

„Minél könnyebb a szegény nép sorsa, annál virágzóbb a haza.” (Kazinczy Ferenc: Levél Fazekas Istvánnak)

„...bár mind büntetnének azok, akik így bánnak (a szegény néppel), nem súlylyedt volna el nemzetünk ily rettenetesen, s tisztviselőink nem szívják égre kiáltó vérengzéssel annak a népnek a vérét, mely terhet visel, holott ők magok nem viselnek.” (Kazinczy Ferenc: Levél Sárközy Istvánnak)

És idézhetnénk tovább mindazokat a sorokat, melyeket a szerző összeköt az egyes fákkal.

Jó lenne, ha minél többen olvasgatnánk e sorokat meg-megújrázva, hiszen az erdész múltja nemcsak a matuzsálemi fa, hanem a hozzá fűződő, hazaszerető gondolatok is.

A Helikon Kiadó gondozásában megjelent, igényes kivitelű kötet kapható/megrendelhető: Könyvesház, 1065 Budapest, Bajcsy Zs. Út 65.

IV. Ipoly Erdő Börzsönyi Hegyi Félmaraton és Családi Futás

A májusi szélsőséges időjárás a diósjenői erdőkben és az erdei infrastruktúrában is jelentős károkat okozott. Az Ipoly Erdő Börzsönyi Hegyi Félmaraton és Családi Futás elnevezésű verseny félmaraton távjának pályáját is kidőlt bükkfák sokasága borította, az út nagy részét vízmosások, sáros szakaszok jellemezték a korábbi hónapokban. Augusztus 14-ére azonban sikerült a pályát alkalmassá tenni a versenyre, így sikerült negyedik alkalommal is megrendezni az erdei futóversenyt.

A versenyt megelőző éjszakai viharnak köszönhetően, kissé kevesebben jelentek meg az előző évekhez képest 2010. augusztus 14-én, hogy összemérjék erejüket a nem mindennapi versenyen, a hegyi félmaratonon. Reggel többen érdeklődtek, hogy megrendezésre kerül-e a verseny az éjszakai vihar miatt. A kérdés jogos volt, hiszen a gondosan előkészített pályára még éjszaka is dőlt ki fa, az út egy része sárossá vált. Mindezek miatt a szervezők körében is felmerült, hogy a versenyt a Diósjenő – Kémence közötti aszfaltos erdészeti feltáróúton rendezzük meg, de végül maradt a megszokott pálya, hiszen mégis csak hegyi félmaratonról van szó.

A versenyt Diósjenő község nevében *Tóth János* polgármester, a verseny védnöke nyitotta meg. Az Ipoly Erdő Zrt. nevében *Zanati László* erdészeti közjóléti igazgató szólt a megjelentekhez.

Összesen csaknem száz versenyző állt rajthoz a három versenyszámban. A rajt megszokottan a Diósjenői Erdészet bejárójánál *Bán Gábor* kerületvezető erdész puskalövésére indult. 11 órakor először a félmaratonra (21,1 km) nevező 63 fő indult a megmérettetésre. Az időeredményeken érzékelhető volt a fülledt időjárás, valamint, hogy a sáros pálya rendkívüli figyelmet, óvatosságot igényelt, hisz a győztes *Rezessy Gergely* csaknem tíz perccel hosszabb idő alatt teljesítette a távot előző évi eredményéhez képest. Ez igaz a női győztes *Földingné Nagy Judit*ra is. A következő versenyszám a kismaraton (7,0 km) volt. Ebben 16 versenyző állt rajthoz. Őket a maratonka (3,1 km) 20 indulója követte.

A kempingnél lévő célba először a maratonka legjobbjai érkeztek, majd befutottak a kismaraton versenyzői is. A félmaratont leggyorsabban teljesítő *Rezessy Gergely*re 1 óra 22 percet kellett várni. A célba ért versenyzőket, valamint az érdeklődőket egy tál meleg étellel, valamint itallal várta a rendezőség. A verseny előtt és után lehetőséget biztosítottunk ingyenes vércukorszint és vérnyomás mérésére. A versenyen nevezők ingyenesen vehették igénybe a strandfürdőt is.

Az eredményhirdetésen átvehették pénzjutalmukat a félmaraton férfi és női dobogósai. Az első helyezettek ötvenezer, a másodikok harmincezer, a harmadikok pedig húszezer forintot vihetek haza. Valamennyi versenyszám első három helyezettje éremben részesült, a

korcsoportgyőztesek emléklapot kaptak. Az erdészként nevező *Zsíros Attila*, valamint *Möcsényi Miklós* különdíjban részesültek. A díjakat *Tóth János* Diósjenő község polgármestere, *Haraszti Gyula* az Ipoly Erdő Zrt. vezérigazgatóhelyettese, valamint *Zanati László* erdészeti közjóléti igazgató adták át.

Az ellenőrző pontokon, valamint a versenyközpontban sok ismerős arc tűnt fel, akik – nemcsak a közelből – már évek óta részt vesznek ezen a versenyen, amelynek pályája talán az ország egyik legszebb vidékén halad. Érdekesség még, hogy a 3 éves kortól a 77 éves korig szinte minden korosztály képviselte magát a versenyen.

Köszönet illeti az Ipoly Erdő Zrt. valamennyi érintett dolgozóját, a Vitalitas SE és Diósjenő község segítőit, valamint mindenkit, aki a verseny sikeres megszervezésében és lebonyolításában közreműködött.

A www.ipolyerdo.hu honlapon található a teljes eredménylista, valamint az eseményről készült felvételek.

Kép: **Zétényi Zoltán**
Szöveg: **Havaj Kornél**

Egyesületünk is benevezett

A VADEX Mezőföldi Zrt. immár negyedszer rendezte meg a 'Vadételek asztala' Országos Vadgasztronómiai Fesztiválját. A tavalyi látványosságon és hangulaton felbuzdulva egyesületünk is benevezett a főzőversenyre. A feladat látszólag egyszerű volt: 10 kg kisorsolt,

előre meg nem nevezett vadhúsból kellett olyan pörköltet főzni, amely a háromtagú zsűri „ínyére” való.

Egyesületünk csapata e sorok írójából mint főszakácsból és a segédkező kuktákból (*Kissné Szabó Gabriella, Mészárosné Kiss Boglárka és Kiss Bernadett*) állt. Rajtunk kívül még 46 csapat nevezett, úgyhogy alaposan föl kellett kötni a szakácskötényt, melyet Kissék készítettek. Mondanom sem kell, hogy nagy izgalommal készültünk a versenyre. Délre készült el a nagy mű, és feszülten vártuk az olimpiai győztes zsűritagok véleményét. Szépen feldíszített asztal és előmelegített tányér várta a döntőnököket, akik – ki tudja hányadik kanál kóstoló után – elégedetten dörmögtek. Arra természetesen egy pillanatig sem gondoltunk, hogy a sok, már a versenyben járatos, „profi kondéros” között valami kiemelkedőt alkothatunk. De úgy voltunk vele, legalább tudjuk meg, hogy elképzelésünkkel jó úton járunk-e (mert 1-2 trükköt azért mi is bedobtunk a 10 kiló vaddisznóhús közé)? Sajnos az értékeléskor csak az első helyezetteket hirdették ki, ami megle-

hetősen lehervasztott bennünket. Amint később megtudtam, mások is szerették volna tudni, hogy a többiekhez képest – ha már verseny volt a javából – hogy is állunk. De mint tudjuk, „sírnunk csak a győztesnek szabad”, mi meg a hagymavágáskor úgymint sírtunk eleget.

A 'Vadételek asztala' szakácsverseny győztesei.

Vaddisznó kategória I. helyezett: „Gulyásagyú” Magyar Honvédség főzőcsapata.

Muflon kategória I. helyezett: H. L. Konvergál Zrt. főzőcsapata.

Szarvas kategória I. helyezett: VERGA–Alsópere főzőcsapata.

Őz kategória I. helyezett: Egerbaktai Vadgazdálkodási Egyesület főzőcsapata.

ERDEI ÉTELEK MESTERE: „VADORZÓK” Bencés Diákok Székesfehérvári Egyesületének főzőcsapata.

Végül is főztünk elfogyott. Gyomorrontásról visszajelzés nem érkezett, jól éreztük magunkat. Minden bizonnyal jövőre is ki tudunk állítani egy csapatot.

Pápai Gábor

Szellemi veszteségek Trianon után

Érdeklődéssel olvastam, és figyelemmel kísértem Dobay Pálnak az Erdészeti Lapok 2010. júniusi számában megjelent „Trianonra emlékezünk” c. írását. Hasonlóan lekötötte figyelmemet Dr. Czerny Károly „Trianon és a kisantant végnapjai” cím alatt megjelent írása, amelyet az Erdészeti Lapok 2010. július-augusztusi száma adott közre. Főként az első említett írás szolgált adattal az egykori Magyar Királyságnak a trianoni békediktátum következtében lecsökkent területét, népességét, erdeit, vasútvonalait, közutait illetően. A magyar erdész-társadalmat fájdalmasan érintette az a tény, hogy az ország 27%-os erdősültsége a diktátum után 8,85%-ra csökkent.

Jóllehet az említett adatok értékesek és gazdaságilag jelentősek. A trianoni békediktátum következtében az országot negatívan érintették azok a lényegében szellemi változások, amelyek az oktatásügy, tudományos kutatás, nevelésügy keretében történtek. Mivel szakmai működésem jórészt az egykori Csehszlovákia, illetve a jelenlegi önálló Szlovák Köztársaság létrehozásához fűződik, s az említett kérdésekkel alkalmam adódott foglalkozni, kötelességemnek tartom az e téren szerzett szerény ismereteimet közzétenni.

Beszámolómat mindenekelőtt az egykori Selmezbányai Bányászati és Kohászati Akadémia keretén belül 1808-ban létrehozott Erdészeti Tanintézet megalapításával kezdem. Jelentőségét rendkívüli mértékben növelte többek között az a tény is, hogy megbízható történelmi források szerint, ez volt az első ilyen jellegű intézmény Európában. A második hasonló intézmény megalapítására csak négy évvel később került sor az ausztriai Mariabrunnban.

Az erdészeti felsőoktatás történetében jelentős esemény volt, amikor 1904-ben az intézetet Bányászati és Erdészeti Főiskola névvel tisztelték meg az illetékes szervek. Sajnos, az első Csehszlovák Köztársaság megalakulása után, még 1918-ban megszüntették a főiskola működését. Tanári kara az intézet felszerelésének jó részével együtt Sopronba költözött. Az eltelt közel egy évszázad óta jelenleg is ott működik, miközben jelenleg is pozitív változáson ment át. A jelenlegi Nyugat-magyaror-

szági Egyetem, melynek nem kevesebb, mint tíz fakultása (kara) öt városban működik, rektora ma is Sopronban székel. Sajnos az említett évben az első Csehszlovák Köztársaság megalakulása után az erdőmérnökképzés Szlovákia területén megszűnt, minek következtében a szlovákiai érdeklődők a Csehországban létesített főiskolán Prágában vagy Brünnben végezhettek tanulmányukat. Amikor aztán 1939-ben megalakult az első önálló Szlovák Köztársaság, az akkor létesített Szlovák Műszaki Főiskola keretében megalakult az erdészeti és mezőgazdasági tagozat, ahol a szlovákiai hallgatók végezhettek tanulmányaikat, természetesen Pozsonyban. A második világháború után 1946-ban ez az intézmény is megszűnt Pozsonyban, helyette pedig 1946-ban Kassán létrejött a Mezőgazdasági és Erdőmérnöki Főiskola, természetesen mezőgazdasági és erdészeti fakultással (karal). Röviddel megalakulása után, 1952-ben az intézmény kettévált. Az Erdőmérnöki Kar ugyanis az említett évben Kassáról Zólyomba költözött, s jelenleg is ott működik Zólyomi Műegyetem megnevezéssel, míg a Mezőgazdasági Kar Nyitrára került, s máig is ott működik mint Mezőgazdasági Egyetem.

A mezőgazdasági iskolai oktatás a trianon előtti Magyar Királyságban szintén eredményesen működött, a jelenlegi önálló Szlovák Köztársaság területén. Közismert és figyelemre méltó tény ugyanis, hogy már 1875-ben megalakult Kassán a Mezőgazdasági Középiszkola (akkori elnevezése egyszerűen Gazdasági Iskola) volt. Az iskola végzős növendékei a hagyományok szerint rendkívül magas szakmai műveltséggel rendelkeztek, az általánosan elismert érettségi vizsgával fejezték be tanulmányaikat. Mai szemmel nézve rendkívül örvendetes és figyelemre méltó tényként könyvelhetjük el, hogy a város polgárai és vezetősége rendkívül igényesek voltak a mezőgazdasági oktatás színvonalát illetően. Különböző megmozdulások keretében tudására hozták az illetékes szerveknek, hogy nem elégedettek a mezőgazdasági oktatás középiszkolai jellegét illetően. Ezeknek eredményeként az illetékes szervek az intézményt Mezőgazdasági Akadémia elnevezéssel mai értelemben egyetemi rangra emelték. Az első Csehszlovák Köztársaság megalakulása után ez az intézmény is megszűnt, s he-

lyette megalakult az ún. Gazdasági Középiszkola.

A jogi oktatás és művelődés a jelenlegi önálló Szlovák Köztársaság területén természetesen a Magyar Királyság keretében, tehát csaknem 300 évvel ezelőtt megkezdődött, az akkori Kassai Egyetem Egyházjogi Karán. 1777 aztán újabb haladást hozott a jogi tanulmányokat illetően, amikor az újonnan létesített kassai Királyi Akadémián megalapították a Jogi Fakultást (Kart), melynek keretében egészen az 1849/1950. iskolai évet bezárólag kétéves tanulmányi idő állt a hallgatók rendelkezésére. Majd pedig az 1850/51. iskolai évtől kezdődően mint Császári Királyi Akadémia teljesen önállóan működött az intézet. Az első Csehszlovák Köztársaság megalakulása után a felsőfokú jogi művelődés Kassán végérvényesen megszűnt, konkrétan 1921-ben. Csak jóval később, az 1970/71. iskolai évben létesítettek a Pozsonyi Komenský Egyetem keretében kihelyezett Jogi Intézetet Kassán.

Ugyancsak a jelenlegi Szlovák Köztársaság területén, annak mostani fővárosában létesítették 1912-ben az akkori Magyar Királyság területén a Pozsonyi Királyi Erzsébet Egyetemet, melynek működését azonban az első Csehszlovák Köztársaság megalakulása után 1919-ben szintén beszüntették. Kárpótlásként ugyan megalapították Pozsonyban a Csehszlovák Állami Egyetemet 1919-ben, mely azonban csupán 1 évig működött, miután 1920-ban létrehozták Pozsonyban a jelenleg is működő Komenský Egyetemet, jóllehet az azóta eltelt időben több változáson ment keresztül. Tudomásom szerint az egykori Pozsonyi Királyi Erzsébet Egyetemen működött bizonyos ideig *dr. Szentgyörgyi Albert* Nobel-díjas professzor, a C-vitamin feltalálója, ami nagyban megnövelte az egyetem hírnevét.

Végezetül szükségesnek tartom röviden megjegyezni, hogy a jelenlegi politikai légkörben több szlovák nemzetiségű magas műveltségű értelmiségi egyén is nagy veszteségként könyveli el az említett felsőfokú tanulmányi intézmények trianoni megszüntetését, mivel ez a tény nagymértékben megnövelte, sőt lehetetlenné tette felsőfokú tanulmányaikat az akkori viszonyok között.

Dr. Kohán István
(Kassa)

Coburg herceg Cserépvári Uradalma

A terebélyes Coburg-dinasztia tagjai 1945 előtt Európa-szerte ismertek voltak, hatalmas birtokokkal, impozáns kastélyokkal, erdőkkel rendelkeztek, sokan közülük nagy befolyással bírtak a politikára. A 19. században számos európai trónt szereztek meg: Belgium, Portugália, Bulgária, Nagy-Britannia uralkodói között találunk Coburgot.

A család komoly birtokokat uralt Magyarországon és Európa több országában. Tőlünk északra a Bódva völgyében áll az edelényi Coburg-kastély, az ország egyik legnagyobb barokk kastélya, az L'Huillierek építették (1716-30), ezért L'Huillier-Coburg-kastélynak nevezik.

Az erdészek jól ismerik a szlovákiai hatalmas Coburg-kastélyt, a 2009. évi vándorgyűlésünk egyik színhelyét a Selmechánya melletti Antóiban (Szent Antal).

A Cserépvári Uradalom (Cserépváralja) központi épületcsoportját az 1. képen mutatom be.

A háttérben látható Várhegyen az avarok idejében földvár állott, amelynek helyén a XIII. században kővárat építettek, ez volt a Cserépvár. Első tulajdonosa Cserép nevű birtokos volt, innen származik a Cserépvár, Cserépváralja és Cserépfalu elnevezése.

A Cserépvár az 1700-as évek közepéig állott, ma már csak a romok maradványai, a sánc nyomai lelhetőek fel. A vár köveiből építi fel a francia L'Huillier család a kastélyt, a későbbi Coburg-kastélyt, amely a képen a Várhegy és a közepén álló kis kápolna között látható, romos állapotban. A hosszan elnyúló kastélyromok a részlegesen még meglévő tetőmaradványokkal engednek következtetni az épület méreteire (állítólag 99 szobája volt). L'Huillier a kastélyt 1780-ban, a kápolnát 1788-ban építi. A kápolnával szemben lévő nyolcszög alaprajzú kis épület a török-kori kútház a 65 m mély kúttal. Még egy érdekességet említhetnek: a kastély mögött, a Várhegy lábánál a szintén török-korból származó gabonataroló vermek, az ún. hombárok sorakoznak, amelyekben az uradalom földjeiről származó gabonát raktározták.

A Cserépvári Uradalom birtokosai többször változtak (Forgách, Dessewfy, Esterházy, Koháry), a Coburgok a Koháryaktól kapták meg 1827-ben, amikor Ferdinánd Coburg herceg Koháry-lányt vett feleségül.

1. kép: A Coburgok épületei 1953-ban

A Coburgok közel 120 éven keresztül, 1945-ig voltak tulajdonosai a Cserépvári Uradalomnak, a kastély személyzetével a háború végéig működött, amikor is az épületet és berendezéseit széthordták. Szerencsére a kápolna és a kútház épségben megmaradt, ezeket később rendbehozták, még ma is állnak.

A teljes uradalomhoz 24 000 kh föld tartozott, ebből 6700 kh erdő, a többi szántó, rét, legelő. Az erdő három közég területére esett:

Cserépfalu	5096 kh
Cserépváralja	1423 kh
Tard	174 kh

Az uradalom legnagyobb összefüggő erdőtümbje Cserépfalu határában volt, a szépséges Hór-völgytől keletre eső területen a miskolciak határáig a Bejvács térségével bezárólag. Az erdőhivatal a gondnoki lakással együtt Cserépfaluban alakították ki.

A hivatal működését az ún. „Szolgálati Rendtartásban” szabályozták, melyet 1906-ban adtak ki. Egy a tizes évekből származó bélyegzőn ez olvasható: „Fülöp Szász Coburg Góthai Fejedelmi Herceg Cserépvári Erdőhivatala”. Fülöp herceg volt az uradalom utolsó birtokosa egészen 1945-ig. (Coburg és Gótha két németországi város).

Kastélyromok

A Coburgok életében fontos szerepet játszott a vadászat. Az erdők gazdasági haszna eltörpült a Tiszáig nyúló 17 000 holdas mezőgazdasági földvagyonhoz képest (Tiszabábolna, Heves), annál fontosabb volt számukra az uradalom vadászterülete. A falvaktól távol eső nehezen megközelíthető erdőtümb vadregényes hegyekkel-völgyekkel kitűnő lehetőséget nyújtott nagyvadász vadászatokhoz. Nem véletlen, hogy jóval később, a 70-es évek végén ezen a területen hoztak létre az akkori megyei nagyságok számára egy vadásztársaságot „Vereskő VI” névvel.

Hidegpataknán, a későbbi makadám úttól távolabb állott egy épület (az 50-es években lebontották), amelyet a Coburgok kifejezetten vadászháznak használtak. Mocsároson és Oszlán szintén voltak erdészházak, ezekben erdőőrök laktak.

A Coburg-erdőket a feltáratlanság jellemezte, az erdőrészek megközelítése csak régi szekérutakon volt valamennyire lehetséges. Ez gyakran akadályát jelentette az értékesítésnek, az üzemtervi lehetőségeket sem mindig tudták kitermelni. Ezen a helyzeten javított a felnémeti fűrész felépítése 1920-ban (akkori elnevezése: Egri Hordó- és

Erdőhivatal és gondnoki lakás

Faipari Vállalat, a köznyelvben Hordógyár), ez komoly felvevő piacot jelentett a térség számára. 1921-ben kötélpályát építenek a Piskos-lápától (a felsőtárkányi Oldal-völgy közelében) a Hosszú-völgyön át egészen Hidegpatakáig. A pálya induló állomásához a felsőtárkányi vasút meghosszabbított szakasza biztosított összeköttetést a Hordógyárral. A vasút és kötélpálya kombinációval feltárták a Szatmári Püspökség Hosszú-völgyi térségét és a Coburg-erdők hidegpataki területét a Hór-völgyben. Ennek a beruházásnak különösen azért volt jelentősége, mert a 20-as években – amikor a kötélpálya működött – még sem a Lillafüredre menő közút sem a Hór-völgyi út még nem létezett.

A háború előtti magánuradalmak, egyházi nagybirtokok rendszerint saját szakembereikkel készítették el erdeik üzemtervezését. Így volt ez a Coburg-erdők esetében is, ahol *Csóka József* főerdőmérnök készítette el a 45 előtti üzemtervet. A gazdálkodás üzemtervszerűen folyt, előírták a fokozatos felújítás elveit, ennek ellenére az 50-es években Cserépfalun szolgáló szakemberek még mindig felújítási hátrálékokról számolnak be, amelyek a Coburg-időkből származnak. Az okok között egyfelől a 30-as évekre elszaporodott vaddisznó- és szarvasállomány szerepel, másfelől viszont a túlzott fakitermelések játszottak szerepet a 30-as évek végén és a 40-es években.

A fakitermelések akkor növekedtek meg jelentősen, amikor megépült a Hollósetetig tartó Hór-völgyi út 1937-1940-ben, ezzel hozzáférhetővé váltak az útra gravitáló erdők. A termelések növeléséhez nagyban hozzájárultak a háborús események. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy Hitler el fogja veszíteni a háborút, a német Coburg herceg igyekezett menteni a menthetőt. Az erdőket jellemzően lábbon adta el különböző fakitermelő cégeknek. Az egyik vállalkozó, a *Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Részvénytársasága* 1940-41-ben kötélpályát épít Mocsárosháza és Oszla között, ehhez csatlakozóan vasutat építenek a Vatta-völgybe egészen a miskolci határig. Ezzel bekapcsolták a vérkeringésbe az addig nehezen megközelíthető Mocsáros, Bejvác, Móhalma térségét.

Az Oszlába érkező faanyagot Büssing típusú tehergépkocsikra rakták, és

az akkor már meglévő makadám úton szállították többnyire a mezőkövesdi MÁV-rakodóra. Az oszlai végállomáson a rakodói munkákat az ottani épületekben elhelyezett munkaszolgálatosokkal végeztették. Külön érdekessége a berendezésnek, hogy a vonókötél meg-

Kötélpálya a 20-as években

hajtása 25 lóerős fagázás motorral történt.

A kötélpálya 44-ig működött, 45-ben lebontották.

Egy másik fakitermelő cég volt a *Korniss-Mirhaufer* nevű vállalkozó, amelyik a Kanheverés elnevezésű erdőrészt vásárolta meg lábbon. Ez a cég alkalmazta az akkor 19 éves *Miklósi Lajost*, aki ma is élő szemtanuja a Coburgok időszakának. Miklósi Lajos bácsi 50 után a Dél-Mátrában folytatta erdőzeti pályafutását különböző beosztásokban, 68-tól végig a Mátrafüredi Erdőfelügyelőség vezetője, mind emberileg, mind szakmailag kiváló egyéniség. Korniss-Mirhaufer alkalmazta *Sitkey Jánost* is, aki jól ismert az erdész körökben a későbbi OEF-időkből.

1945-ben a Coburg-erdők a cserépvári uradalmi központ épületeivel és az összes többi épülettel együtt az Egri Állami Erdőigazgatósághoz kerültek. Ez azonban csak papírforma, mert a gyakorlatban a teljes hercegi vagyon felett az ún. Szovjet Javakat Kezelő Szervezet rendelkezett. Az ideérkező szovjet csapatok a német állampolgárságú Coburg herceget legyőzött ellenségnek tekintették, összes vagyonát – természetesen az erdőket is – hadizsákmányként úgy kezelték, mint sajátjukat. Az addigi Coburg-tulajdonban lévő Cserépfalui Erdőhivatal 45 után, mint az egri erdőgazdaság Cserépfalui Erdőgondoksága működött tovább, de most már szovjet fennhatóság alatt. Ekkor még meghagyták hivatalában a korábbi erdőgondnokot, *Csóka Józsefet*, de még 45-ben nép-

ellenes cselekedetek vádjával letartóztatják, és *Sitkey Jánost* bízzák meg az erdőhivatal vezetésével.

Az események gyorsan peregték. *Csóka Józsefet* nyugdíjba küldik azzal az indokkal, hogy „kiszolgálta az elmúlt rendszert, a munkásokat hajszolta, elősegítette a háború alatti termelést”. *Sitkeyt* még 46-ban B-listázzák (ő is a Coburnál kezdett), őt követte *Vass Ferenc*, majd *Fotul Antal*. Az oroszoknak legjobban Fotul Antal személye felelt meg, ő ruszin származása révén beszélt oroszul, jól tudott kapcsolatot tartani a szovjet vezérkarral. A szovjet fennhatóság 1950-ig tartott, 47-től végig Fotul volt a főnök. A szovjetek a cserépi erdők feletti öt éves uralkodásuk alatt szintén nem kímélték erdeinket, erőteljes túlhasználatok voltak a jellemzők, tovább növekedtek a felújulatlan területek.

50 és 53 között a volt Coburg-erdők a Dél-Borsodi Állami Erdőgazdaság Cserépfalui Üzemegysége címen szerepeltek, majd 53-ban létrejött Bükkzsérc-cel együtt a Cserépfalui Erdészet, amely 1973-ig létezett. Erdészetvezetők: *Szvercsok Gyula* (53-57), *V Szabó Ferenc*, a Bükki Nemzeti Park későbbi igazgatóhelyettese (57-64), *Tóth Sándor* (64-73). 1964-ben az addig önálló Bogácsi Erdészet Cserépfaluhoz csatolják. A Cserépfalui Erdészet a Coburgok gondnoki épületében működött.

1973-ban megszüntették a Cserépfalui Erdészetet, ettől kezdve – még ma is – a Felsőtárkányi Erdészet része.

1964-65-ben, amikor a Cserépfalui Mocsárosi út épült, mint az útépités vezetője, gyakran megfordultam a valamikori Coburg birtokon. Akkor már a kastélynak nyoma sem volt, a romokat is eltakarították, csupán az épségben megmaradt kis kápolna és a vele szemben álló kútház emlékeztetett a Coburgok fénykorára.

A bemutatott fotók egy, az 50-es években készült albumból származnak. Ezt az igen értékes, több száz fényképet tartalmazó gyűjteményt a Nyugatbükki (Egri) Állami Erdőgazdaság Műszaki Csoportjának szakemberei készítették igen nagy gonddal. Hálával tartozunk az akkori kollégáknak – elsősorban *Jábn Ferencnek* és *Tóth Gyulának* –, akiknek elsősorban köszönhető, hogy a cég valamennyi épületét (a melléképületeket is) megörökítették az utókor számára.

Wágner Tibor

Jegyzőkönyv
az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségének
2010. szeptember 3-4-i, 14.00-kor kezdődött üléséről
és régiós rendezvényéről

Az ülés helyszíne: Soponya, Fácános Hotel VADEX Zrt.

Jelen vannak:

Elnökség tagjai: Zambó Péter elnök, *Kiss László* általános alelnök, *Szabó Vendel* technikus alelnök, *Haraszti Gyula* EL SZB elnök, *Nagy Imre*, *Szabó Tibor*, *Csépányi Péter* régióképviselek.

Tanácskozási joggal:

Bak Julianna EB elnök, *dr. Sárvári János* a MEGOSZ ügyvezető elnöke, OEE könyvtár őr, *Ormos Balázs* főtitkár, *Pápai Gábor* főszerkesztő, *Kisteleki Péter* vezérigazgató VADEX Zrt., *Emmerlingné Köbler Marietta* Székesfehérvári HCS titkára, *Kálmán Miklós* Visegrádi HCS titkára, *Horváth Dénes* vezérigazgató HV VERGA, *Dénes Margit* HM Budapesti HCS titkára, *Heim Márton* Pest megyei Magánerdő HCS titkára, *dr. Széles Attila* Tatabányai HCS elnöke, *Dudás Péter* Bp. Áesz. HCS titkára, *Pintér István* küldött Tatabányai HCS, *Szűcs Ferenc* Tatabányai HCS titkár.

Kimentését kérte: Mocz András magán-erdős alelnök, *Cserép János*, *Gencsi Zoltán*, *Rípszám István* régióképviselek.

Zambó Péter elnök köszöntötte az elnökségi ülésen megjelent elnökségi tagokat és a meghívottakat. Megállapította, hogy az elnökség 7 fővel határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére *Ormos Balázst*, a jegyzőkönyv hitelesítőkné *Csépányi Pétert* és *Haraszti Gyulát* kérte fel, mellyel az elnökség tagjai egyetértettek. Örömmel jegyezte meg, hogy másodszor ért ki az elnökség egy régióba és találkozhat a helyi vezetőkkel és OEE tisztségviselőkkel.

Megköszönve a meghívást elmondta, hogy az elnökség aktív résztvevője a „Vadételek asztala” rendezvénynek. Az elnök ismertette a napirendet, melyet az elnökség elfogadott, majd átadta a szót *Ormos Balázs* főtitkárnak az Országgyű-

lés Erdészeti Nyílt Nap előkészítésével kapcsolatos teendők megbeszélésére.

A főtitkár az előre megküldött programot részletesen ismertette. Megbízást kapott *Haraszti Gyula* EL SZB elnök és *dr. Sárvári János* a könyvtárunk őr,

hogy készítsék el köztársasági elnök úr beszédének felkészítőjét. Az elnökség kinyilvánította, hogy aktívan kíván részt venni a nagyszabású országgyűlési program háttér munkálataiban.

A következő napirendi pont során *Zambó Péter* elnök elmondta, hogy fontos feladat az új vezérigazgatók bevezetése az egyesületi munkába. Pártoló Tanács ülését igényli a jogi tagdíjak új rendszerének megbeszélése. Az átvilágítás folyik az erdészeti társaságoknál, ezért a Tanács ülése *Kisteleki Péter* elnökkel egyeztetve október második felében lehetséges.

Harmadik napirendi pontként a Magyar Fejlesztési Banknak írandó levéltervezetről esett szó. A levél témája az állami erdőgazdasági társaságok működésével kapcsolatos elképzelések iránti érdeklődés, kiemelten a közérdekű, közjóléti munkák elvégzése.

A levél megküldését az Elnökség az Országgyűlési Erdészeti Nyílt Napja után fontolja meg ismét.

Ormos Balázs főtitkár és *dr. Sárvári János* könyvtárunk őr felvetésére néhai *Riedl Gyula* könyvtárunk őr halálának ötödik évfordulója emlékére könyvtári napokat hirdetett meg az elnökség. A felhívást az Erdészeti Lapokban és az OEE honlapján teszi közzé.

Az elnökség az októberi Erdészeti Lapokban jelenteti meg tagjainak rövid bemutatkozását, fényképekkel.

Kisteleki Péter, a VADEX Zrt. vezérigazgatója köszöntötte az elnökség tagjait és a meghívottakat. Elmondta, hogy a soponyai vadfőző versenyt

negyedik alkalommal rendezik meg több ezres érdeklődő közönség részvételével, mely a kistérség meghatározó rendezvényévé nőtte ki magát. A rendezvény a régió vadgazdálkodási tevékenységét és termékeit, szolgáltatásait is bemutatja, kínálja. Örült annak, hogy az egyesület elnöksége éppen itt tartja kihelyezett ülését. Támogatásáról biztosította az egyesület tevékenységét.

Ormos Balázs a következőkben röviden beszámolt a közelgő innoLignum Sopron rendezvény egyesületi standjának felépítéséről, működtetéséről, ahol a Soproni HCS és a Hallgatói HCS is szerepet vállaltak.

A következőkben *Zambó Péter* elnök *Csépányi Pétert*, *Bodor Lászlót*, *Urbán Pált*, és *Mocz Andrást* jelölte az erdőtörvény bizottságba, a készülő erdőtörvény módosítási munkáinak elvégzésére.

A továbbiakban vita bontakozott ki a tagdíjak befizetése, nagyságrendje, a nem fizetők kezelése vonatkozásában a meghívott régiós egyesületi tisztségviselők részvételével.

Zambó Péter elnök röviden összefoglalta az augusztus 26-27-i elnökségi ülés vonatkozó megállapításait. Tájékoztatta, hogy levélben fordulunk a nem fizető tagokhoz, rákérdezve a tagságuk fenntartására vonatkozó szándékukra.

Az elnök számít az elnökség hatékony munkájára az Egyesület működésének, belső életének megújításában. A jövő tavaszig látható előrelépést kíván a megfogalmazott stratégiában, megtalálni a módját annak, hogyan „legyen jó az Egyesület tagjának lenni”.

További jó munkát és a másnapi rendezvényen kellemes időtöltést kívánva, bezárta az ülést.

kmf.

Zambó Péter

OEE elnök

Ormos Balázs

jegyzőkönyvvezető

Hitelesítők: **Csépányi Péter**

regióképviselek

Haraszti Gyula

EL SZB elnök

Adományok, adományok, adományok

Az Erdészcsillag Alapítvány Kuratóriuma 2010. szeptember 30-i ülésén tárgyalta a 2010. évi szociális segélykérelmeket. Az Alapítvány pályázati felhívására beérkezett 34 kérelemből a Kuratórium 4 főt 70 000.- Ft, 18 főt 40 000.- Ft és 10 főt 30 000.- Ft szociális segélyben részesített.

Az Országos Erdészeti Egyesület gyűjtést hirdetett az erdészeti szervezetek és szakemberek körében a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei árvízkárosultak segítése érdekében. Az adományozott

összeget az Erdészcsillag Alapítvány Kuratóriuma – a beérkezett segélykérelmek alapján – osztotta szét a kárt szenvedettek között (6 fő 50 000.- Ft, 14 fő 30 000.- Ft támogatásban részesült).

A legtöbb segélyezett Szendrőlád és Szendrő községben él, ezért a támogatásokat 2010. október 14-én, a helyszínen adta át részükre *Bak Julianna*, az Erdészcsillag Alapítvány Kuratórium tagja.

Köszönjük a támogatóknak – *Babiczi László*, *Bús Mária*, HM Kaszói Erdőgazdaság Zrt., *Jurecska Endre*, *Keresztes György*, Mecseki Erdészeti Zrt., *dr. Németh Csaba*, *Ormos Balázs*, *Ormos Balázsné*, *dr. Péti Miklós*, Pilisi Parkerdő Zrt., Szombathelyi Helyi Csoport kollektívája, *Szuper Józsefné*, Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt., *Zsoldos Gábor*, és a nevét nyilvánosságra hozni nem kívánó támogatóknak is – a felajánlott összeget.

Gémesi József

az Erdészcsillag Alapítvány kuratóriumának elnöke

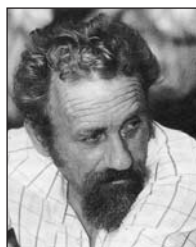
Felhívás

Az OEE Pápai Helyi Csoportja azal a kérelemmel fordul a tagsághoz, hogy a Kolontár–Devecser településeket ért vörösiszap-áradatnak 10, a térségben lakó és jelentős kárt szenvedett erdőgazdasági dolgozókat és nyugdíjasokat adományokkal segítsék, melyeket az OEE

10200830-32310126 sz.

bankszámlájára szíveskedjenek befizetni. Kérjük feltüntetni hogy: OEE tagok vörösiszap-károsultjai javára.

Futó Elemér (1939–2010)

Erdésztechnikusi végzettségét az 1958. évben szerezte. A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság minden jogelődjénél dolgozott már. Természetvédelmi őr feladatát hivatásként fogta fel és feladatait

mindig magas színvonalon végezte. A munkaidejét jelentősen meghaladó időt töltött el a védett természeti területek, különösen a Kis-Balaton őrzésével, feltárásával, fejlesztésével, illetve az idelátogató csoportok szakszerű kíséretével és tájékoztatásával. Munkájában következetesen érvényesítette a természetvédelmi érdekeket.

1973. május 15-től látott el szolgálatot a Kis-Balaton térségében. Természetvédelmi őrként több pozíciót is betöltött az évek során a régióban. 2003. óta őrkörület vezető természetvédelmi őrként tevékenykedett egészen 2006. szeptember 20-i nyugdíjba vonulásáig.

Mintaszerű faj- és élőhely-védelmi programokat bonyolított a tájegységben (pl. invazív fajok visszaszorítása, az északi pocok védelme). A térség kezelési folyamatainak és gazdálkodásának szervezésében kiemelkedően teljesített, és a tevékenységével hozzájárult a természeti értékek hosszú távú fennmaradásához. Odaadón segítette az Igazgatóság oktatási-ismeretterjesztési tevékenységét a térségben, rendszeresen előadásokat tartott és szakszemináriumokat bonyolított.

tott le. Jelentős munkát végzett az egykori Kis-Balaton Tájvédelmi Körzet területének bővítésének és a régió nemzeti parki védettségének megalapozásában, a természeti értékek felvételezésében. Számos cikk, kiadvány és könyv is őrzi munkásságának egyes részeit.

Munkája elismeréseképpen 1990-ben Pro Natura Emlékérem, 2006-ban pedig Magyar Köztársasági Bronz Érdemkereszt kitüntetésekben részesült.

Kincs volt Futó Elemér, és evvel akkor szembesülünk majd a hétköznapokban, amikor kérdéseinkre nem kapjuk meg Tőle a biztos tudásunk alapuló választ.

Egész élete a Berekhez kötődik, melyről könyvében így ír:

„Őseim valamikor az 1700-as évek első felében Zalavárról költöztek Vörsre. Valami ismeretlen erő kötötte őket ehhez a vizes vidékhez, mert amikor lakóhelyet változtattak, a Kis-Balaton nyugati széléről átjöttek a keletre. Valami kemény elszántságot is átadtak... úgy éreztem, hogy ők, az őseim, a nagyszerű emberek hagyták rám ezt a vidéket, amit talán kötelességemmé tettek oda főnről, hogy védjem, tovább őrizzem az utánunk jövőeknek.”

Nagy álma akkor teljesült, amikor 1973-ban Bódy Jenő bácsi nyugdíjba ment és helyére őt nevezték ki a Kis-Balaton Természetvédelmi Terület vezetőjének, s ezzel kezdetét vette a közel 40 éves szolgálat.

Mint a tenyerét úgy ismerte a Berket, a gyakorlati megfigyeléseket a szakirodalmi buzdó olvasása tette teljessé. Tudása egyik fontos forrása volt az idős pásztor, pákász, halász, paraszt emberekkel való beszélgetés. Őszinte kíváncsisággal hallgatta őket, s a

beszélgetés során ők sorra megnyíltak, s egy letűnő világról meséltek, meséltek... Talán innen ered kiváló előadói képessége, jellegzetes testmozdulatai, s különleges szóhasználatai, melyekkel hangsúlyozta, színesítette előadásait.

Folyamatosan küzdött a természeti értékek védelme érdekében, hol az emberi ostobasággal szemben, hol maga a természeti elemek (tűz, árvíz) pusztító hatásainak megakadályozása érdekében.

A szabad ég alatt eltöltött természetvédelmi őrszolgálati évek edzették keménnyé jellemét. Ha kellett éjjel-nappal, szélben-fagyban, járta a területet, a Berek önkéntes rabszolgája volt és ezt Ő a legnagyobb alázattal végezte. Szolgálatának elismeréseként többször részesült kitüntetésben, a legutóbbi 2006-ban a Magyar Köztársaság Bronz Érdemkeresztje.

Egy alkalommal akaratom ellenére megbántottam: kértém, hogy számítalan ki nem vett szabadsága miatt pár hét pihenőt tartson. Azt a végtelen szomorúságot, amely kiült az arcára soha nem felejttem:

„Igazgató úr még beteg se nagyon voltam a 30 év alatt, szabadságot is csak a legszükségesebb esetben vettem ki, én két napnál többet nem bírok ki a Berek nélkül.”

Mégis e kemény és szívós embert három dolog először lelkiileg, aztán fizikailag megtört: először is unokája elvesztése, majd nyugdíjazása és végül a mások számára is leküzdhetetlen korral folytatott hősies küzdelem. Hogy milyen komoly harcot folytatott azt csak közvetlen hozzátartozói tudták, kívülállók alig vettek észre valamit.

Pedig voltak időszakok, amikor mindannyian reménykedtünk a teljes felépülésben.

Legutóbbi személyes találkozásunkkor, bár el-el csukló hangon folyt beszélgetésünk, mégis, ha a Berek sorsa került szóba, szemében ugyanaz a különös tűz égett, mint régen.

Én megértem a Jó Istent, hogy az Égi Bereknek is kell őrzője legyen, és ott is szükség van jó emberekre, de egy kis haladékok kaphattunk volna még.

De elhangzott az a hívó szó, amely minden földi marasztalásnál erősebb, s a napbarnított szélcserezett kezet körül fonják Bálint apró ujjacskaí és Ele bácsi mint igazi nagyapó mesébe kezd: tudod kis unokám, most Vörs határában a nádlevelek fázósan zizegnek, éjjelent hűvös szelek borzolják a tó tükrét, s hamarosan nagy csapatokban vonulnak délebbre a zajos nyári ludak...

Balogh László

Szircsák Ferenc (1923–2010)

B é l a p á t f a l v á n született, s az ottani gyönyörű erdős környezet adta az indítást a későbbi életét meghatározó erdészhivatáshoz. Középiskolai tanulmányai befejeztével már egyértelmű volt számára a jövő: Sopron, majd az erdő. 1947-ben szerezte meg erdőmérnöki diplomáját, majd mérnök-gyakornokként többek közt a Felvidéken is dolgozott, erősítve az alapokat a majdani hivatáshoz. Szakmai munkásságát a Bükk erdeiben kezdte, majd a Gödöllői Állami Erdő- és Vadgazdaság, a gödöllői

dombvidék lett az otthona. A szakmai kihívásoknak és az invitálásnak nem tudott ellenállni, így 1968-ban áthelyezték az MN Budapesti Erdő-, Vad- és Mezőgazdasághoz erdőművelési csoportvezetőnek. Számtalan új erdő őrzi és igazolja munkásságának eredményét Kaszóban, Bujákon, Süttön, Uzsán és Lovasberényben.

1972-től az OEE helyi csoportjának titkára volt egészen nyugdíjazásáig, 1983-ig.

Nyugdíjasként sem távolodott el az erdőtől, 1985-ig az erdőgazdaság szaktanácsadója, majd a Bükkben magánerdők kezelője volt.

Hosszantartó betegséget követően 87 éves korában érte a halál. Szűk családi és volt munkatársi körben búcsúztattuk az agárdi temetőben. Mi – volt munkatársai – és erdeink fái őrzik emlékét.

Bartucz László

Emlékek Páldy Gézaról

Színes egyéniség, mondhatom unikum volt. Olyan Hemingway-típus. Sok történetet tudnék róla mesélni... Kettőt el is mondok:

1962 júniusában felvételiztem Sopronba. Helyszűke (vagy piarista érettségim) miatt nem vettem fel. Lelkiállapotomat csak az tudta megérteni, aki már volt hasonló helyzetben. De nem adtam fel, így nem csoda, hogy mindent elkövettem annak érdekében, hogy erdészeti tudományokból mérnöki diplomát szerezsek. Ezért mindjárt jelentkeztem az NDK-ba a Drezda-tharandti egyetemre is.

A felvételi 1963 januárjában Gödöllőn volt. Már nem emlékszem, hányan voltunk. Talán úgy húszan. Emlékszem viszont arra, hogy a felvételizők között volt egy jókötésű, tőlem még egy fejvel magasabb legény is. (Ilyen lehetett Piedone ifjúkorában). Páldy Gézának hívták. Ő is az NDK-ba kívánt kijutni.

A felvételin mindössze néhány szót váltottunk, azután együtt utaztunk a HÉV-en vissza Budapestre. Sok mindenről beszélgettünk. Egyszer csak váratlanul ezt mondta: Ide figyelj! Engem előfelvétellel már felvettek Sopronba. Ha a németekhez is felvesznek, akkor neked adom a német helyemet!

Mindezt tökéletes természetességgel gondolta, mondta. Én meg ott helyben hasonló természetességgel gondoltam végig, hogy amikor megkapja a felvételt közlő levelet, hogyan hívja fel a Felvételi Bizottság Elnökét, és mondja neki: Professzor Úr! Nem élek ezzel a lehetőséggel, de a helyemet kérném odaadni a Bánó Lacinak!

Mindez kacagtató fantazmagória volt, de nem ez volt a lényeg. A lényeg a magatartásából sugárzó segítőkészség és szeretet volt... az a bizonyos Selmeci Szellem... mely manapság oly sokszor hiányzik...

* * *

A történetet nem tőle hallottam, csak róla és Simiről. Így elbeszélésem pontatlan is lehet, de hát a Mátyás királlyal kapcsolatos történetekkel is megesis az ilyesmi.

Simi – ha a nevét jól írom: Shimilis Yiorgu – Etiópiából érkezett Sopronba erdőmérnök-hallgatónak. Amolyan „etiópbarna”, másfél méter magas, kedélyes, jó humorú, szeretetre méltó fickó volt. Ha egy nemzetközi labdarúgó mérközésen legyőzték a magyar válogatottat, nála szomorúbb ember nem volt a kollégiumban. – Vesztettünk! Vesztettünk! – mondta szomorúan, és úgy csóválgatta a fejét, hogy az majdnem leesett a nyakáról.

Történetünk színhelye a Várkapu presszó volt. Időpont: egy hagyományos, alkoholgőzös éjszaka.

Simi – enyhén spiccesen – úgy ítélte meg, hogy a percekkel előtte felszedett kis pillangóját a szintén ott levő és szintén enyhén spicces Páldy Géza el akarja szeretni. Ezért harcias lélekkel odament Gézához, és rövid szóváltás után egy hatalmas pofont adott neki.

Gézára azonnal többen ráugrottak. Attól féltek, hogy ha Géza visszaüt, akkor Simiből őrlött kávépor lesz. Géza azonban nem ütött, csak nézett Simire, és jellegzetes köhécselésével tudatta, hogy az alkoholtól lelassultan mérlege-

li a helyzetet. Azután... csak ült tovább, de nem ütött vissza...

Másnap Gézát egy buzgó BM-es be-súgócska – aki feltehetően a helyszínen volt – feljelentette a rendőrségen. A feljelentés tárgya: Fajgyűlölő magatartás nyilvános helyen.

A rendőrség szokatlanul ésszerű magatartást tanúsított. Az ügyet átutalta az Egyetemre.

Káldy József professzornak, az akkori dékánnak kellett a renitens „fajgyűlöletet” rendbe tennie, és a bűnöst méltó büntetésben részesítenie. Az eljárás során Simi közölte a dékán úrral, hogy ha ebből az esetből Páldy Gézának baja lesz, akkor neki becsületbeli kötelessége, hogy otthagyja a soproni Alma Matert.

Káldy dékán úr döntött. Bölcsen. Páldy Gézát száz forint külön eljárási díjjal bírságolta meg. Amikor ezt Simi megtudta, ragaszkodott hozzá, hogy a felét ő fizesse, és ezzel szent lett a béke. Úgyisintén 50-50% arányban fizették azt a számlát is, amely a dolgok illeténi való alakulása miatt érzett örömlükben egy kocsmában fogyasztott alkohollal mennyiség ellentételeképpen a főúr számláján volt látható.

Történekm ma ilyen szép dolgok??

Bánó László

* * *

Gézi, a rapsic

Nagyon jó barátom volt. Valószínűleg a szabadságvágy kötött össze bennünket. A kötelék haláláig megmaradt. Talán a vadászat volt, amiben lélekben nem egyeztünk. Engem, a „széplelkű farizeust” mindig taszított az élet elvételésének gondolata, de szívesen ücsörögtem vele a kora nyári langy estéken őzre, disznóra várva a magaslesekben, és még szívesebben főztem a különféle vadhúsból ezt-azt. No meg örömmel tettem

eleget felkérésének, hogy kamerával rögzítsem a gazdag német gyárosok vadászatait. Gondoltuk, jól jön egy kis különkereset, nem sejtve hogy „Günterék” sajnálják fejenként az ötven márkát, még akkor is ha életük első disznájának elejtését rögzítettem az őszi színekben pompázó Mecsekben.

Géza megszállott vadász volt. Nem számított eső, hófúvás, húsfokos dermesztő hideg, ő ment, mint ahogy egy igazi vadászhoz illik. Főképp, ha vadásztársasági elnök is egyben.

A számtalan együtt töltött szilveszter egyike előtt afféle évzáró vadászaton volt. Amíg mi a mészakemencei vadászházban hangolódunk a másnapi pezsgőzésre, Géza Karikás Péterrel, a Ceaușescu idők bukaresti kulturális attaséjával ment el a vadászóhajtásra. Petrus (akinek diplomata rendszámú kocsiával rengeteg könyvet, vaját, egyéb hiánycikket hordtunk Erdélybe) sem volt nagy vadász, de izgalommal nézte végig a zsákmányszerzés csínját-bínját.

Ám szilveszterkor nemcsak inni szoktak, hanem jóféle káposztával, kocsonyával alapozni is.

A Páldy család mindig is gavallér vendéglátó volt. Géza valószínűleg átérzte a helyzetet, és a vadászházban maradt asszonynépre, valamint a gyermekek siserahadára gondolt, amikor „reszelni kezdte az ördög”. Petrus mesélte később, hogy a magaslesen ücsörögve kémlték a szemközi, vastag hóbundába öltözött erdős dombot, amikor egy süldőforma magányos disznó csúszkált komótosan lefelé. A lövés helyben marasztalta. A szomszéd puskás – hallva a becsapódás hangját – intezett, hogy gratulál a lövéshez. Géza jelezte, hogy elhibázta. Ekkor kapcsolt Petrus, majd megegyeztek, hogy ennél frissebb húsból csak disznóvágáskor lehet enni igazi rántott szeletet. A vadászházban várakozók létszáma csak nyomatékossította a közel sem etikus elgondolást. (Különösen nem egy vadászati felügyelőtől.)

Vége a vadászatnak. A terítéket annak rendje-módja szerint számba vették. Csak egy hiányzott, amelyik ott fektült dermedten a domboldalban. Elinult hazafelé a hajtók és puskások hada, ki-ki saját kocsijával vagy utasként a kollégáival. Gézáék utolsónak maradtak. Vártak egy kicsit, majd komótosan bepakolták a fegyvert, hátizsákot a Wartburg combi csomagterébe, és elindultak a tetem felé. A harminc centis hó ellenére villámgyorsan helyezték a süldőt a hátizsák mellé. De biztos, ami biz-

tos, a vadászkatól alól meredező vadisznólábakra ráhúztak egy pár gumicsizmát. Egyet az elsőkre, egy csizmát a hátsókra. Igazolta bölcs előrelátásukat, mert az első kanyar után észrevették, hogy az egyik vadásztárs egyedül bandukol Pécsvárad irányába.

Amikor stoppoló kézjelzését látták, már-már megesett rajta a szívük, de a bokrokban az útra visszaváltó kutya látványa Gézát is eltérítette szándékától, hogy a fékre lépjen. „Még mit nem, hátra a csomagterébe?” – inkább gázt adott, jelezve hogy az elakadás veszélyét emígyen kívánja elkerülni.

A rapsickodás első, nehezebb fele ezennel megvolt. De ott volt a második felvonás, a nyúzás, feldolgozás, és a mindezzel járó melléktermékek eltüntetése. Különösen, amikor mindezt a helyben lakó gondnok előtt is titkolni kellett, és aki vendéglátói mivoltában minden szavunkat, mozdulatunkat lesté. Éjfél után végeztünk mindezzel a kazánház jótékony melegében. A bőrt,

belsőseget azonnal tűzre vethettük. Másnap hegyekben állt a bepanírozott, sütésre váró vadisznószeletek tömege.

A szilveszterre készült kocsonyát már nem tudtuk megenni. A tányérok-ból jobb híján nejlonzacskókba kellett eltüntetni a rabsiczsákmány utolsó bizonyítékát. (Egy kocsonya véletlenül kicsúszott a zacskóból, és majd' fél métert visszapattant a konyha kövéről, jelezve, hogy igazi kocsonyát csak vadisznóból érdemes főzni.)

Ám az igaz, hogy vadászembert nem lehet átverni. Búcsúzkodáskor a vendéglátónk egyértelmű célzással hozta Géza tudomására, hogy az éjszaka a kéményből kiáramló szagok alapján mindent tud.

Mosolyogva néztek egymásra, majd Géza megszólalt. „De azt nem tudod, hogy hány éves volt...”, és micsoda homloklovás.”

Ennyiben maradtak.

Pápai Gábor

A természet kebelén

Ismét kezembe akadt egy jó tollú szerzőnek a műve – aki valójában nem írónak, született –, hiszen *prof. dr. Gánti Tibor* a biológiai tudományok doktora és még számtalan kitüntetés tulajdonosa. A nemrég elhunyt szerző azok közé tarto-

zik, aki megszállott természetvédő, s mint ilyen nemcsak a kerek egészet, a nagy igazságokat veszi észre, hanem tudja és ezt sajátos logikával tudatosítja is, hogy minden az apró részletekből tevődik össze, így mindennek jelentősége van. A látszólag kis dolgok sérülése nagyobb bajt is okozhat. Vagyis a híres mondás a patkószöveget elvesztő lóról, melyből a haza bukása következik. Mondhatjuk, vadászíró, és szerencsések azok, akik a Börzsöny déli lankái és Visegrád környékén laknak, mert ott van ő „hon”, így megfigyeléseinek jó része is az e térségben lakó olvasókat gazdagítja. Nem vagyok vadász, így valószínűleg „szegénységi bizonyítványt” állítok ki magamról, ha bevallom: nem tudtam a szalonka életmódjáról azt a gyönyörűséget, hogy a tojó akkor, ha a kikelő fiókák az első 8-10 napban kénytelenek szilárd talajban táplálékot keresni, „két lába közé fogja őket, faroktollait lehajítja a hasa alá, így támasztva meg a fiókat, és a talaj fölött 1-2 méter magasságban repülve átszállítja őket nedvesebb területre, ahol a fiókák maguk is tudnak táplálkozni”. Hát nem csodálatos!

Jó olvasást kíván:

Pápai Gábor

Megbízható csapattag!

Az őszi hónapokban több munka vár a motorfűrészekre. A STIHL rendkívüli erejű gépei maximális teljesítményt nyújtanak, minimális súly mellett. Így nem kell félnie a kihívásoktól. A hatalmas fák, nehéz terep és szélsőséges időjárás mellett szükség van az igazán megbízható csapattagokra.

